

**NÓGRÁD MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
KÖZGYŰLÉSÉNEK ELNÖKE**

10. sz. napirendi pont

3-49/2017.ikt.sz.

Az előterjesztés törvényes:

dr. Szabó József

JAVASLAT

**az „Éghajlat-változási platform létrehozása Nógrád megyében” című
KEHOP-1.2.0-15-2016-00015 azonosítószerű pályázat**

I.

I. féléves előrehaladásáról szóló beszámoló elfogadására

II.

megvalósíthatósági tanulmánya megtárgyalására

Készült: a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 2017. április 20-ai ülésére

Előkészítette: a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal Területfejlesztési és Területrendezési Osztálya

Tisztelt Közgyűlés!

A testület 2016. január 28-ai ülésén tájékoztatást adtam arról, hogy a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program 2015. évre szóló fejlesztési keretének megállapításáról szóló 1318/2015. (V. 21.) Korm. határozat módosításáról szóló 1646/2015. (IX. 10.) Korm. határozat 2. melléklet 17. pontja alapján az „Éghajlat-változási platform létrehozása Nógrád megyében” projekt keretében megyei klímastratégiai dokumentumok kidolgozására, széleskörű szemléletformálási program megvalósítására van lehetőségünk. A KEHOP-1.2.0 felhívás alapján e projekt megvalósítására 30.000.000 Ft áll rendelkezésünkre.

A közgyűlés 2016. december 15-ei ülésén beszámoltam a projekt aktuális helyzetéről. Az azóta eltelt időszokról jelen előterjesztés formájában adok tájékoztatást.

Az „Éghajlat-változási Platform létrehozása Nógrád megyében” című, KEHOP-1.2.0-15-2016-00015 azonosítószámú pályázat előlegének lehívását követően, 2016 decemberében és 2017 januárjában beszerzési eljárások lefolytatására került sor a megvalósíthatósági tanulmányt elkészítő és a kötelező nyilvánosságot biztosító szervezetek kiválasztása érdekében.

Az ajánlatok beérkezését és elbírálását követően a szerződés a megvalósíthatósági tanulmány összeállítására 2016. december 22-én a Dipol Humánpolitikai Intézet Kft-vel (1025 Budapest, Csátárka köz 8.) bruttó 1.500.000,- Ft ellenszolgáltatásért, a kötelező nyilvánosság biztosítására 2017. január 3-án a POLAR Stúdió Kft.-vel (3100 Salgótarján, Rákóczi út 2. IV./2.) bruttó 150.000,- Ft vállalási díjért megkötésre került.

2017 májusában fontos mérföldkőhöz érkezik a projekt, az elkészült megvalósíthatósági tanulmányt a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programokért Felelős Helyettes Államtitkársága (a továbbiakban: IH) részére kell benyújtani. Az IH a dokumentum minőségbiztosítását végzi, és egy körben véleményezi azt.

Jelenleg Nógrád Megye Klímastratégiájának (a továbbiakban: Klímastratégia) megalkotása és a Nógrád Megyei Éghajlatváltozási Platform (a továbbiakban: Platform) létrehozása fázisánál tartunk. A Klímastratégia átfogó célja a klímaalkalmazkodást és klímaváltozás megelőzését szolgáló tevékenységek kereteinek, peremfeltételeinek biztosítása; részletes, tudományos módszerekkel alátámasztott és elemzett információk nyújtása. A helyzetfeltárást és értékelést követően a térségi szereplőkkel együttműködve adaptációs megoldásokat, térségi szintű cselekvéseket és intézkedéseket dolgoz ki és mutat be, javítva ezzel a megye alkalmazkodó képességét, valamint a helyiek klímatudatos magatartását. A Klímastratégia elkészítése, módszertani háttere a Klímabarát Települések Szövetsége által kidolgozandó útmutatóhoz igazodik, tartalmi és formai elemeit követi. Jelenleg azonban ezen dokumentum még nem áll rendelkezésünkre.

A megyei Klímastratégia egyeztetése, a társadalmasítás folyamata széles körben történik majd, workshopok, konferenciák szolgálják, hogy az érintett szereplők számára ismertté váljon a dokumentum, segítve az itt élők klímatudatosabb magatartását.

A Platform létrehozásának célja a klímaváltozással kapcsolatos hírek, fejlesztési lehetőségek helyi szereplők részére történő eljuttatása, a klímaváltozással kapcsolatos fejlesztési igények, jó gyakorlatok felmérése, és összehangolása, a résztvevők közötti szakmai párbeszéd biztosítása. A klímatudatosság elterjesztése érdekében több állomásból álló szemléletformálási programsorozat szervezésére kerül sor, ahol klímával kapcsolatos bemutatók, előadások, beszélgetések történnek. A programokat folyamatos kommunikációs tevékenység (sajtó megjelenés, online tanácsadás, riportok és rádióinterjúk készítése) kíséri. A szemléletformálási programokhoz kiadványok és reprezentációs anyagok készülnek.

A projekt hosszú távú célja, hogy a klímatudatos gondolkodás és a klímaváltozás hatásainak ismerete minél szélesebb körben elterjedhessen Nógrád megyében.

Mindezek alapján kérem a Tisztelt Közgyűlést az előterjesztés megtárgyalására és a határozati javaslatok elfogadására.

Salgótarján, 2017. április 5.

Skuczi Nándor

I.

HATÁROZATI JAVASLAT

**az „Éghajlat-változási platform létrehozása Nógrád megyében” című
KEHOP-1.2.0-15-2016-00015 azonosítószámú pályázat I. féléves
előrehaladásáról szóló beszámoló elfogadására**

A Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése az „Éghajlat-változási platform létrehozása Nógrád megyében” című KEHOP-1.2.0-15-2016-00015 azonosítószámú pályázat I. féléves előrehaladásáról szóló beszámolót tudomásul veszi.

A Közgyűlés utasítja elnökét, hogy a projekt aktuális helyzetéről folyamatosan tájékoztatassa a testületet.

Határidő: értelemszerű

Felelős: Skuczi Nándor, a közgyűlés elnöke

Salgótarján, 2017. április 20.

Skuczi Nándor
a Nógrád Megyei Önkormányzat
Közgyűlésének elnöke

dr. Szabó József
Nógrád megyei jegyző

II.
HATÁROZATI JAVASLAT

**az „Éghajlat-változási platform létrehozása Nógrád megyében” című
KEHOP-1.2.0-15-2016-00015 azonosítószámú pályázat
megvalósíthatósági tanulmánya megtárgyalására**

A Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése a „Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Klímastratégiák kidolgozásához kapcsolódó módszertan- és kapacitásfejlesztés, valamint szemléletformálás KEHOP-1.2.0” című - e határozat mellékletét képező - projekt megvalósíthatósági tanulmányt alkalmasnak ítéli arra, hogy minőségbiztosítás és véleményezés céljából a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programokért Felelős Helyettes Államtitkársága részére megküldésre kerüljön.

A közgyűlés utasítja elnökét és a megyei jegyzőt, hogy gondoskodjon a dokumentum benyújtásáról.

Határidő: 2017. május 31.

Felelős: Skuczi Nándor, a közgyűlés elnöke
dr. Szabó József, megyei jegyző

Salgótarján, 2017. április 20.

Skuczi Nándor
a Nógrád Megyei Önkormányzat
Közgyűlésének elnöke

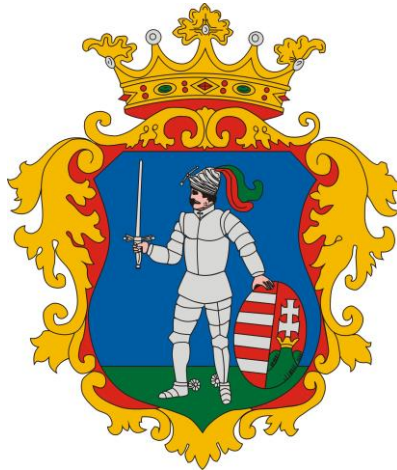
dr. Szabó József
Nógrád megyei jegyző

KÖRNYEZETI ÉS ENERGIAHATÉKONYSÁGI OPERATÍV PROGRAM

*Klímastratégiák kidolgozásához kapcsolódó módszertan- és
kapacitásfejlesztés, valamint szemléletformálás*

KEHOP-1.2.0

**PROJEKT MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI
TANULMÁNY**

NÓGRÁD MEGYE

Tartalomjegyzék:

Tartalom

1. Vezetői összefoglaló.....	4
2. A támogatást igénylő projektgazda bemutatása.....	6
2.1. A projektgazda bemutatása a fejlesztés szempontjából	6
2.2. A projektmenedzsment szervezet bemutatása, általános adatai	11
2.3. A projektmenedzsment szervezet részletes bemutatása	12
2.4. A projekt beszerzési, szakértői, marketing és nyilvánosságot érintő feladatai	14
3. A háttér bemutatása és a fejlesztési szükséglet szakpolitikai megalapozása (helyzetelemzés)	15
3.1. Nógrád megye klímadottságai, fókuszálva a klímaváltozásból eredő hatásokra	15
3.1.1. Természeti adottságok	15
3.1.2. Nógrád megye társadalmi-gazdasági helyzetének általános jellemzése	28
3.2. A helyi klímaváltozással, klímaadaptációval kapcsolatos ismeretek, szemléletet, attitűd, jogi és gazdasági háttér, hiányosságok, esetleges problémák.....	34
3.3. A projektet megalapozó szakpolitikai célok, jogszabályi előírások, egyéb körülmények (gazdasági és területfejlesztési politika, fejlesztési tervek, stratégiák).....	36
3.4. Projekt előzményei, az elmúlt néhány év fejlesztései (hazai, helyi illetve nemzetközi háttér, kutatási eredmények, felmérések, tanulmányok, jó gyakorlatok)	51
3.5. A tervezett célok megalapozása	53
3.6. A projekt végrehajtása során várható gazdasági-társadalmi előnyök	55
5. A projekt tervezett tevékenységei (műszaki-szakmai eredményei).....	58
5.1. Nógrád Megye Klímastratégiájának kidolgozása	58
5.2. A klímastratégia elkészítéséhez és megismertetéséhez kapcsolódó rendezvények	58
5.2.1. Konferenciák.....	58
5.2.4. Összesítő tábla a Nógrád megyei konferenciákról	64
5.2.5. Összesítő tábla a Nógrád megyei járási workshopokról	64
5.6. Szemléletformálási akciók	65
5.6.1. Települési rendezvényeken történő megjelenés.....	65
5.7. Klímastratégia elkészítéséhez kapcsolódó marketing.....	70
5.8. Szemléletformálást segítő marketing	70
5.8.1. Kiadvány, szóróanyag készítése	70
5.8.2. Szemléletformálást segítő sajtó és média megjelenések	71
5.8.3. A klímaváltozás mérséklésével, az ahhoz történő alkalmazkodással kapcsolatos tudásmegosztás	71
5.8.4. Tájékoztatás, nyilvánosság.....	74
5.8.5. Projektmenedzsment költségek.....	76

5.8.6. Nem elszámolható költségek.....	77
6. Monitoring mutatók (eredmény és output indikátorok).....	78
7. A Projekt megvalósítási terve, ütemezés	80
8. A Projekt tervezett költségvetése	81
9. A Projekt közbeszerzési/beszerzési ütemterve	85
10. Horizontális (esélyegyenlőségi és fenntarthatósági) szempontok érvényesülése a projektgazda szervezetére és a projektekre	86
10.1. Esélyegyenlőség és fenntartható fejlődés érvényesítése a pályázó szervezetre vonatkozóan.....	86
10.2. Esélyegyenlőség és fenntartható fejlődés érvényesítése a projektekre vonatkozóan	87
10.2.1. Fenntarthatósági szempontok	87
10.2.2. Esélyegyenlőségi szempontok	87
11. Kockázatkezelés	90
12. Fenntartás	96
3. 13. Kötelező mellékletek.....	98

1. Vezetői összefoglaló

A klímaváltozásra, mint globális probléma, az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye már 1992-ben felhívta a figyelmet. A szélsőségek növekedésével, illetve a felmelegedés általánosnak mondható megjelenésével ténye immár nehezen vitatható, s az is kijelenthető, hogy az egyik legjelentősebb környezeti kockázattá vált nem csak hosszú, de rövidtávon is.

A hazai vizsgálatok alapján is látható a szélsőértékek intenzitásában, gyakoriságában megmutatkozó tendenciák a változó éghajlat jelei. A várható magyarországi klímaváltozás a hőhullámok gyarapodásával és a jelenleginél szélsőségesebb vízjárással, szárazodáshoz, aszályhoz, árvízhez, belvízhez vezető csapadékkal jellemezhető. Ezek a változások alapvetően befolyásolják a kiemelten fontos természeti erőforrásokat, így a vizeket, talajokat, erdőket és a biológiai sokféleséget. A természeti erőforrásokban bekövetkező átalakulások komplex társadalmi-gazdasági következményeket is eredményezhetnek, amelyek elsősorban az emberi egészségre, a mezőgazdaság alapfeltételeire, az épített környezetre, a közlekedésre, az energetikai infrastruktúrára, a turizmusra, valamint a katasztrófavédelemre gyakorolt hatások révén jelentkeznek. Mindezek következtében hazánk különösen érdekelt a klímaváltozási folyamatok káros hatásainak megállításában, csökkentésében, illetve a hatékony alkalmazkodásban. Ezek megoldásához jelentős szemléletváltásra, új értékrendre van szükség, melyeket az élet minden területén hatékonyan kell érvényesíteni.

A klímaváltozáshoz történő hatékony alkalmazkodás társadalmi feltételeinek elősegítése érdekében alapvető cél a klímaalkalmazkodást és klímaváltozás megelőzését szolgáló tevékenységek kereteinek, peremfeltételeinek biztosítása, klímastratégiai módszertan összeállításával, valamint ez alapján készült megyei szintű klímastratégiai dokumentumok kidolgozásával. A módszertan kidolgozásától kezdve a stratégiák elkészítésig, továbbá a stratégiák végrehajtása érdekében is elengedhetetlen a helyi közösségek bevonása, ami a klímaváltozással, azon belül mind a folyamat mérséklésének mind az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos tudásmegosztással, széleskörű szemléletformálási program segítségével biztosítható.

A 2014 és 2020. közötti tervezési időszakban megvalósuló Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program által lefedett valamennyi fejlesztési terület és beavatkozási irány esetében 4 db horizontális célnak kell érvényesülnie, amelyek egyike a klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak megelőzése és mérséklése, az alkalmazkodóképesség javítása. E horizontális cél elérését legközvetlenebbül a KEHOP 1. prioritási tengelye szolgálja, amely megnevezésében – „Klimaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás” – is egyértelműen tükrözi a kitűzött célt. A KEHOP 1. prioritás tengelyének első specifikus célkitűzése a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást, valamint a természeti katasztrófák megelőzését szolgáló adat- és tudásbázis megteremtése, beleértve ebbe nem csak a nélkülözhetetlen szakmai tudásbázis megteremtését, hanem egyben a társadalom klímaváltozással kapcsolatos ismereteinek bővítését, a lehetséges és szükséges klímaváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló tevékenységek, követendő magatartás-minták megismertetését is. A klímaváltozással kapcsolatos szemléletformálás és a helyi klímastratégia kidolgozása révén bővül a lakosság, a helyi köz- és gazdasági szereplők klímaváltozással összefüggő ismeretei, aminek következtében javul a klímaadaptációs intézkedések végrehajtásának hatékonysága.

A szélesen értelmezett – a lakosság mellett a vállalkozói, közintézményi szereplőket is magában foglaló – társadalom klímaváltozással kapcsolatos ismereteinek hiánya megghiúsíthatja a várható változásokhoz való alkalmazkodást szolgáló intézkedések hatékony megvalósítását. Ennek elkerülése érdekében jelen projekt a

hatékony alkalmazkodás társadalmi feltételeinek elősegítésére irányul. A klímaváltozás hatásai térségenként rendkívül változatosak, így az azokhoz való alkalmazkodási programok és intézkedések minél alacsonyabb területi szinten valósíthatók meg hatékonyan. A klímaváltozással kapcsolatos kihívások, lehetőségek, feladatok meghatározása – a helyi érdekeltek bevonásával zajló partnerségi folyamat keretében – kulcsfontosságú a hatékony adaptációhoz.

Ennek elősegítése érdekében szükséges a klímastratégia kidolgozása. A klímastratégia sikeres megvalósításához elengedhetetlen az érintett célcsoportok tájékoztatása és szerepvállalása, amelyet célzott, a klímaváltozás mérséklését, azaz a megelőző környezetvédelmet hangsúlyozó és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra is kiterjedő szemléletformálási akciók támogatása révén kell elősegíteni.

A tervezési munkába a megyei gazdasági és civil szervezetet, valamint a települési önkormányzatokat vontunk be annak érdekében, hogy széles körű társadalmisítás keretében fogalmazódjanak meg vélemények, javaslatok a megye jövőjét érintően.

A projekt megvalósítója a Nógrád Megyei Önkormányzat. A megyei önkormányzat Nógrád megye 131 településének lát el elsősorban területfejlesztési, vidékfejlesztési és koordinációs feladatokat. Az önkormányzat munkáját annak hivatala, a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal segíti.

Jelen projekt céljai közül az egyik alapvető elem, hogy a Nógrád megyében élők miként tudnak alkalmazkodni az éghajlat változásával kapcsolatos negatív tendenciákhoz, változó körülményekhez és hőmérsékleti viszonyokhoz. Észak-Magyarországon a kedvezőtlen társadalmi-gazdasági körülmények miatt magasabb a sérülékenység mértéke, holott ezt a kitettség nem indokolja. Nógrád megye e tekintetben a közepesen sérülékeny területek közé sorolható. Amint azt a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia is kiemeli, az éghajlatváltozás hóhullámokat előidéző káros hatásai – megfelelő felkészülés és beavatkozás hiányában – súlyos következményekkel járhatnak a lakosság egészségi állapotára vonatkozóan, a hátrányos helyzetű térségekben pedig a kritikus infrastruktúra és az épített környezet elemeire is kedvezőtlen hatást gyakorolhatnak, tehát ennek kezelése, akciótervek, adaptációs lehetőségek kidolgozása fontos feladatot képez jelen projekt során.

A széles körű társadalmisítás keretében elkészülő Nógrád Megyei Klímastratégia, valamint lakossági szemléletformálási akciók keretében, a klímavédelem témakörét érintően 2000 fő Nógrád megyei lakos kerül közvetlenül bevonásra a projekt megvalósítása során. A széles körű társadalmi akciók és a megyei platformszervezet munkájának köszönhetően jelentős mértékben nő a megyei lakosság klímaérzékenysége, és jelentősen javul a megyei lakosság körében a klímatudatosság.

A projekt pénzügyi finanszírozását az Európai Unió és társfinanszírozás keretében hazai társfinanszírozás biztosítja.

A projekt pénzügyi vizsgálat időhorizontja 2016. december 1. – 2018. június 30., fizikai zárásának dátuma 2018. június 30.

Összességében elmondható, hogy a tervezett, integrált szemlélettel megvalósítandó projekt jól strukturált elemeivel, a jövőben nagyban hozzá tud járulni a klímaváltozáshoz köthető negatív folyamatok mérsékléséhez, ezáltal a megye versenyképességének fenntartásához, esetleg növeléséhez.

2. A támogatást igénylő projektgazda bemutatása

2. 1. A projektgazda bemutatása a fejlesztés szempontjából

A projektgazdára vonatkozó alapadatokat a támogatási kérelem adatlapja tartalmazza.

A dokumentum az alábbi jogszabályok felhasználásával került kidolgozásra:

- Az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU rendelete (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről,
- 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet a 2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről,
- 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról,
- 1318/2015 (V. 21.) Korm. határozat a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program 2015. évre szóló éves fejlesztési keretének megállapításáról,
- Környezetvédelmi Tanács 2013. június 18-i közleménye az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó uniós stratégiáról (COM (2013) 216 final),
- 29/2008. (III. 20.) OGY határozat a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról

A kedvezményezett Nógrád Megye Önkormányzata (GFO 321) saját tulajdonnal rendelkező, bevételeivel és kiadásával önállóan gazdálkodó jogi személy.

Nógrád Megye Önkormányzata feladatait a 2011. évi CLXXXIX. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény határozza meg. A Törvény 27 §-a alapján a megyei önkormányzat területi önkormányzat, amely törvényben meghatározottak szerint területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el.

Ennek keretét a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (a továbbiakban: Tftv.) adja meg. A Tftv. 11. § (1) bekezdése szerint a megyei önkormányzat feladata – többek között –, hogy

- a) a megye területére területrendezési tervet készítsen;
- b) együttműködjön a megyei jogú város önkormányzatával és az érintett települések önkormányzataival a településrendezési tervek összehangolása érdekében;
- c) együttműködjön a megye gazdasági szereplőivel;
- d) gondoskodjon a településrendezési terveknek a megyei területrendezési tervekkel való összehangjáról;
- e) együttműködjön a többi érintett megyei önkormányzattal a kiemelt térségek összehangolt tervezése érdekében.

Mindezen felül a megyei önkormányzat közgyűlése fogadja el a megyei területrendezési terveket, valamint véleményezi az illetékességi területét érintő terveket. A Tftv. 14/A. §-a alapján Nógrád, Heves, valamint Borsod-Abaúj Zemplén megye önkormányzatai létrehozták és működtetik a regionális területfejlesztési konzultációs fórumot. Ezen felül a Tftv. 14/B. §-a alapján a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének elnöke, valamint az érintett megyei jogú város polgármestere működtetik a megyei területfejlesztési konzultációs fórumot is.

A megyei önkormányzat működésével, valamint a közgyűlés elnöke és a megyei jegyző feladat-és hatáskörébe tartozó ügyek döntésre előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos feladatokat a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal (a továbbiakban: Hivatal), mint „kiszolgáló szervezet” látja el.

A Hivatalban az alábbi szervezeti egységek különülnek el: az Elnöki Kabinet, (valamint a Jegyzői Titkárság), melynek további három alegysége van: a Közgazdasági és Koordinációs Osztály, az Önkormányzati és Jogi Osztály, a Területfejlesztési és Területrendezési Osztály.

Az Elnöki Kabinethez 1 fő önkormányzati tanácsadó, 1 fő adminisztrátor, 1 fő gépjárművezető tartozik. Feladatukat képezi a közgyűlés elnöke programjainak szervezése, a sajtóval való kapcsolattartás, a nemzetközi kapcsolatok szervezési kérdéseinek lebonyolítása.

A képviselőre feljogosított szervezet/személy képviseleti jogköre, a döntések meghozatala, hatáskörök meghatározása:

Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének a közgyűlés és szervei Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 24/2003. (XII. 29.) Kgy. rendelet VIII. fejezet A) pont 48 §-a szerint:

Az elnök önkormányzati tevékenysége körében:

- a) biztosítja az önkormányzati jogok érvényesülését, a kötelezettségek teljesítését, így ennek keretében gondoskodik a közgyűlés és szervei, valamint a területi iroda hatékony működéséről, segíti a közgyűlési tagok munkáját, vezeti a közgyűlés üléseit, összehangolja a bizottságok és tanácsnok munkáját;
- b) képviseli a közgyűlést;
- c) együttműködik az önkormányzati feladatok ellátásában érdekelt állami és más szervezetekkel, a megyei országgyűlési képviselőkkel;
- d) rendszeres kapcsolatot tart fenn a megye települési önkormányzataival valamint más megyei önkormányzatokkal, az önkormányzati érdekképviseleti szervekkel;
- e) szervezi a területi és nemzetközi kapcsolatokat, ennek keretében előzetes megállapodásokat köthet;
- f) gondoskodik a (tömeg)kommunikációs tevékenységről, a közgyűlés munkájáról tájékoztatja a sajtó képviselőit;
- g) átruházott hatáskörben dönt az SZMSZ 2. számú mellékletében meghatározott ügyekben.

A közgyűlés elnökére átruházott feladat- és hatáskörök (a felsorolás nem teljes):

Gazdálkodás területén:

1. Dönt a nemzeti vagyonról szóló törvény szerinti többségi befolyással nem rendelkező gazdasági társaságokban a társaság legfőbb szervének kizárólagos hatáskörébe tartozó döntés meghozatalához szükséges álláspontról.
2. Dönt az 5.000.000 Ft egyedi értéket meg nem haladó ingó. vagyonelem hasznosítása, tulajdonjogának visszterhesen történő átruházásáról.
3. Dönt az 1.000.000 Ft egyedi értéket meg nem haladó ingó vagyonelem tulajdonjogának vagy használatának ingyenes átruházásáról.
4. Dönt az önkormányzat üzletrészenek elidegenítése, pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulásának emelése, értékpapírral, részvénnyel, váltóval kapcsolatos ügylet lebonyolításáról, amennyiben annak értéke az 1.000.000 Ft-ot nem haladja meg, és az ügylet során az önkormányzat vagyona nem csökken.
5. Jogosult lemondani a behajthatatlan pénzügyi követelésről, illetve a követelést leértékelni 300.000 Ft értékhatárig
6. Kiadja a vagyonelemekkel kapcsolatos jognyilatkozatokat, a vagyonnal kapcsolatos hatósági, közigazgatási és bírósági eljárásban biztosítja a képviselet.
7. Köteles vizsgálatot kezdeményezni a költségvetési szerv vezetője és a gazdasági társaság vezetője személyi felelősségének megállapítására.
8. Dönt a lakáscélú munkáltatói kölcsön odaítéléséről, a bizottság javaslata alapján.
9. Dönt a kölcsön összegéről, valamint a kölcsön visszafizetésének határidejéről
10. Megkötöti a megállapodást a dolgozóval és a dolgozó munkáltatójával.
11. A dolgozó részletfizetési kötelezettségét szüneteltetheti, vagy a megállapított havi törlesztés összegét és határidejét módosíthatja.
12. Jogosult a szabad pénzeszközök három hónapnál rövidebb idejű lekötésére.
13. Az államháztartáson belülre, illetve kívülre – alapítványok részéről érkező kérelmek kivételével – történő támogatási kérelmek finanszírozására kötelezettséget vállalhat és teljesíthet a költségvetési rendeletben elkülönített Elnöki keret erejéig.
14. A közgyűlés által elfogadott Közbeszerzési Szabályzat szerint gyakorolja az ajánlatkérő jogait és kötelezettségeit.

Területfejlesztés területén:

1. Dönt a munkaszervezet végrehajtási és beszámolási határidőinek meghatározásáról.
2. Dönt a Támogatott súlyos szerződésszegése esetén az azonnali kármentő intézkedések – felszámolásba, végelszámolásba, végrehajtásba való bejelentkezése – megtételéhez szükséges, illetve ahhoz kapcsolódó lépések megtételéről.
3. Kiadja a Területfejlesztési Bizottság hatáskörébe utalt döntésekhez kapcsolódó jognyilatkozatokat, dokumentumokat.

Egyéb területen:

1. Állást foglal a települési önkormányzatok környezetvédelmet érintő rendeleteinek tervezetével kapcsolatban.

2. Határozatot hoz, a 2014-2020 európai uniós támogatási időszakban, a területi

kiválasztási eljárásrendben meghirdetett felhívásokra benyújtott támogatási kérelmek esetében, a döntés-előkészítőbizottság területi szereplő által delegált tagja részére, a képviselendő döntési javaslatról.

A **Közigazgatási és Koordinációs Osztály** ellátja az önkormányzat, a Hivatala, valamint a megyei nemzetiségi önkormányzatok költségvetéséhez kapcsolódó pénzügyi természetű feladatokat. Ezt 4 munkatárs végzi: 1 fő irodavezető, 1 fő gazdálkodási előadó, 1 fő pénzügyi előadó, és 1 fő főkönyvi könyvelő. A pénzügyi előadó kivételével mindannyian felsőfokú végzettséggel, továbbá mind a négy fő mérlegképes könyvelői minősítéssel, valamint az irodavezető ezenfelül könyvvizsgálói képesítéssel is rendelkezik.

Az **Önkormányzati és Jogi Osztály** látja el a közgyűlés működésével, a testületi-ülések előkészítésével és lebonyolításával, az informatikai feladatokkal, valamint a jogi természetű ügyek ellátásával kapcsolatos feladatokat. Az irodást a megyei aljegyző vezeti. Az iroda 1 fő személyzeti-és testületi referenst, 1 fő testületi referenst, 1 fő jogtanácsost, 1 fő informatikust, 1 fő sajtó és programreferens, valamint 4 fő adminisztrátort alkalmaz. A személyzeti- és testületi referens, valamint a jogtanácsos jogi végzettséggel rendelkeznek, közbeszerzési eljárások bonyolításában jártasak. Ők biztosítják a megfelelő szaktudást a munkaügyi, illetve jogi természetű kérdések megoldásakor, továbbá biztosítják a közgyűlés törvényes működésének hátterét. Az informatikus kolléga gondoskodik az önkormányzat honlapjának aktualizálásáról, a megfelelő számítástechnikai infrastruktúra napra készen tartásáról, valamint annak megfelelő szinten való működéséről. Ennek köszönhetően rendszerünk kiválóan és biztonságosan alkalmas a napi munkavégzés zökkenőmentes lebonyolítására. A négy fő adminisztrátor biztosítja a munkavégzéshez szükséges iratkezelési feladatok ellátását.

A **Területfejlesztési és Területrendezési Osztály** jelenleg 8 munkatárssal dolgozik: 1 fő osztályvezető, 1 fő megyei főépítész, 2 fő területfejlesztési referens, valamint 1 fő geográfus, területfejlesztési ügyintéző, 2 fő pénzügyi menedzser, 1 fő műszaki menedzser. Az osztály dolgozói közül mindenki rendelkezik felsőfokú végzettséggel.

Az osztályon dolgozók végzik a törvényben meghatározottak szerint a megyei önkormányzat területfejlesztési, vidékfejlesztési, koordinációs valamint területrendezési feladatait, valamint a jogszabályi kötelezettségen túl összehangolják az önkormányzatok és a gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseit és gondoskodnak az önkormányzat pályázati tevékenységének nyilvántartásáról.

A fentiekén túl környezetvédelemmel kapcsolatban:

- Gondoskodik a megye területén található helyi jelentőségű védett természeti területek védelmével kapcsolatos tevékenységek összehangolásáról.
- Elősegíti a megye területén a hulladékok környezetkímélő kezelését.

Az épített és természeti környezet védelmével kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében:

- a) a települési önkormányzatokkal és az illetékes megyei önkormányzatokkal egyeztetve megyei környezetvédelmi programot készít;
- b) előzetes véleményt nyilvánít a települési önkormányzati környezetvédelmi programokról, illetve kezdeményezheti azok megalkotását;
- c) javaslatot tehet települési önkormányzati környezetvédelmi társulások létrehozására.

A menedzsment struktúrát 3 fő hivatali alkalmazott alkotja, mindegyik a Területfejlesztési és Területrendezési Osztály részéről. Részükre a munkaköri leírásukban pontosan körülhatárolt feladatot kell ellátniuk a projekthez kapcsolódóan. A projektmenedzsment szervezet vezetését a Területfejlesztési és Területrendezési Osztály vezetője látja el. Ő felel a menedzsment megfelelő működéséért. A menedzsment háttere a Hivatal, melynek szervezeti struktúrája a fentiekben részletezésre került. Az alkalmazott eszközök: a jelenlegi dokumentum alapján a megvalósíthatósági tanulmány elkészítése, eshetőség tervezés, stratégiai szövetségesek keresése, ügyfélkapcsolat menedzselése, összemérés. Módszerek: folyamatos egyeztetések, megbeszélések.

A pályázó egyéb, az elmúlt öt évben pályázati forrásból megvalósított hasonló témájú projektjei

ÁROP-1.2.11/A-2013-2013-0006

A projekt címe: „Együtt tervezzük a jövőt - Nógrád megye területfejlesztési koncepciója és programja” (Területfejlesztési tevékenység támogatása a konvergencia régiókban lévő megyei önkormányzatok számára).

A pályázat célja a megyei tervezési feladatokhoz kapcsolódó kapacitásépítés és annak megerősítése a 2014-2020-as időszak fejlesztési programjának kidolgozása érdekében. A várt eredmények között szerepel a megyei Közgyűlés által elfogadott helyzetelemző értékelő tervdokumentumban szereplő fejlesztési irányok lehatárolása, a megyei Közgyűlés által elfogadott területfejlesztési koncepció és program, tervezési részdokumentumok elkészítése, a megyei projektötletek összegyűjtése, területi koordináció ellátása és a partnerség folyamatos megteremtése.

A projekt összköltsége 90 000 000 Ft, mely 100%-ban támogatási összegből valósult meg.

A projekt kezdete: 2012. január 01., vége: 2014. szeptember 30.

A kedvezményezett az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény VII. fejezete alapján ÁFA levonására nem kötelezett.

2.2. A projektmenedzsment szervezet bemutatása, általános adatai

Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal 3 fővel kíván a projektmenedzsment szervezetben részt venni. A projektmenedzsment vezetését a Területfejlesztési és Területrendezési Osztály vezetője látja el. Ő felel a menedzsment megfelelő működéséért. A menedzsment háttere a Hivatal, és az Osztály dolgozói.

A 272/2014. (XI. 5.) Kormányrendelet meghatározza a közsféra szervezetek projektmenedzsment keretében elszámolható költségeit, az V. melléklet 3.8. Projektmenedzsment költségek megnevezésű pontja, 3.8.2. Közsféra szervezetekre vonatkozó speciális előírások alapján a megyei önkormányzat a közsféra kedvezményezett kérésére köteles a menedzsment feladatokat ellátni.

A fentiek figyelembe vételével a projekt megvalósítását lebonyolító menedzsment szervezet jelen esetben a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal (a projektben résztvevők tevékenységét, munkaidejüknek a projekttel kapcsolatos teendők végzésére fordítandó hányadát is tartalmazó munkaköri leírásukat a támogatási kérelemhez csatoljuk). A Hivatal jogi formája központi felügyelt költségvetési szerv, a felügyeleti szerve a Nógrád Megyei Önkormányzat.

Az állami és az önkormányzati ágazat „hatásköri-térképének” átrendeződésével összhangban a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény a megyei kötelező feladatellátás négy alapvető területét jelölte ki az alábbiak szerint:

- területfejlesztési;
- területrendezési;
- vidékfejlesztési;
- koordinációs feladatokat.

Tekintve, hogy a területi önkormányzat feladatai között domináns helyet foglalnak el a területfejlesztéshez, területrendezéshez kapcsolódó hatáskörök, így a Hivatali struktúrában önálló szervezeti egység látja el ezen feladatokat. Ez a szervezet jelen esetben a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal Területfejlesztési és Területrendezési Osztálya, mely humán erőforrás oldalról felkészült abban a tekintetben, hogy jelen projekthez kapcsolódó menedzsmenti feladatok ellátása biztosított legyen. Ugyanakkor a felhívás alapján célszerű, hogy az osztály a projektgazda szervezet más osztályaival együttműködve, azok erőforrásaira alapozva végezzék el a feladatokat.

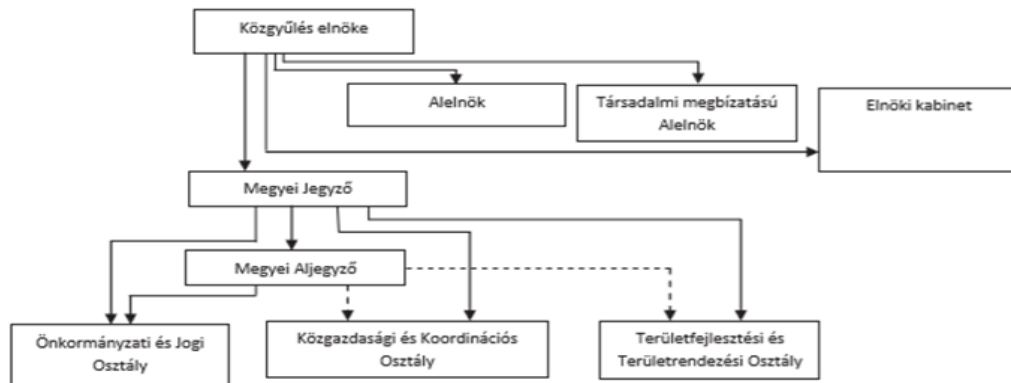
Az osztályon jelenleg rendelkezésre állnak a felsőfokú végzettséggel és legalább 2 éves releváns szakmai tapasztalattal bíró szakemberek: általános menedzserek – közöttük terület- és településfejlesztő geográfusok, közigazdász végzettségű munkatársak-, műszaki végzettséggel rendelkező műszaki menedzser, pénzügyi-közigazdasági végzettséggel rendelkező pénzügyi menedzser.

A pályázathoz az előzetes felmérés alapján 3 fő menedzsment tagot szükséges közvetlenül hozzárendelni: projektmenedzsment szervezet vezetője, műszaki- és pénzügyi menedzser, klímavédelmi szakember. A 3 fő menedzser tagon túl a projekt végrehajtásához jogi, közbeszerzési, valamint nyilvánosság biztosításában jártas szakemberek bevonása is szükséges, melyek szintén a Hivatal szakemberei közül kerülnek ki.

A Hivatal szervezeti struktúráját az alábbi ábra mutatja be:

1. sz. ábra

A NÓGRÁD MEGYEI ÖNKORMÁNYZATI HIVATAL SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

Jelmagyarázat:

—————> Közvetlen irányítás

- - - - -> Közvetett irányítás

1. sz. táblázat

Projektmenedzsment szervezetet bemutató táblázat

Funkció/beosztás	Fő feladatok	Munkaidő-szükséglet	
		Projekt fejlesztés időszakában	Végrehajtás időszakában
PM szervezet vezetője a Területfejlesztési és Területrendezési Osztály vezetője	<ul style="list-style-type: none"> – felelős a projektjavaslat előkészítéséért, a projekt végrehajtásáért, előrehaladásáért; – pályázati és környezetvédelmi szakirányú tapasztalattal bír; – átlátja a projekt előkészítés és megvalósítás technikai és pénzügyi feladatait; – a beosztottak irányítása, ellenőrzése, motiválása; – az előkészítésben és végrehajtásban résztvevő vállalkozókkal szemben érvényesíteni tudja a projektgazda érdekeit, a szerződések előírásait és a jogszabályok betartatását; – járatos az EU politikái területén. 	1 fő foglalkoztatása a részmunkaidőben kinevezés alapján	1 fő foglalkoztatása részmunkaidőben kinevezés alapján
Klímavédelmi, fenntarthatósági szakember a Területfejlesztési és Területrendezési Osztály dolgozója – terület és településfejlesztő geográfus	<p>személye biztosítja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a projekt szakmaiságát; – a jelentéstételi kötelezettségek számszerű adatainak pontosságát; – ismeri az indikátorok és a mutatók szerint az előrehaladást. 	1 fő foglalkoztatása részmunkaidőben (+1 fő bevonása részmunkaidőben, amennyiben indokolt) kinevezés alapján	1 fő foglalkoztatása részmunkaidőben (+1 fő bevonása részmunkaidőben, amennyiben indokolt) kinevezés alapján
Pénzügyi terület a Területfejlesztési és Területrendezési Osztály dolgozója – pénzügyi-közigazdász végzettségű pénzügyi menedzser	<ul style="list-style-type: none"> – a finanszírozás tervezése; – a megvalósítás során a források összehangolásának biztosítása; – a szerződések és számlák kezelési, nyilvántartási rendszerének megtervezése és kialakítása, a szállítói számlák továbbítása a támogató/közreműködő szervezet felé; – a vállalkozókkal való kapcsolattartás. 	1 fő foglalkoztatása részmunkaidőben (+1 fő bevonása részmunkaidőben, amennyiben indokolt) kinevezés alapján	1 fő foglalkoztatása részmunkaidőben (+1 fő bevonása részmunkaidőben, amennyiben indokolt) kinevezés alapján

Funkció/ beosztás	Fő feladatok	Munkaidő-szükséglet	
		Projekt fejlesztés időszakában	Végrehajtás időszakában
Jogi terület Önkormányzati és Jogi Osztály dolgozója	<ul style="list-style-type: none"> – a projektre vonatkozó speciális jogi kötelezettségek ellátása; – szerződések előkészítése, megkötése; – a projekt előkészítése és megvalósítása során kialakuló jogi jellegű konfliktusok kezelése. – jogi képviselő ellátása esetleges bírósági eljárásokban; – az érintett felek által előkészített tervezetek véleményezése; – a projekt során létrejövő szerződések véglegesítése, közreműködés a megkötött szerződések esetleges módosításában. 	részvétele egyes időszakokban indokolt lehet, elegendő az eseti munkavégzés (részmunkaidő) kinevezés alapján	részvétele egyes időszakokban indokolt lehet, elegendő az eseti munkavégzés (részmunkaidő) kinevezés alapján
Közbeszerzés Közigazgatási és Koordinációs Osztály, Önkormányzati és Jogi Osztály dolgozó	<ul style="list-style-type: none"> – az összes fenti szakterület együttműködését igényli, leterheltségtől és tapasztalattól függően vehetnek részt benne a többi funkcionális területen is dolgozó szakemberek; – közbeszerzéshez kapcsolódó feladatok ellátása. 	részvétele egyes időszakokban indokolt lehet, elegendő az eseti munkavégzés (részmunkaidő) kinevezés alapján	részvétele egyes időszakokban indokolt lehet, elegendő az eseti munkavégzés (részmunkaidő) kinevezés alapján
PR, a nyilvánosság tájékoztatása Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	<ul style="list-style-type: none"> – kötelező tájékoztatási feladatok ellátása; – fotódokumentáció készítése; – sajtó tájékoztatása; – kapcsolattartás a platformban résztvevő szervezetekkel, önkormányzatokkal; – workshopok szervezése; – figyelemfelkeltő akciók szervezése. 	A munkaintenzitás a projekt előkészítés és a projekt elfogadottságának, valamint a projekt előrehaladásának és tartalmának függvénye kinevezés alapján	A munkaintenzitás a projekt előkészítés és a projekt elfogadottságának, valamint a projekt előrehaladásának és tartalmának függvénye kinevezés alapján

2.3. A projektmenedzsment szervezet részletes bemutatása

A szervezet élén a **projektmenedzsment vezetője** áll, aki:

- a menedzsment szervezet vezetője egy személyben;
- felelős a projektjavaslat előkészítéséért, a projekt végrehajtásáért, előrehaladásáért;
- a projektben résztvevők átfogó koordinálásáért, motiválásáért, munkájuknak irányításáért.

A projektfejlesztés és végrehajtás időszakában szükséges 1 fő alkalmazása teljes vagy részmunkaidőben a szükséges feladatoknak megfelelően.

Ehhez célszerű olyan személyt kiválasztani, akinek többéves pályázati, környezetvédelmi szakirányú tapasztalata van, átlátja a projekt előkészítés és megvalósítás technikai és pénzügyi feladatait. Az előkészítésben és végrehajtásban résztvevő vállalkozókkal szemben érvényesíteni tudja a projektgazda érdekeit, a szerződések előírásait és a jogszabályok betartását valamint legalább alapszinten járatos az EU politikái területén

A projektmenedzsment vezetését a Hivatal Területfejlesztési és Területrendezési Osztályvezetője látja el, aki a fentiekben megfogalmazott feltételeknek teljes mértékben megfelel. Az osztályvezető a természetvédelem érdekét szem előtt tartva végzi feladatait. Munkája során véleményezi a rendezési terveket, részt vesz a tevékenységével összefüggő közgyűlési, bizottsági anyagok elkészítése és ehhez kapcsolódó rendeletek, rendeletmódosítások elkészítésében.

Elvégzi a megújuló energiaforrások alkalmazásának feltérképezését, valamint részt vesz a térségben működő környezet- és természetvédelemmel foglalkozó öntevékeny szervezetek, klubok, szakkörök munkájában. Összehangolja a különböző pályázatokkal kapcsolatos projekteket, folyamatosan figyelemmel kíséri a pályázati lehetőségeket. Részt vesz a pályázati projektek előkészítésében, benyújtásában, ezentúl kapcsolatot tart a résztvevőkkel.

A projekt megvalósítása során mindenképp szükség van **klimavédelemmel, környezeti fenntarthatósággal, környezeti neveléssel kapcsolatos végzettségű szakemberre.**

Az ő személye biztosítja:

- a projekt szakmaiságát,
- a jelentéstételi kötelezettségek számszerű adatainak pontosságát,
- ismeri az indikátorok és a mutatók szerint az előrehaladást.

Az Osztályunkon jelenleg 2 fő terület-és településfejlesztő geográfus, illetve több olyan munkatársunk is dolgozik, akik 2015. december és 2016. áprilisa között elvégezték a megyei klímareferens képzést.

A projektfejlesztés és végrehajtás időszakában 1 fő terület- és településfejlesztő geográfus kerül alkalmazásra részmunkaidőben. A kiválasztott munkatárs egyetemi tanulmányai során kellő tapasztalatot szerzett a klíma- és természetvédelem területén. Rendszeresen bővíti ismereteit szakmai előadásokon valamint a köztisztviselők számára előírt e-learninges képzéseken. 2015. december és 2016. áprilisa között sikeresen elvégezte a megyei klímareferens képzést (ahol kommunikáció, projektírás és menedzselés valamint a klímastratégia kidolgozásának lépéseivel ismerkedett meg) melyet követően tanulmányait a regionális

képzésen is folytathatta Budapesten. Utóbbi oktatáson, a vizsgát követően regionális klímareferens tanúsítványt szerzett. A levizsgázott hallgató részt vett Norvégiában (Bergen) egy tanulmányúton, ahol öt napon keresztül ismerkedett a norvég önkormányzatok klímaadaptációs gyakorlatával, a helyi problémákkal és megoldásokkal.

Az osztály dolgozója azóta is kapcsolatot tart a többi regionális klímareferenssel, akikkel több szakmai rendezvényen is részt vettek.

A **pénzügyi szakember** legfőbb feladata:

- kapcsolattartás a projektgazdával valamint,
- a projekt önálló pénzügyi rendszerének kialakítása,
- a finanszírozás tervezése,
- a megvalósítás során a források összehangolásának biztosítása,
- a szerződések és számlák kezelési, nyilvántartási rendszerének megtervezése és kialakítása, a szállítói számlák továbbítása a támogató/közreműködő szervezet felé közreműködik a projekt zárásához kapcsolódó szakmai és gazdasági elszámolás elkészítésében.

Ehhez is megfelelő képzettséggel és tapasztalattal rendelkező személyt kell kiválasztani. A leterheltségtől függően szükség lehet asszisztens alkalmazására is. Ezen a területen is fontos, a vállalkozókkal való kommunikációban az érdekvédelem, a konfliktusok kezelésének képessége.

Az Osztályunkon jelenleg több pénzügyi-közigazgatási végzettséggel rendelkező pénzügyi menedzser dolgozik, akik a feladat ellátására alkalmasak.

A projektfejlesztés és végrehajtás időszakában szükséges 1 fő alkalmazása teljes vagy részmunkaidőben a szükséges feladatoknak megfelelően.

A Hivatalban jelenleg 4 fő **jogi területen jártas személy** dolgozik, akik több éves szakmai tapasztalattal bírnak.

A projektben a legfontosabb feladatuk:

- a speciális jogi kötelezettségek ellátása, támogatási és beszállítói szerződések előkészítése, megkötése,
- a projekt előkészítése és megvalósítása során kialakuló jogi jellegű konfliktusok kezelése. Az érintett felek által előkészített tervezetek véleményezése, a projekt során létrejövő szerződések véglegesítése, közreműködés a megkötött szerződések esetleges módosításában.

A projektfejlesztési időszakában indokolt lehet teljes munkaidős jelenlét (pl. közbeszerzési dokumentáció egyeztetése), míg a végrehajtási szakaszban elegendő az eseti munkavégzés.

2.4. A projekt beszerzési, szakértői, marketing és nyilvánosságot érintő feladatai

A projekt lebonyolítása folyamán felmerülő beszerzési, szakértői, marketing és nyilvánosságot érintő feladatokat külső szakértő/vállalkozó bevonásával kívánjuk megvalósítani.

A projektmenedzsment és a szakmai megvalósítás egymással összhangban történik.

A projektben résztvevő, a fentiekben ismertetett személyek önéletrajzát a projektben elvégzendő feladataikra részletesen kitérve az EPTK felületre korábban már csatoltuk.

A projektmenedzsment és a szakmai megvalósítás egymással összhangban történik.

3. A háttér bemutatása és a fejlesztési szükséglet szakpolitikai megalapozása (helyzetelemzés)

A fejezet célja a földrajzi, társadalmi, gazdasági, politikai és intézményi értelemben vett projektkörnyezet bemutatása. Ismertetni kell, hogy a projektjavaslat által megoldandó probléma milyen környezetben merül fel, a projektet milyen környezetben kell végrehajtani. A leírásnak különösen tartalmazni kell az alábbiakat:

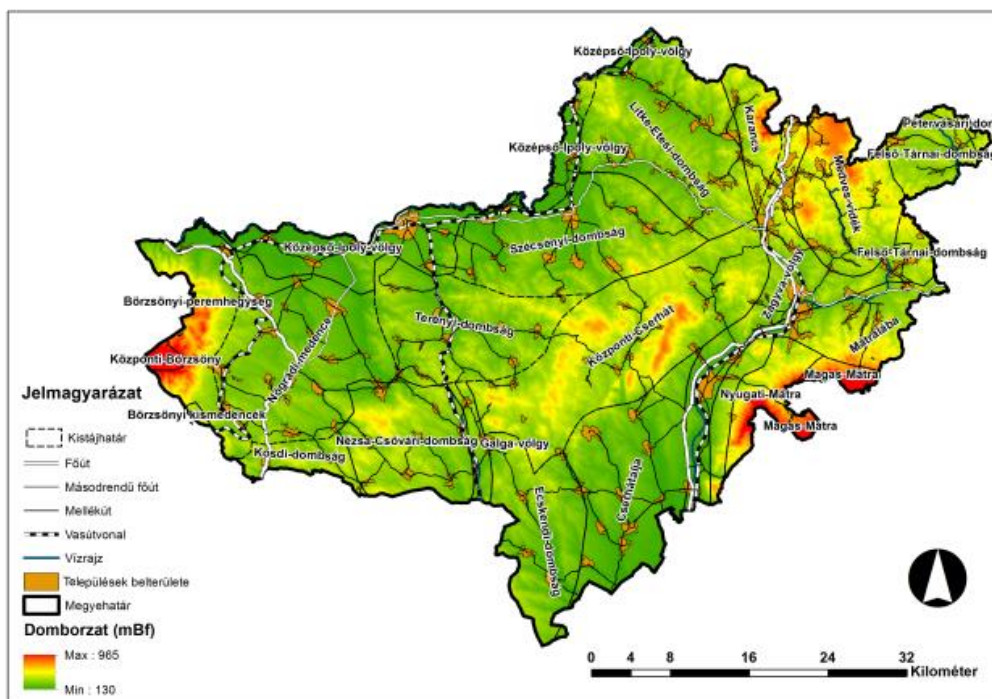
3. 1. Nógrád megye klímadottságai, fókuszálva a klímaváltozásból eredő hatásokra

3. 1. 1. Természeti adottságok

Természetföldrajzi tájbeosztás

Nógrád megye az Észak-magyarországi- középhegység területén helyezkedik el. Térszerkezetének, külső és belső kapcsolatrendszerének meghatározója elsősorban a domborzat. Nyugaton a Börzsöny, keleten a Mátra-vidék, északnyugaton az Észak-magyarországi medencék részeként az Ipoly és völgye, északkeleten a Karancs és a Medves határolja, a megye közepén pedig a Cserhát-vidék terül el (Dövényi, 2010).

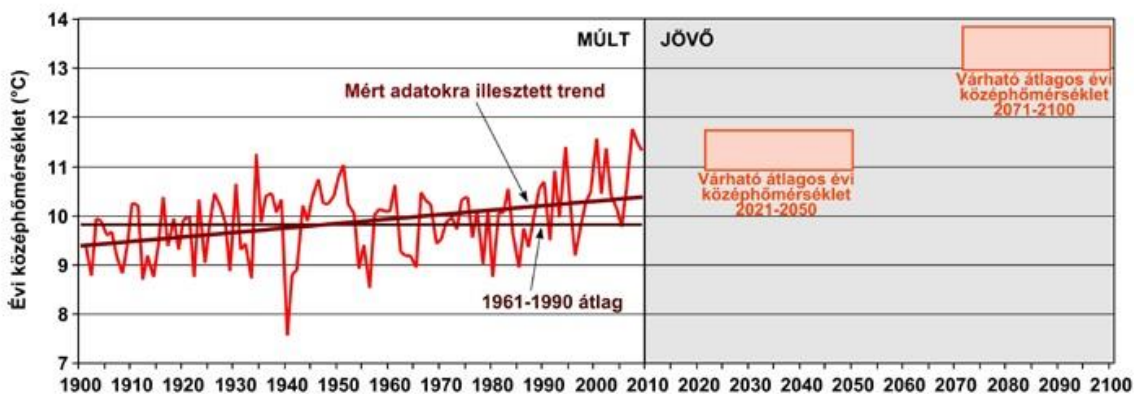
2. sz. ábra

Éghajlat

A projekt céljainak egyik alapvető eleme az, hogy a megyében élők miként tudnak alkalmazkodni az éghajlat változásával kapcsolatos negatív tendenciákhoz, változó körülményekhez és hőmérsékleti viszonyokhoz. Az elmúlt évtizedek tudományos kutatásai¹, a nemzetközi előrejelzések is azt mutatják, hogy Magyarország esetében a hőmérséklet értékeiben tapasztalható legegységesebb változások. Az országos éves átlag a globális változásokkal összhangban, hasonlóan gyorsuló ütemet, de még valamivel annál is nagyobb melegedési értéket mutat. Az évszakok közül a nyarak átlag feletti, az őszi és tavaszi melegedése jellemző. A minimum- és maximumhőmérsékletek szintén emelkednek, a nyári, hőség és forró napok száma növekszik. Az éves csapadékmennyiség jelentősen csökkent a 20. században, a csökkenés leginkább a tavaszi értékekben jelenik meg. A csapadék esetében megfigyelhető másik fontos tendencia az intenzitás növekedése, azaz a kevesebb csapadék intenzívebben érkezik, így a csapadék kevésbé hasznosul, másrészt növeli a lefolyást, ami az erózió és az árvízveszély fokozódását jelenti. A forró nyarak és a kevesebb csapadék együttes hatása miatt gyakoribbá válnak a súlyosabb aszályok. Magyarország átlaghőmérsékletének alakulása a 20. században és a 21. században várható értékek

3. sz. ábra

Forrás: Bartholy et al., 2011

A Magyarország 21. századi éghajlatára vonatkozó különböző becslések mind a hőmérséklet további emelkedését mutatják. A különböző modellek közötti különbség kisebb, mint az általuk jelzett növekedés, így nagy bizonyossággal kezelhető ez a változás. A hőmérséklet esetében 2050-ig 1-2, 2100-ig 3-4 °C-os emelkedés várható az 1961–1990 referencia időszakhoz viszonyítva. Bár a nyári értékek tekintetében a legnagyobb a bizonytalanság a modellek között, a legnagyobb mértékű melegedést is mindegyik a nyári időszakokra jelzi, az évszázad végére 3,5-6 °C közötti változással. A napi minimum és maximum értékek is leginkább nyáron fognak növekedni, ugyanakkor a maximumok nagyobb mértékben, ezzel a napi hőingás is magasabb lesz. A szélsőséges hőmérsékletű napok száma is a melegedést tükrözi, tehát a fagyos napok száma erősen csökken (2100-ig akár több mint 40 nappal), a nyári, forró és hőségnapok száma pedig jelentősen emelkedik (2100-ig akár 37 nappal). A növények vegetációs időszaka is megváltozik, a század végére 50 nappal is hosszabbá válhat, aminek számtalan, nehezen megjósolható következménye lehet. Az Alföldön némileg magasabb melegedés várható, mint a többi országrészben.

¹ lásd többek között az ELTE Meteorológia Tanszék munkáit, kutatási eredményeit.

4. sz. ábra

A csapadék változásának lehetséges területi különbségei Magyarországon a 21. században két klímamodell eredményei alapján

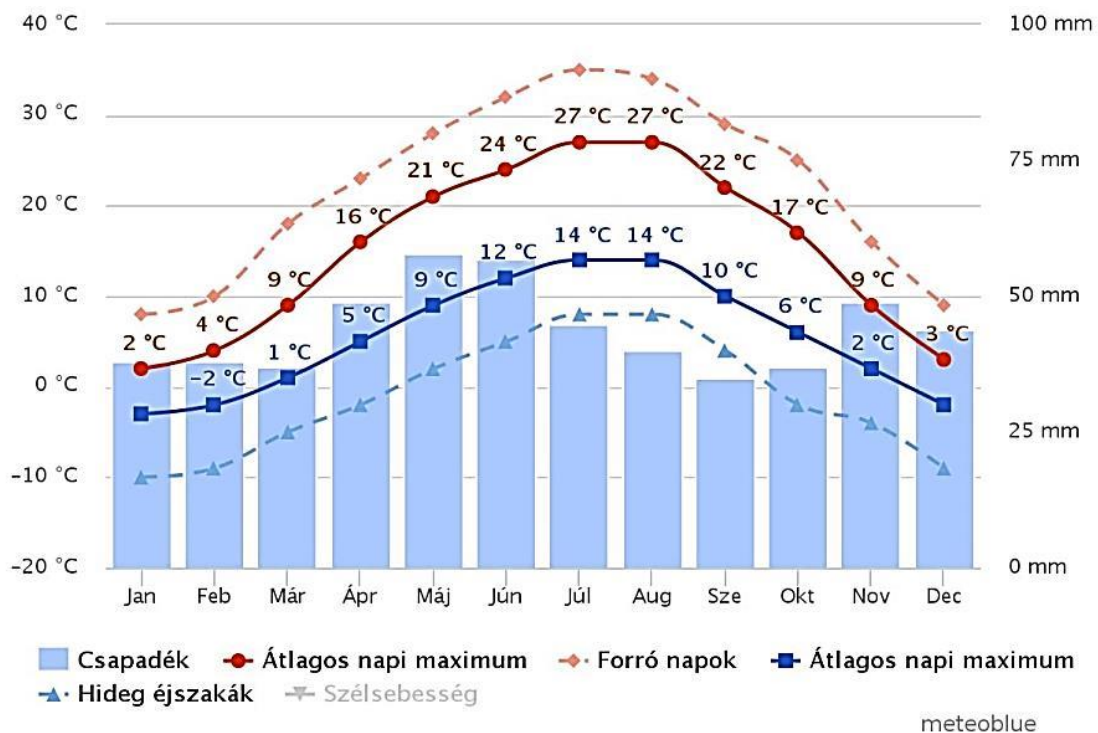
Forrás: (www.tankonyvtar.hu)

A csapadék esetében a különböző modellek jóval eltérőbb változásokat jeleznek a hőmérséklethez képest. Ennek egyik oka a csapadék térbeli és időbeli változékonysága, másrészt mivel Észak- és Nyugat-Európában várhatóan több csapadékra kell számítani, a Földközi-tenger térségében pedig kevesebbre, így hazánk a növekedő és csökkenő csapadékú térségek határán lesz, bár az előrejelzések többsége nálunk is csökkenést valószínűsít. A modellek esetenként egymással ellentétes irányú változásokat vetítenek előre, azok mértéke pedig összemérhető a modellek közti különbségek nagyságával, így a csapadékra vonatkozó becslések bizonytalanok. A 21. század első felében az éves csapadékmennyiségben kis mértékű csökkenés valószínűsíthető, amely azonban az évszázad végére akár a 20%-ot is elérheti, miközben előfordulhat, hogy az ország nagy része némileg csapadékosabbá válik. Az évszakok tekintetében tavasszal és nyáron csökkenés, míg ősszel és télen növekedés várható, bár egyedül a nyári csökkenés az, ahol a modellek mindegyike egységesen a csapadék csökkenését valószínűsíti, a többinél elég nagy a bizonytalanság. A csapadékesemények gyakoriságáról elmondható, hogy az 1, 5, 10 és 20 millimétert meghaladó csapadékú napok száma esetében az előbbi kettőnél kisebb mértékű csökkenés, az utóbbiaknál pedig növekedés várható. Különösen a legcsapadékosabb (20 mm feletti) napok számának növekedésére számítanak, 2100-ig akár 25%-kal is több lehet. Ezekből következik, hogy a csapadékhiányos időszakok hosszabbodására és a csapadék intenzitásának növekedésére kell számítani.

Nógrád megye éghajlata az eltérő domborzati adottságokból fakadóan változatos jelleget mutat. A magasabb területeken, mint a Börzsöny vagy a Mátralába mérsékelt hűvös - mérsékelt nedves az éghajlat, míg a dombos területeken illetve a völgyek és medencék területén mérsékelt hűvös - mérsékelt száraz az éghajlat. A napsütéses órák számának évi összege 1850-1950 óra körüli, nyáron 740 – 770 óra, míg télen 160-200 óra körüli. Az évi átlagos középhőmérséklet 8-10 °C, míg a magasabban fekvő hegyvidéki területeken ezek az értékek 6-8 °C között változnak. A vegetációs időszak átlagos hőmérséklete 15,2-16,8 °C. A 10 °C feletti napi középhőmérsékletek magasságtól függően 173-182 napon át fordulnak elő ápr.15-25 és okt. 10-18 között. A nyári hőmérsékleti maximumok sokéves átlaga a magasabb részeken 28-30 °C, máshol 31-33. Az éves csapadékösszeg a magasabb részeken 750 mm, az alacsonyabb, zártabb részeken, 550-600 mm, ebből 340-430 vegetációs időszakban hullik. A 24 óra alatt hullott csapadék eddig mért legmagasabb összege 176 mm, azonban a csapadékintenzitás növekedésével és a szélsőségek gyakoribbá válásával még ez az érték is megdőlhét a jövőben. Az átlagos hótakarós napok száma 40-60 között van, az átlagos maximális vastagága van ahol 20-25 cm (Zagyva és a Tarna völgye), a dombos területeken 35-40 cm míg a magasabb területeken 50-60 cm-t is eléri.

Az átlagos értékek jellemzően elég nagy évek közötti különbségekből adódnak, ez az évek közötti szórás várhatóan fokozódni fog az éghajlatváltozással. Az elpárologtatott csapadékot az adott területen a párolgáshoz rendelkezésre álló energiával összekapcsolva kiszámítható a Budiko-féle ariditási index. Az ariditási index alakulása szoros kapcsolatban van a természetes növényföldrajzi övezetekkel, 1/3 és 1 között erdő, 1 és 2 között füves puszta a természetes növénytakaró. A megye legnagyobb részén az ariditási index 1,00-1,28 körül változik. A melegedés és a csapadékösszegek várható csökkenése erdészeti és mezőgazdasági, valamint vízgazdálkodási szempontból is alapos felkészülést igényel, a csapadékesemények intenzitásának növekedése pedig eróziós-talajvédelmi és katasztrófavédelmi (villámvízek) szempontból jelent további megoldandó problémákat.

5. sz. ábra

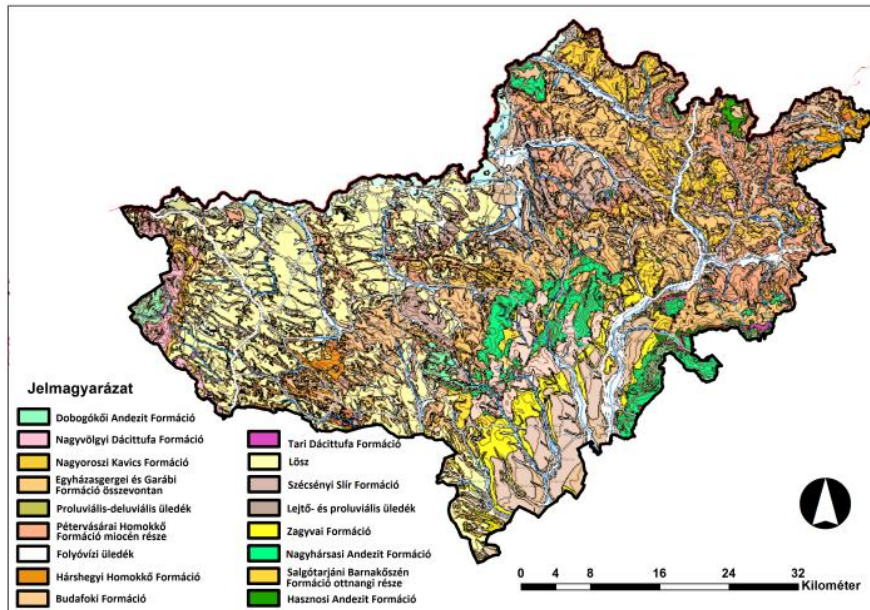

A hőmérsékleti vizsgálatokkal együtt érdemes áttekintenünk a térség hőhullámokkal szembeni sérülékenységet is. Ez az indikátor az, amely egyértelműen párhuzamba állítható a térség kedvezőtlen társadalmi-gazdasági körülményeivel, hiszen míg a Dunántúl északi részén, valamint a Főváros térségében a kitettség indikátor kedvező értéke mellett az országos átlagot meghaladó jövedelmi helyzet, továbbá az ott élő népesség átlagnál kedvezőbb egészségi állapota eredményezi. Ezzel szemben Észak-Magyarországon a kedvezőtlen társadalmi-gazdasági körülmények miatt magasabb a sérülékenység mértéke, holott ezt a kitettség nem indokolja. Nógrád megye e tekintetben a közepesen sérülékeny területek közé sorolható. Amint azt a NÉS is kiemeli, az éghajlatváltozás hőhullámokat előidéző káros hatásai – megfelelő felkészülés és beavatkozás hiányában – súlyos következményekkel járhatnak a lakosság egészségi állapotára vonatkozóan, a hátrányos helyzetű térségekben pedig a kritikus infrastruktúra és az épített környezet elemeire is kedvezőtlen hatást gyakorolhatnak, tehát ennek kezelése, akciótervek, adaptációs lehetőségek kidolgozása fontos feladatot képez jelen projektben.

Földtani adottságok

Nógrád megyében számos vulkáni kőzet (andezit, riolit, bazalt), ugyanakkor mészkő és dolomit is megtalálható. Nagy területen lelhető fel sekélytengeri, partközeli üledék, homokkő és agyagmárga. A Börzsöny felszínének 2/3-át vulkáni anyagok (főként miocén andezit, andezittufa és agglomerátum) fedik, tőle keletre középső-miocén slír található, a Nógrádi medencét oligocén homokkőves és agyagos üledék tölti ki, ahol a felszínen pleisztocén agyag, lejtőagyag és löszderivátum is jellemző.

6. sz. ábra

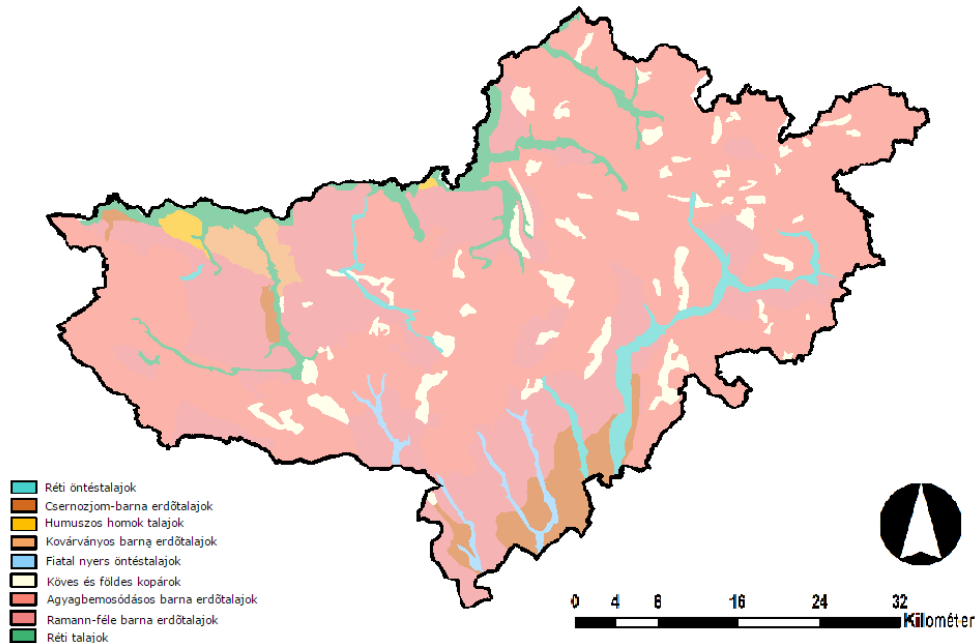
A Cserhát területén a két szomszédos hegységtől, a Börzsönytől és a Mátrától eltérően nem a vulkanikus kőzetek vannak többségben: a hegység nagyobbik részét a földtörténet újkorában lerakódott üledékes kőzet alkotja. A Cserhát nyugati része javarészt oligocén üledékekből áll, míg északi része erősen felszabdalt, dombsági jellegű terület. A Központi-Cserhátban miocén korú vulkanitok és üledékek vegyesen vannak jelen. A Zagyva völgyének felszínét pleisztocén agyagok, löszderivátumok alkotják. A megye keleti felén a Medves területén felső pliocén bazalt található, amelytől délre felső-oligocén és felső miocén agyagos, homokos, széntelepes képződmények találhatók. A barnakőszén telepek korábban az egész megye gazdaságát meghatározták, mára azonban a bányászat megszűnt. A felhagyott bányák különböző környezeti állapota (pl. potenciális tömegmozgás-veszélyt jelentő területeik) eltérő kezelési tervet igényel, de komplex környezeti problémáik (közegészségügyi, környezetszennyezési, lefolyási stb.) miatt mindenképpen megoldásra váró területek. A Mátra Nógrád megyei területein középső miocén agyagos-homokos üledékek és felső oligocén homokkőves-márgás üledékek bukannak ki az andezit- és riolittufából.

Talaj

A megye geológiai felépítése, klímája és vegetációja nagy szerepet játszik a talajai kialakulásában, a hosszú ideig fennálló erdővegetáció következtében a különböző erdőtalajok a meghatározó talajtípusai. A legalacsonyabb térszíneken váltakozva humuszos homok, réti öntés- és réti talajok mellett

agyagbemosódásos barna erdőtalajok, Ramann-féle barna erdőtalajok, valamint kovárványos barna erdőtalajok találhatóak.

7. sz. ábra

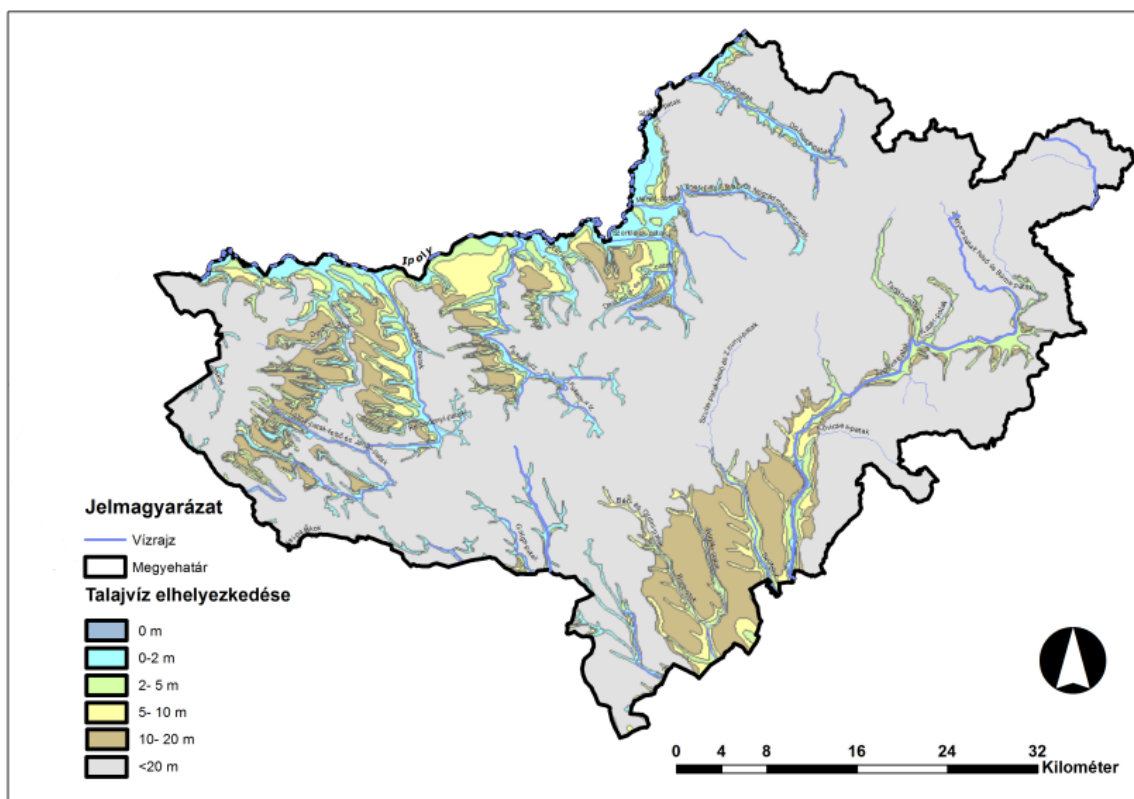
Az erdőirtások nyomán megjelenő szántóföldeken fokozott mértékben van jelen a talajlehorlás, emiatt a barna erdőtalajok különböző mértékben erodálódnak, melynek következtében a humuszos „A” talajsínt sok helyen teljesen lepusztult. A megye egyes területein löszön képződött barnaföldek is vannak, melyek művelhetősége a legkedvezőbb és néhol földes kopárak is jellemzőek. A helyenként már most is degradálódott talajok fokozottan érzékenyek az éghajlatváltozásra.

A csapadék csökkenése és intenzitásának növekedése és az átalakuló-degradálódó növényzet tovább erősíti az eróziós folyamatokat. A súlyosabb problémák megelőzése érdekében átfogó talajvédelmi gyakorlatra van szükség, melyben az erózió elleni védekezés mellett szerepet kap más talajdegradációs folyamatok mérséklése, a talajok vízgazdálkodásának javítása, illetve a fenntartható talajhasználat is.

Vízrajz

Nógrád megye bővelkedik vízfolyásokban, amelyek közül a legnagyobbak az Ipoly, a Zagyva, a Tarna és a Galga. A terület nagy vízfolyássűrűséggel rendelkezik, számos kisebb-nagyobb patak hálózza be, amelyek vízhozama az időjárás függvényében változó. Aszályos időszakokban ki is száradhatnak, vízhiányt okozva ezzel az adott térségben.

8. sz. ábra

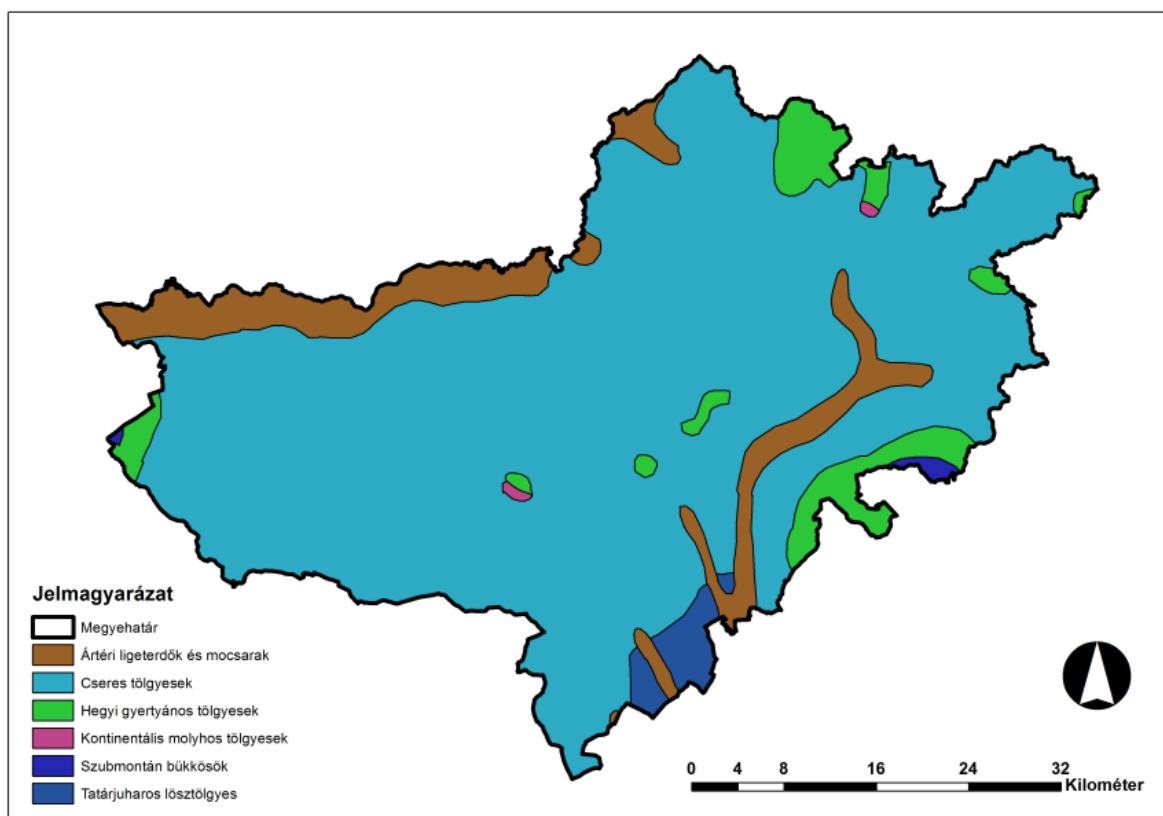

A magasabb területekről érkező gyorsfolyású patakoknál árvízi veszély áll fenn, mivel ezek a rövid idő alatt lehulló, hirtelen csapadék miatt rendkívül gyorsan meg tudnak áradni és így villámárvizeket okozhatnak. A klímaváltozás miatt ezzel a veszéllyel egyre komolyabban számolni kell és felelős vízügyi és vízgazdálkodási stratégiát kell kialakítani. A megye kisebb tavai mindössze néhány hektárnyi területet foglalnak el, többségük mesterségesen szabályozott vízfelület, horgász- és halastó. A talajvíz a vízfolyások mentén a lerakódott kavicssteraszokból származik, ezek környékén fokozottan ügyelni kell a mezőgazdasági művelés során használt szerekre, kemikáliákra. A rétegvízet jellemzően homokkő anyagú, oligocén korú rétegek tárolják.

Élővilág

A florisztikai növényföldrajzi beosztás alapján Nógrád megye a Pannonicum flóratartományon belül a Matricum flóraidékéhez tartozik. Az eredeti növénytakaró szinte mindenütt erdő volt, és a mezőgazdasági hasznosításra kevésbé alkalmas talajok és a domborzati viszonyok miatt Magyarország megyéi közül ma is itt a legmagasabb, 40% körüli az erdővel borított terület aránya. Természeti adottságai révén, a megye területén kapcsolódik egymáshoz a Börzsöny, a Cserhát és a Mátra, valamint az önálló egységként kezelendő Karancs-Medves vidék, ezek nógrádi részein többnyire a cseres tölgyes a természetes vegetáció. A folyóvölgyekben az ártéri ligeterdők és mocsarak a meghatározók, ill. néhol tatárjuharos lösztölgyesek is. A magasabb területeken a hegyi gyertyános tölgyesek és a szubmontán bükkösök is megtalálhatók a természetes vegetáció részeként. Az állatvilág az erdőknek és hegységeknek köszönhetően igen gazdag, kiemelendő a számos nagyvad, az elmúlt 1-2 évtizedben visszatelepülni kezdett nagyragadozók (barnamedve, farkas, hiúz), a folyóvizekben élő nagyszámú halfaj, valamint sok védett és fokozottan védett állatfaj. Az alacsonyabb részeken megjelenik az átmenetiség is az Alföld felé.

9. sz. ábra

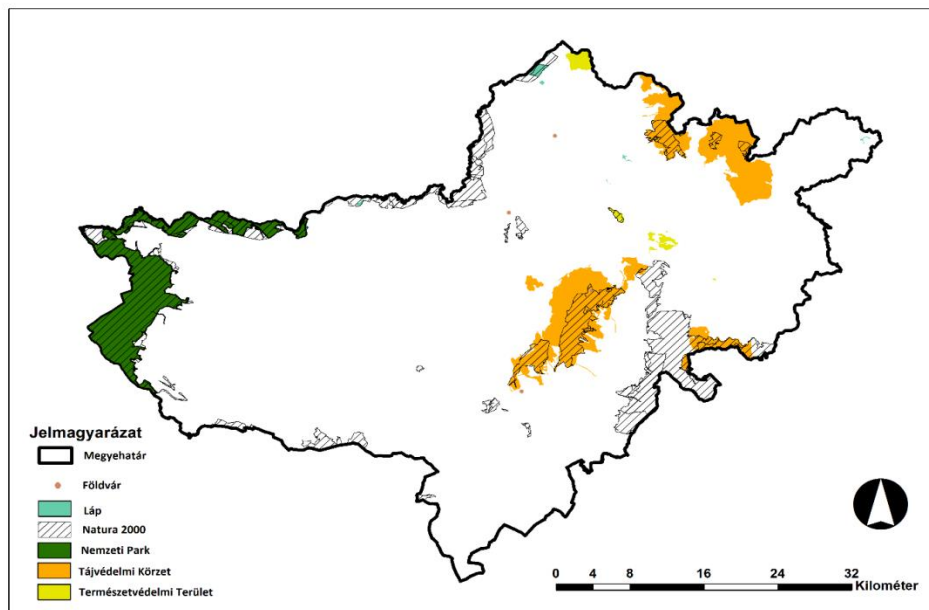

A fajok elterjedésére hatással lesz az éghajlatváltozás, a hegyvidék és alföld peremén elhelyezkedő területeken ez fokozottabban érvényesülhet. A következő évtizedekben a klíma melegedésével egyre magasabbra tolnak a fajok számára ideális éghajlati zónák, ez fokozott stresszhatást jelent az erdőknek és a hozzájuk kapcsolódó élőhelyeknek. A változások hatására az invazív fajok benyomulásának és elterjedésének veszélye is nő, ami többek közt természetvédelmi, erdészeti és egészségügyi (pollen) szempontból is kockázatokat jelent.

Védett természeti területek

A legjelentősebb védett területek a Duna-Ipoly Nemzeti Park fennhatósága alá tartozó börsönyi és Ipolymenti részek, melyek a hegyvidéki és az ártéri élővilág szempontjából is kiemelten fontosak. Tájvédelmi körzetek találhatóak a Cserhát, a Karancs-Medves és a Mátra területén, valamint pár kisebb természetvédelmi terület. A Natura 2000-es védelem az előzőeken túl az Ipoly teljes megyei szakaszára és a Mátra és Cserhát közötti térségre terjed ki jelentősebb mértékben. Az ökológiai hálózat javítása fontos prioritás, amely a természetvédelmi területek élővilágának megőrzését segítheti az éghajlatváltozással járó problémákkal szemben.

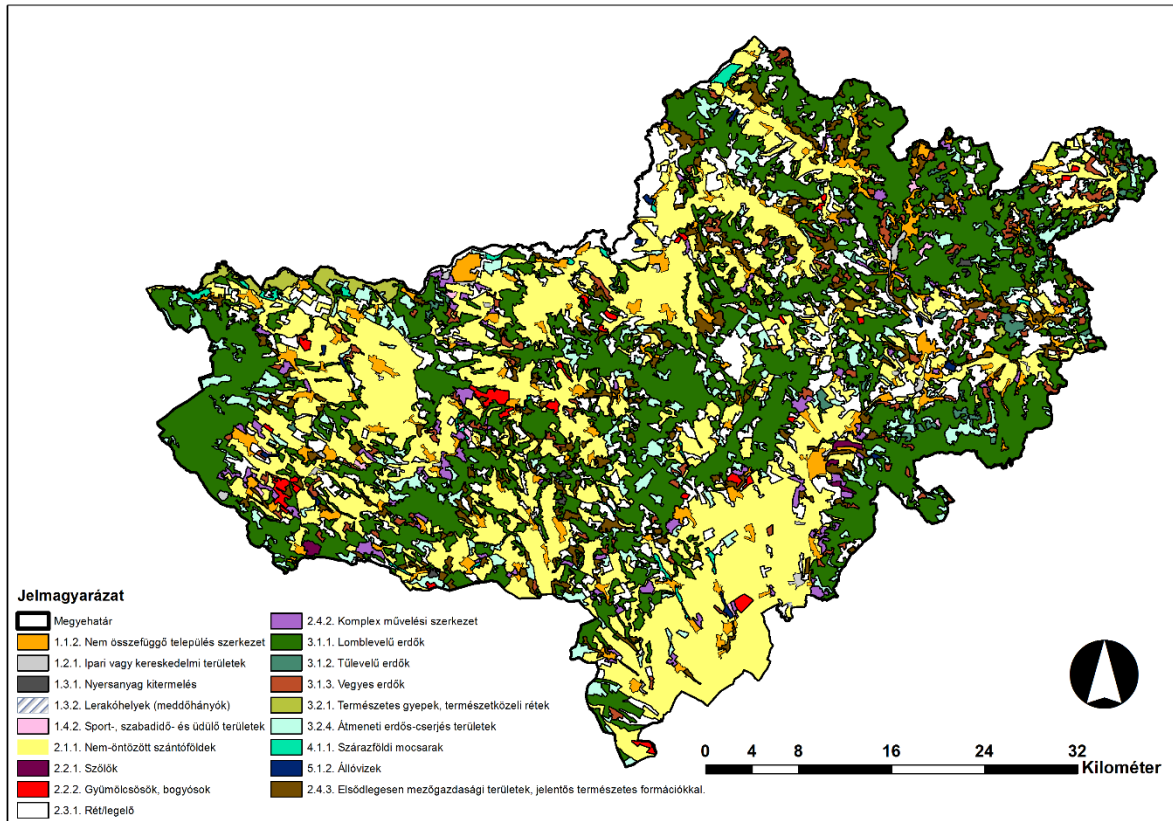
10. sz. ábra

Felszínborítás

Nógrád megye teljes közigazgatási területe 2544 km², ami az ország területének mindössze 2,7%-a. A CORINE 2012 felszínborítási adatai alapján a területének 75%-a mezőgazdasági területnek minősül, melyek túlnyomó részét szántóföldek alkotják, de jelentős a rétek, legelők aránya is. Az adatbázis alapján csak 25% az erdők és természetközeli helyek aránya, viszont a különböző erdészeti és egyéb nyilvántartásokból tudjuk, hogy 40% feletti a megye erdőborítása. A különbség a CORINE adatbázis jóval durvább térbeli felbontása miatt van, ami folytán számos kisebb erdőrészt, erdősáv vagy (éppen művelt területek miatt) szakadozottabb erdőállomány került más kategóriába. A Cserhát területére különösen jellemző az erdők felszabdaltsága, ezáltal a táj mozaikossága. A terület mindössze 2%-át alkotja mesterséges térszín, a vizenyős területek és egyéb vízfelületek aránya elenyésző. Az erdők a talajvédelem, porszennyezettség és tájvédelem szempontjából is fontosak és a közeljövőben várható változások miatt jóval nagyobb szükség lesz rájuk. A mikroklíma szempontjából is kiemelten fontos szerepük van, aminek a melegedés miatt még nagyobb jelentősége lesz a művelt területek védelmében. A megye területén található nagyobb erdőségek közötti összeköttetés javítása szintén szükséges az ökológiai hálózat teljessége érdekében és törekedni kell a természetközeli erdők és az őshonos fajok részarányának megőrzésére, lehetőség szerint növelésére is. A csökkenő népességű térségben a bányászat megszűnésével kedvezően csökkentek a környezetkárosító hatások, bár lokális jelleggel (pl. bányák rekultivációja, szennyezett talajú területek felszámolása, Salgótarján levegőminőségének javítása) még akadnak megoldandó problémák.

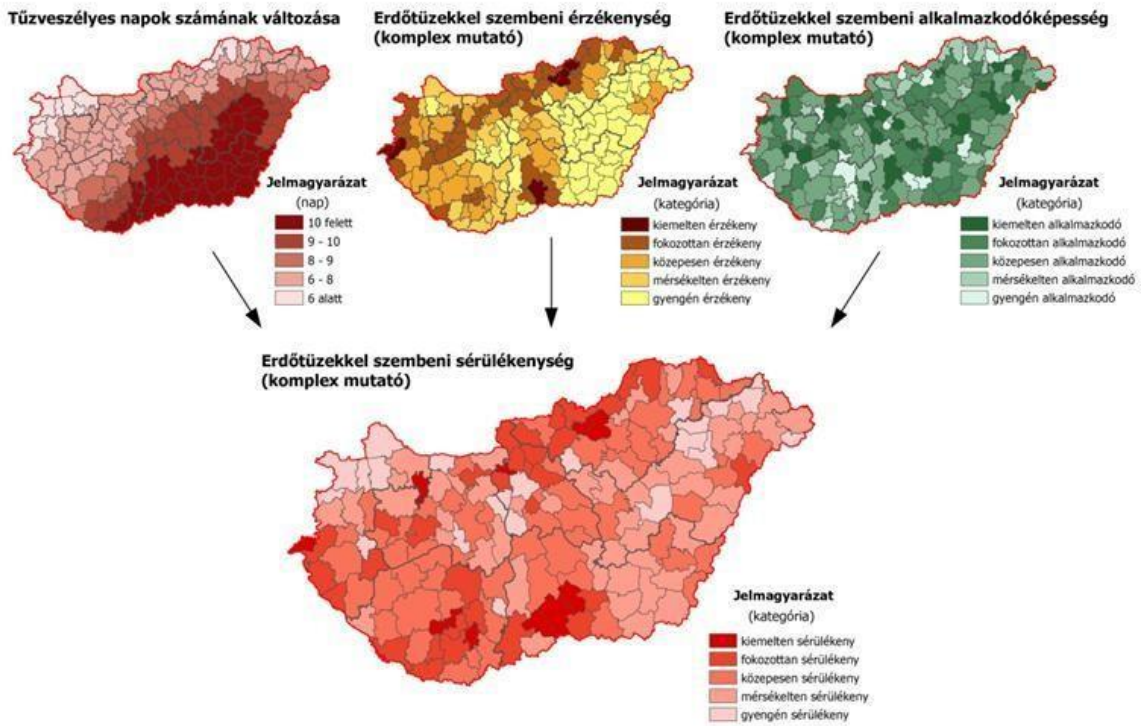
11. sz. ábra

Az erdősültség viszonylagos nagy aránya, a hőmérséklet növekedése potenciális veszélyforrást alakíthat ki, erdőtűzek formájában, vagyis növekedhet az erdőtűzveszélyes területek aránya Nógrád megyében is. Erdőtűzveszélyesnek azt az időszakot tekinthetjük, amikor a napi maximum hőmérséklet 30 Celsius fölé emelkedik, a relatív nedvesség nem éri el a 30%-ot és a megelőző 30 napban a csapadékösszeg nem éri el a 30 mm-t. A kitétségi indikátor esetében jól kirajzolódik hazánk éghajlatának övezetessége, azonban az erdők területi eloszlása miatt – ami döntően az érzékenységi mutatót befolyásolja – a sérülékenység nem mutat zonalitást. Az alkalmazkodóképesség esetében nem határozhatók meg egyértelmű területi sajátosságok, jelentős heterogenitás figyelhető meg. (Forrás: Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia)

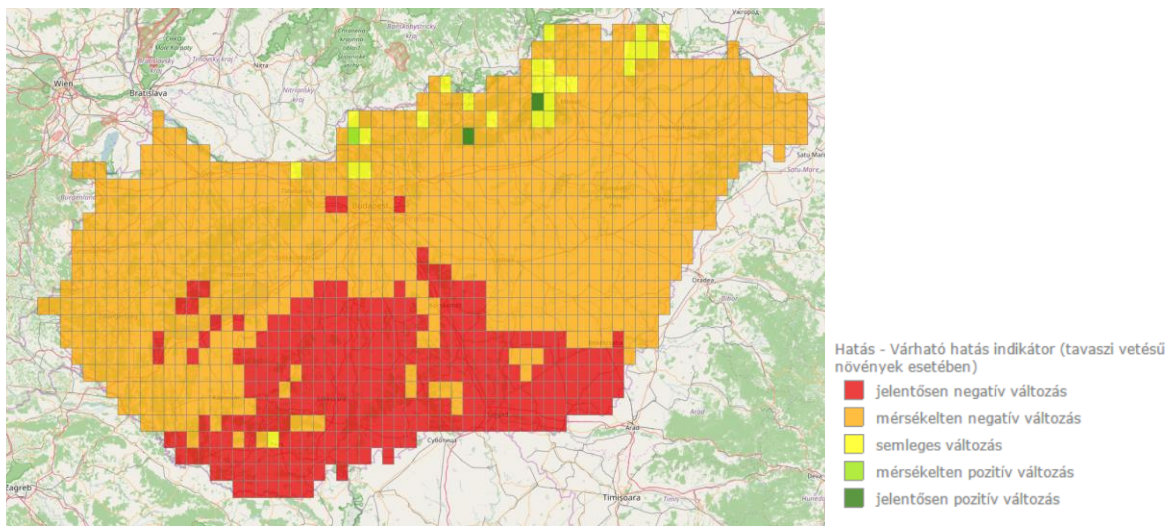
Az erdőtűz szempontjából a legsérülékenyebb térségek közül Nógrád megye fokozottan érzékeny, és különösen **figyelemmel kell lennünk azokra a járásokra és az ott élő lakosságra, ahol magas az erdősültség, jelentős a védett területek aránya, domborzati adottságuk miatt nehezen megközelíthetőek, és a faállomány összetétele miatti érzékenységük is számottevő.**

12. sz. ábra Érzékenység és sérülékeny területek Magyarországon

Forrás: Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia

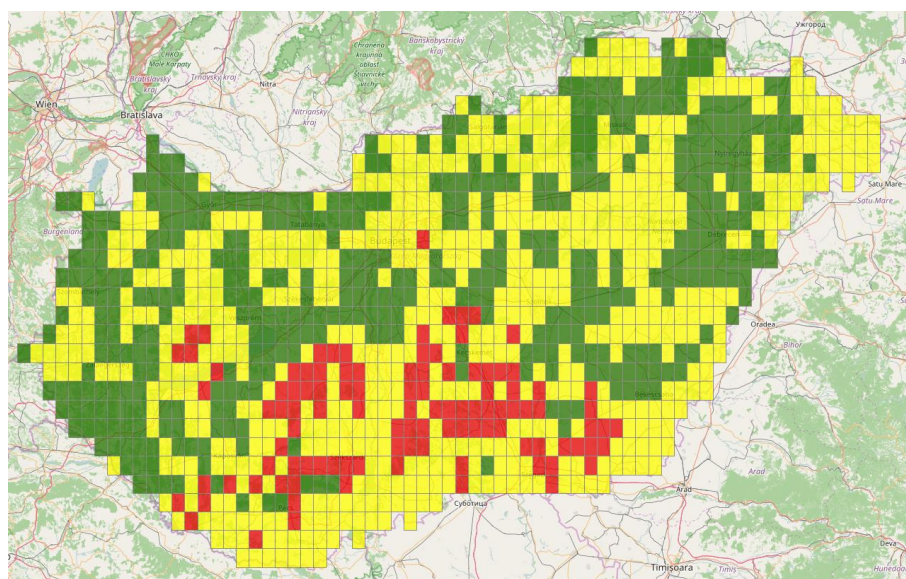
13. sz. ábra: Sérülékenység, a várható hatás és alkalmazkodó képesség indikátorok összemetszésével előállítva, tavaszi vetésű növények esetén

Forrás: egyedi szerkesztés a <http://map.mfgi.hu/water/> adatai és megjelenítése alapján

14. sz. ábra

Sérülékenység tavaszi vetésű növények esetén

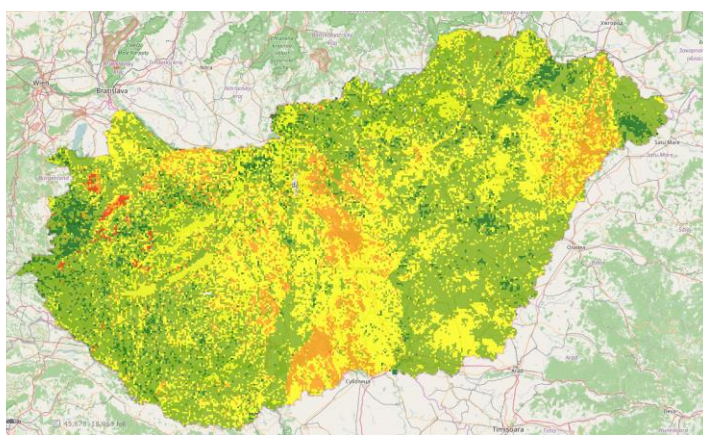

Sérülékenység - Sérülékenység (tavaszi vetésű növények esetében)

- nem sérülékeny
- mérsékeltén sérülékeny
- igen sérülékeny

15. sz. ábra

Az erdőterületek termőhelyi alkalmazkodási potenciálja

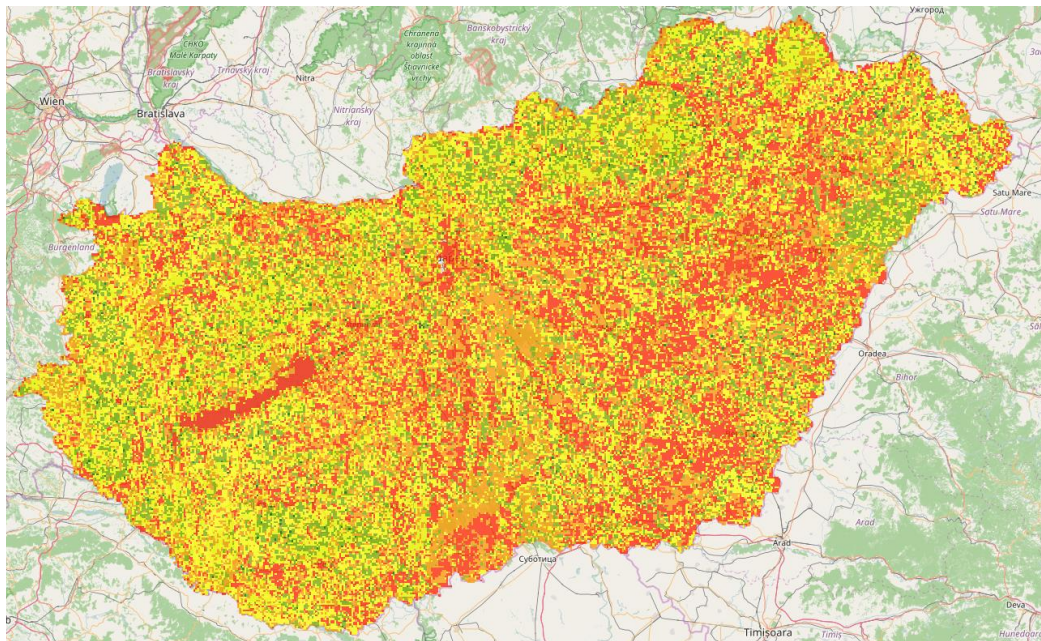

Alkalmazkodás - Termőhelyi alkalmazkodási potenciál

- Igen alacsony
- Alacsony
- Közepes
- Magas
- Igen magas

16. sz. ábra

Sérülékenység - Erdő sérülékenységi indikátor

Sérülékenység - Erdő sérülékenységi indikátor

- Nem sérülékeny
- Enyhén sérülékeny
- Közepesen sérülékeny
- Erősen sérülékeny
- Igen erősen sérülékeny

Összegzés

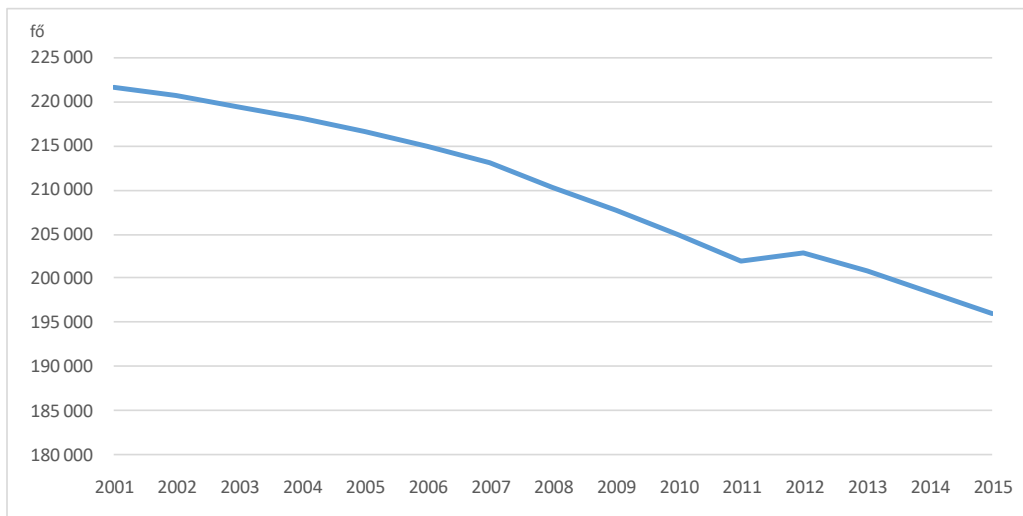
Nógrád megyében az erdők aránya magyar viszonylatban kiemelkedőnek mondható, ugyanakkor az éghajlatváltozás az erdészetet is komoly kihívások elé állítja. A mezőgazdasági termelést a területen leginkább a talajerózió veszélyezteti. Az intenzív csapadékhullással járó időszakok gyakoriságának növekedése emeli a villámárvizek kockázatát, amely fokozza az erózióvesztést. A nagyobb meredekségű, laza, fiatal üledékekből álló lejtőkön pedig a szállítóközeg nélküli lejtős tömegmozgások felerősödésével járhat együtt. Mindezek gyors, nehezen kezelhető hordalék áthalmozódásához vezethetnek, amelyek az instabil lejtőoldalú völgyekben veszélyeztethetik a közlekedési infrastruktúrát, valamint a turisztikai hasznosítást is gátolják. Az éghajlat melegedése az erdők klímazónáinak magasabbra tolódásához vezet, amely a szárazsággal és a csapadék szélsőségesebbé válásával a növényzet számára fokozódó stresszhelyzetet idéz elő. A csapadék csökkenése és intenzitásának növekedése és az átalakuló-degradálódó növényzet tovább erősíti az eróziós folyamatokat. Előrelátó és fenntartható, komplex tervezésre van szükség a talajok, az erdők és velük együtt a mezőgazdasági területek védelmében.

3. 1. 2. Nógrád megye társadalmi-gazdasági helyzetének általános jellemzése

A megye demográfiai helyzete

Nógrád megye népességszáma 195.923 fő volt 2015-ben, míg a 2011. évi népszámlálás idején 201.919 fő volt. A megye népességszáma 2001-ben 221.605 fő volt, ami az elmúlt 14 év során 25.682 fős csökkenést jelentett.

17. sz. ábra
Nógrád megye lakónépessége (fő), 2001-2015

Adatok forrása: www.ksh.hu

A megye helyzetét leginkább meghatározó demográfiai folyamatok az 1990 óta tartó folyamatos népességfogyás; a csökkenő születésszám, amely magas szintű halandósággal párosul; az idősödés jelenségének fokozatos kibontakozása; valamint a negatív vándorlási egyenleg (többen költöznek el a megyéből, mint ahányan beköltöznek). A népességfogyás már az 1990-es évek elején megkezdődött a megyében, amely főként a negatív népesedési folyamatokból adódik: azóta minden évben a halálozási arányszám meghaladja az élveszületési arányszámot, a természetes szaporodás negatív egyenlegű. Ugyanakkor a 2008/2009-es válság hatásaként az elvándorlás felerősödött, amely elsődlegesen az aktív korú népességet és a fiatalokat érinti, ezzel jelentős mértékű vándorlási veszteséget okozva a megyének. A megye lakónépessége tehát a természetes fogyás és az elvándorlás miatt is csökken.

2. sz. táblázat
Nógrád megye főbb demográfiai adatai, 2015.

	Élveszületési arányszám (ezrelék)	Halálozási arányszám (ezrelék)	Természetes fogyás (ezrelék)	Belföldi vándorlási különbözet (ezrelék)	Tényleges fogyás (ezrelék)	Örösgi index (%)	Eltartott népesség aránya (%)
2015	8,5	14,9	-6,4	-3,1	-9,5	136,4	49,7

Adatok forrása: www.ksh.hu

A megye lakónépességének korösszetétele kedvezőtlenül alakul: a 2000-es évek eleje óta lassan, de kitartóan csökkent a fiatal, 14 év alatti korosztályok aránya, míg a 65 év feletti idősök aránya nagymértékben növekedett az elmúlt másfél évtizedben. Az öregségi index (136,4%, 2015), az Észak-Magyarország Régió (119,5%) és Magyarország (123,6%) átlagértékét is meghaladja.

A kedvezőtlen demográfiai folyamatok mellett a megye népességének egészségi állapota is rosszabb mind a regionális, mind az országos összehasonlításban. A halálozási arányszám nagyobb, mint Észak-Magyarország Régió (14,6 ezrelék) és Magyarország (13,4 ezrelék) átlaga. A csecsemőhalandóság közel 50%-kal magasabb a régió és az ország adatainál. A születéskor várható átlagos élettartam ugyan 1996 óta folyamatosan növekedett, de jelenleg is két évvel rövidebb ideig élnek a férfiak a megyében, mint az ország egészében. A nők esetében ez csak egy évvel rosszabb életesélyeket jelent a megyében. Nógrád megyében a férfiak és a nők életkilátásaiban 6,7 év a különbség, vagyis az időskori elmagányosodás és elszegényedés elsősorban a nőket érinti.

3. sz. táblázat

Nógrád megye néhány egészségmutatója régiós és országos összehasonlításban, 2014/2015

2015	Csecsemő-halandsági arányszám (ezrelék)	Születéskor várható átlagos élettartam (férfi, év, 2014)	Születéskor várható átlagos élettartam (nő, év, 2014)
Nógrád megye	6,1	71,0	77,7
Észak-Magyarország Régió	4,5	70,5	77,9
Magyarország	4,1	72,1	78,9

Adatok forrása: www.ksh.hu

Összességében a megye demográfiai helyzete országosan is kedvezőtlen, és a jövőben a kihívások fokozódása várható: jelentős mértékű a népességfogyás, az alacsony születésszám magas halandósággal párosul, az elvándorlás miatt egyre kevesebb aktív korú és fiatal él a megyében, folyamatosan nő az időskorúak aránya, illetve rossz a népesség egészségi állapota és várható élettartama.

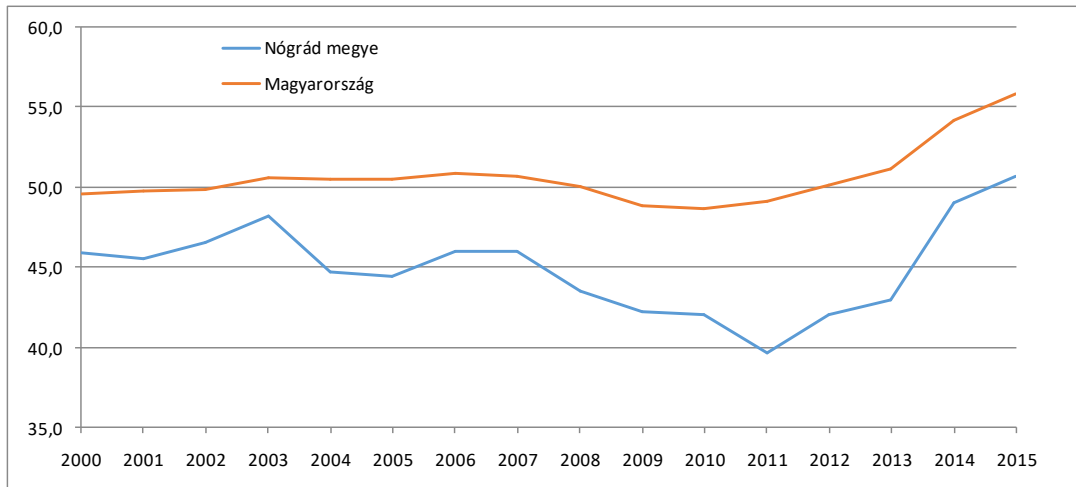
A megye munkaerő-piaci helyzete

A társadalmi-gazdasági fejlettség egyik fontos jellemzője a népesség iskolai végzettsége. Országos összehasonlításban a humán erőforrás képzettsége kedvezőtlen Nógrád megyében: magasabb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya, míg alacsonyabb a diplomások aránya a megyében. Ugyan egyre több fiatal tanul a felsőoktatásban, de a főiskolákra, egyetemekre beiratkozottak 90%-a nem tér vissza a megyébe. (Forrás: Nógrád megye Területfejlesztési Konceptiója 2014-2020)

Nógrád megye népességének foglalkoztatási és munkanélküliségi adatai egyike a legrosszabbaknak az országban. Az elmúlt években pedig a pénzügyi-gazdasági válság hatásai tovább rontották ezt a helyzetet. A foglalkoztatási arány 2000 óta átlagosan 5,5 százalékponttal az országos átlag alatt volt: a legrosszabb évben, 2011-ben 40% alá csökkent a megyében a foglalkoztatottak aránya. A munkanélküliségi arány átlagosan 2,5 százalékponttal volt magasabb a megyében az országos átlagszintnél 2000-2015 között: a legrosszabb években, 2010-2012 között értéke meghaladta a 15%-ot.

18. sz. ábra

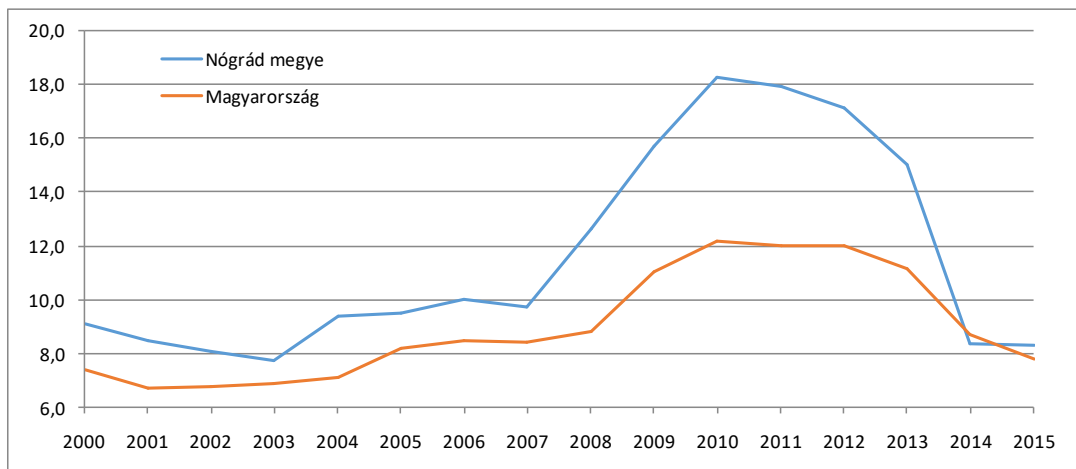
Foglalkoztatási arány Nógrád megyében és Magyarországon (%), 2000-2015

Adatok forrása: www.ksh.hu

19. sz. ábra

Munkanélküliségi arány Nógrád megyében és Magyarországon (%), 2000-2015

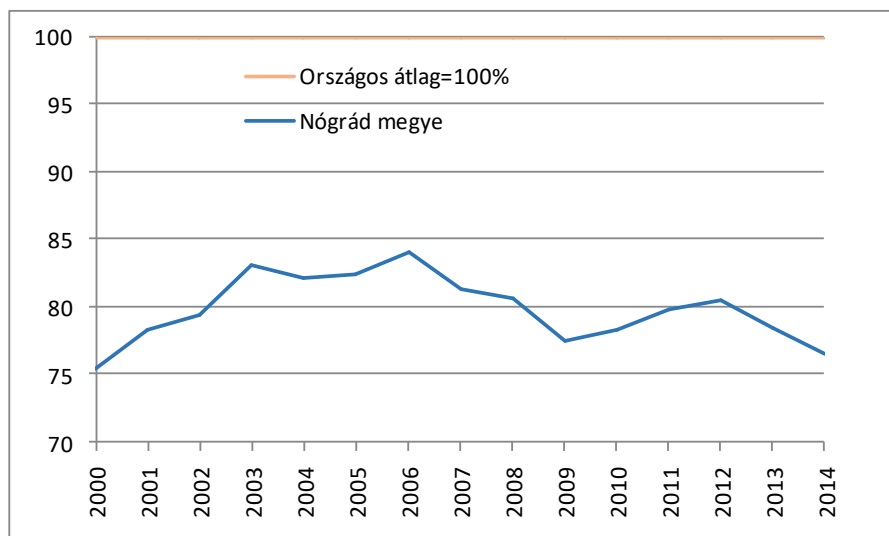

Adatok forrása: www.ksh.hu

A kedvezőtlen munkaerő-piaci helyzet meghatározza a jövedelmi viszonyokat: Nógrád megyében a havi átlagkereset az elmúlt másfél évtizedben az országos átlagszint 85%-a alatt volt. A válság eredményeként ez 2009-ben 80% alá süllyedt, és jelenleg sem érte el a 2008/2009 előtti időszak átlagát.

20. sz. ábra

Az alkalmazásban állók havi átlagkeresete Nógrád megyében az országos átlag százalékában (%), 2000-2014.

Adatok forrása: www.ksh.hu

Összességében a Nógrád megye népességének munkaerő-piaci helyzete több szempontból is hátrányos, amely az életminőség és életszínvonal kedvezőtlenebb szintjével járnak együtt. A jövőre nézve kihívás az iskolázottság és képzettség javítása, a foglalkoztatás növelése, ezáltal a jövedelmi helyzet kedvezőbbé tétele.

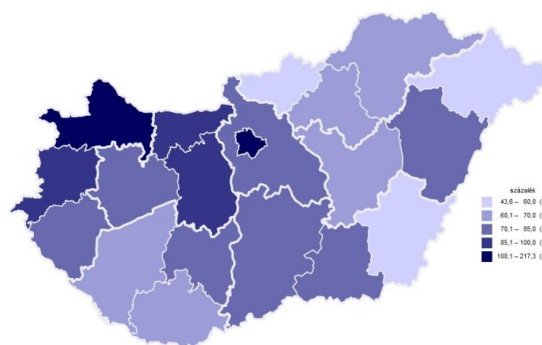
Gazdasági folyamatok

Nógrád megye gazdaságának teljesítőképessége az országos átlag egyharmadát éri el (29%, 2012). A GDP/fő megyei átlaga tehát országosan a legalacsonyabb Nógrád megyében. A gazdasági fejlettség alacsonyabb szintje Észak-Magyarország Régió egészére igaz, de megyei között leghátrányosabb helyzetű Nógrád megye.

Az alkalmazásban állók megoszlása a gazdasági szektorok között fontos információhordozó a megye gazdasági szerkezetéről. Az alkalmazottak 2,7%-a a mezőgazdaságban, 4,4%-a az építőiparban, 28,1%-a az iparban, 64,8%-a a szolgáltatásokban dolgozik. (Forrás: Nógrád megye Területfejlesztési Konceptiója 2014-2020)

21. sz. ábra

GDP/fő az országos átlag százalékában, 2012

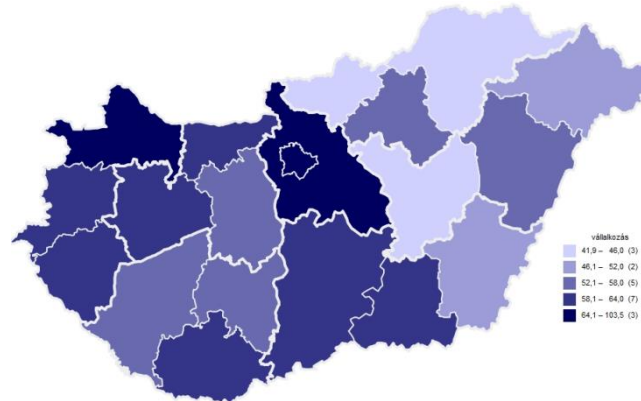

Forrás: <http://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/gdp.html?mapid=QPT011>

Az országban a legkevesebb ezer lakosra jutó működő vállalkozás éppen Nógrád megyében található (41,9). Ez az érték az Észak-Magyarország Régióban 45,7; Heves megyében 53,3; Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 43,4. A megyében található vállalkozások székhelye alapján jelentős területi különbségek figyelhetők meg. A vállalkozások túlnyomó többsége a megyeszékhelyen, Salgótarjánban működik, illetve néhány város (Szécsény, Balassagyarmat, Pásztó) jellemző központok. Lényegében a megyeszékhelyen és a városokon kívül alig találni vállalkozást a falvakban.

22. sz. ábra

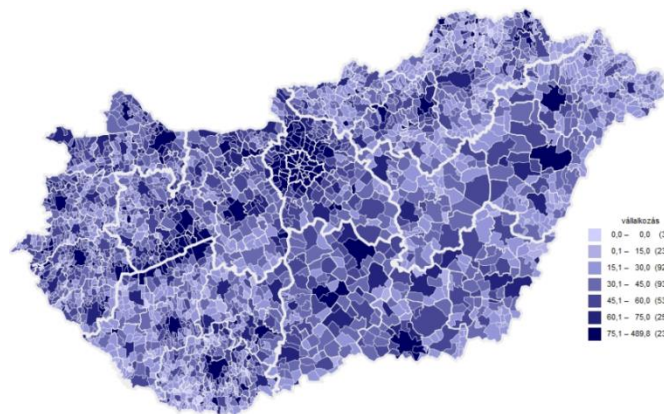
Működő vállalkozások száma ezer lakosra a megyékben, 2012

forrás: <http://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/gazdsz.html?mapid=QVD001>

23. sz. ábra

Működő vállalkozások száma ezer lakosra a településeken, 2012

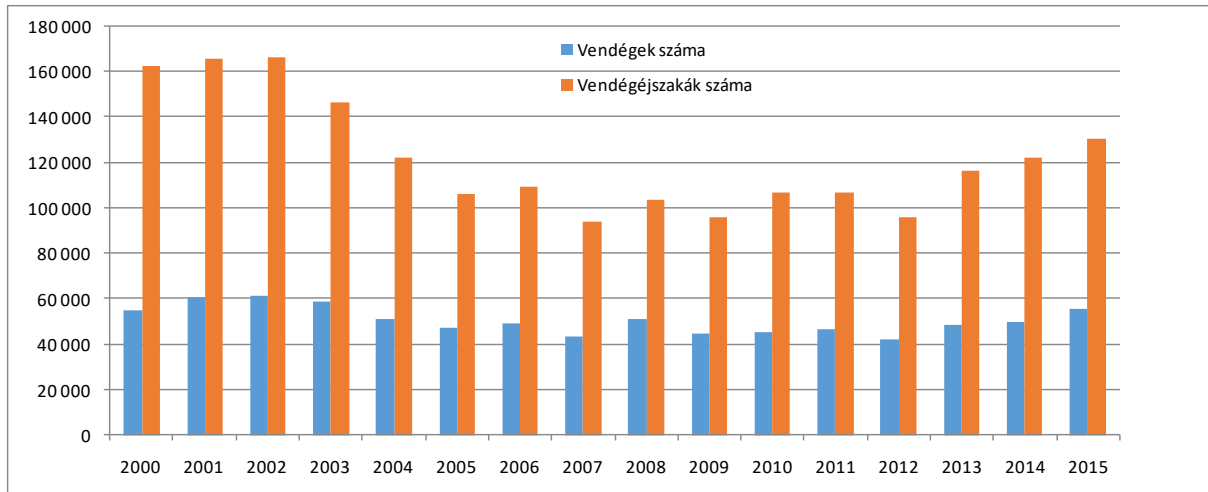
Forrás: <http://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/gazdsz.html?mapid=QVD001>

A megye gazdaságának stabilizálódásához járulhat hozzá a turizmus és vendéglátás helyi potenciáljának kiaknázása. A megye turisztikai vonzereje elsősorban a belföldi turizmusnak kedvez, a vendégek kb. 7-8%-a külföldi, akik többnyire a szomszédos Szlovákiából érkeznek.

A kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált vendégek száma évről évre nagyjából állandónak tekinthető, évente kb. 50.000-55.000 fő közötti vendég létszámmal lehet számolni. A 2008-as pénzügyi válságot követően egy év alatt 6.500 fővel csökkent a vendégek száma a megyében. A vendégéjszakák számában még nagyobb visszaesés tapasztalható, bár ennek csökkenése már a 2000-es évek elején megkezdődött. Viszont 2013-tól látható, hogy lassan, de kitartóan újból elkezdett növekedni a vendégéjszakák száma Nógrád megyében.

24. sz. ábra

A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma Nógrád megyében (fő), 2000-2015

Adatok forrása: www.ksh.hu

Összességében a hátrányos gazdasági helyzet visszavezethető az alacsony vállalkozási kedvre, az elmaradott termelői infrastruktúrára és a helyi befektetéseket élénkítő kapacitások hiányára. Jelenleg a turisztikai potenciál nincs teljes mértékben kihasználva.

Összegzés

A klímaváltozás hosszú távú hatásaira való felkészülésben meghatározó jelentőségű a megyék társadalmi-gazdasági feltételeinek problémaorientált vizsgálata. Nógrád megye társadalmi-gazdasági feltételrendszerében számos olyan tényező van jelen, amely egyrészt a megye többszörösen hátrányos helyzetét okozzák és erősítik, másrészt mindezeknek közvetlenül is van szerepe a klímastratégia kidolgozásában és megvalósításában. Nógrád megye társadalmi-gazdasági helyzetének elemzése a következő kockázati tényezőkre hívja fel a figyelmet a klímaváltozással összefüggésben:

1. Időskorú népesség magas aránya: A hőség hullámok idején leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportot alkotják – a szív- és érrendszeri betegségek magasabb előfordulási aránya, a falvakban az alacsonyabb adaptációs szint és a magasabb kitettség miatt növekszik a klímaváltozással szembeni sérülékenységük.

2. Rossz egészségi állapot, rövidebb élettartam: A klímaváltozással szembeni érzékenység növekedésével jár együtt, hogy megyei szinten rosszabbak az egészségmutatók, magas a halandóság, amely így kisebb kitettség esetén is a sérülékenység erősödését eredményezi (pl. hőség hullámok idején többlethalalozás).
3. Alacsonyabb iskolai végzettség és jövedelmi viszonyok: Szerepük elsősorban a klímaadaptációban, vagyis a klímaváltozás hatásainak megelőzésében és a felkészülésben van, pl. energiahatékonyság javítása, egyéni alkalmazkodási képesség növelése oktatás révén stb.
4. Gyenge gazdasági teljesítőképesség, kis- és középvállalkozások alacsony száma: Az energiatakarékosság, környezettudatosság, a zöld technológiák használatának előtérbe helyezése feltételez egy erős gazdasági háttérrel és adaptív vállalkozói attitűdöt – a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás elősegítését makrogazdasági szinten és lokálisan is leginkább nemzeti és helyi szintű szabályozással, intézkedésekkel lehet elősegíteni, pl. támogatások, hitelprogramok stb..
5. Turizmus meghatározó szerepe a megyei gazdasági életben: A turizmus az egyik leginkább sérülékeny gazdasági ágazat a klímaváltozással szemben – a turizmus és vendéglátás feltételeinek romlása jelentős mértékben hozzájárulhat a megye gazdasági teljesítőképességének rosszabbodásához.

3. 2. A helyi klímaváltozással, klímaadaptációval kapcsolatos ismeretek, szemléletet, attitűd, jogi és gazdasági háttér, hiányosságok, esetleges problémák

Az elmúlt évek során számos olyan kutatás készült Magyarországon is, amelyek keretében térségi szintű összehasonlító elemzések készültek a lakosság klímaattitűdjére, a klímaváltozás érzékelésére vonatkozóan.

A 2000-es évek elején induló, sajnos csak rövid idegi működő VAHAVA-projekt tett nagy ívű kísérletet arra, hogy Magyarországon komplex módon, tudományos igénygel járja körül a klímaváltozás kérdéseit, átfogóan elemezve a társadalmi hatásokat is.

A klímaváltozással kapcsolatos percepciók és attitűdök kérdőíves reprezentatív lakossági lekérdezése egyre elterjedtebb Magyarországon. A helyi szint megismerése (pl. Antal Z. 2015; Szirmai 2009; Vári, Ferencz 2011) vagy az – általában környezetvédelmi kérdésekbe ágyazott – európai összehasonlítás (pl. International Social Survey Programme – Environment) a leggyakoribb vizsgált szempontok ezeken belül.

Egy 2015-ben végzett, országos reprezentatív lakossági kérdőíves adatfelvétel készült arra vonatkozóan, hogy feltárja a magyar felnőtt lakosság attitűdjét, percepcióit a klímaváltozással kapcsolatban, és a kutatók megpróbáljanak ezek alapján következtetéseket levonni a klímaváltozáshoz kapcsolódó jövőbeni várható cselekedeteikre, figyelembe véve a területi és társadalmi sérülékenység eltérő megjelenését (Baranyai-Varjú, 2015). A lakossági adatfelvétel a KSH népszámlálási és települési adatain alapulva, országos és megyei szinten is reprezentatív telefonos kérdőíves megkereséssel történt, 3269 fő lekérdezésével. Az adatfelvétel nemre, korcsoportra és településtípusra is reprezentatív volt. Az eredmények szerint „a klímaváltozással kapcsolatos problémakör viszonylag széles körben ismert, s a magyar társadalom jelentős része a jelenség súlyosbodásáért felelős okokkal és a kedvezőtlen hatásokkal is tisztában van. A lakossági lekérdezés alapján

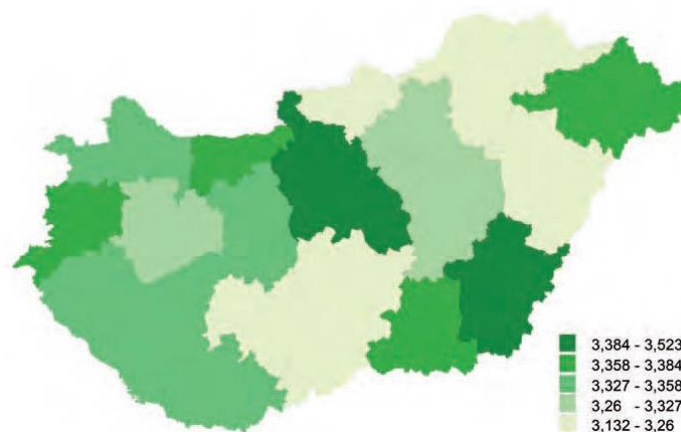
elmondható, hogy a magyarországi válaszadók majd 98%-a hallott már a klímaváltozásról, és 92%-uk – saját bevallása szerint – nagyjából vagy pontosan tudja, hogy az mit is jelent.

Annak ellenére, hogy a klímaváltozás a megkérdezettek szerint nem tartozik a legégetőbb társadalmi-gazdasági problémák közé, s a kihívásokkal szembeni fellépést sem elsődlegesen az egyének szintjén jelentkező feladatnak tartják, mind a jelenlegi és várható érintettség, mind a szerepvállalás kérdéskörét vizsgálva széles, a klímaváltozás iránt érzékeny tömeget találunk. A kedvezőtlen hatások elleni védekezés (többletköltségek vállalása, beruházások), illetve a környezet- és klímatudatos tevékenységek az eredmények szerint részben az attitűd, részben a társadalmi státusz (illetve „klímasérülékenység”) szerint képzett csoportok közötti különbségekkel jellemezhető. A szkeptikusabb, azaz a klímaváltozás tényét elutasító vagy jelentéktelennek tekintő réteg értelemszerűen kisebb áldozatokat vállal. Az alacsonyabb státuszúak – alacsony végzettségűek, alacsony jövedelemmel rendelkezők – a többi társadalmi csoportnál szűkebb ismeretanyaggal rendelkeznek, s bár jobban ki vannak téve a kedvezőtlen hatásoknak és azokat erőteljesebben érzékelik, egyéni szerepvállalásuk (ismeretek és/vagy anyagi lehetőségek hiányában) alacsonyabb.” (Baranyai-Varjú, 2015)

Nógrád megye esetén a lakosság klíma- és környezeti attitűdjének vizsgálatára vonatkozó eredmények emelhetők ki. A kutatók több kérdés átlagindexéből, egy 1-5-ig terjedő skálát hoztak létre arra vonatkozóan, hogy feltárják a lakosság klímaváltozáshoz mint társadalmi problémához való viszonyát. A megyék átlagindexéből az derül ki, hogy a környezetvédelemhez kapcsolódó legpozitívabb attitűddel a Pest és Békés megyékben élők rendelkeznek. Erős pozitív attitűdje van a Szabolcs-Szatmár-Bereg, Csongrád, Komárom-Esztergom és Vas megyékben élőknek, azaz ezekben a megyékben számíthat a környezetpolitika (és benne a klímapolitika) a legnagyobb együttműködésre. Nógrád megye a rangsor végén helyezkedik el, vagyis itt a lakosság kevésbé érzékeny a témára, így a megye klímastratégiájában nagy hangsúlyt kell helyezni az érzékenyítésre, valamint a lakosság felé történő kommunikációra.

25. sz. ábra

Az attitűdindex megyei különbségei

Forrás: Baranyai N. – Varjú V. (2015): A lakosság klímaváltozással kapcsolatos attitűdjének empirikus vizsgálata. 272. p.

A kutatás eredményei arra világítanak rá, hogy a klímaváltozás problémakörét közelebb kell hozni az egyénekhez, s az általános, „elidegenítő” megoldási javaslatok helyett a háztartási szinten megvalósítható apró lépések hangsúlyozására van szükség. Ebben jelentős szerepet kell vállalnia az oktatáspolitikának, különösen azért, mert a szűkebb ismerettel rendelkező réteg körében nagyszámú fiatalot találunk. A

kézzelfogható eredménnyel (pl. költségmegtakarítás) is járó gyakorlati megoldások népszerűsítése enyhítheti a hatások által leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jövőbeli sérülékenységét.

Az ilyen jellegű programok sikere mellett is várható a migráció növekedése, ami a klímaváltozás okozta jelenségek (pl. szélsőséges időjárás, forróság) egyik következményeként prognosztizálható. A csaknem fele-fele arányban belföldre és külföldre irányuló vándorlás szintén az alacsonyabb státuszúak, s főként a fiatalok körében válhat jellemzővé, ami a demográfiai és munkaerő-piaci előrejelzések negatív jövőképét még tovább ronthatja.” (Baranyai-Varjú, 2015).

3. 3. A projektet megalapozó szakpolitikai célok, jogszabályi előírások, egyéb körülmények (gazdasági és területfejlesztési politika, fejlesztési tervek, stratégiák)

Zöld könyv (2007)

A zöld könyv néven ismert dokumentumokat az Európai Bizottság azért adja ki, hogy meghatározott témákban ösztönözze az európai szintű párbeszéd kibontakozását. A cél az, hogy az érdekelt felek (magánszemélyek, illetve szervezetek) részt vegyenek a dokumentumban megfogalmazott javaslatok alapján induló konzultációs folyamatban, és megvitassák egymással az adott témával kapcsolatos nézeteiket. ²

Fehér könyv (2009)

A zöld könyvek alapján esetenként jogalkotási javaslatok kidolgozására is sor kerül, melyeket az ún. fehér könyvek ismertetnek. ³Az EU Bizottsága által 2009-ben kiadott dokumentum az éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodás főbb kereteit jelöli ki. Ennek szükségessége vitathatatlan, hiszen az elmúlt évtizedekben kibocsátott ÜHG-k hatására számos olyan következménnyel kell szembenéznünk, melyek negatív hatást gyakorolhatnak szinte valamennyi gazdasági ágazatra, felgyorsítják az ökoszisztémák degradálódásának folyamatát, valamint károsan befolyásolják a társadalom egyes rétegeit, különös tekintettel az idősekre, a fogyatékkal élőkre és a hátrányos helyzetű családokra. Ezekre a kihívásokra elengedhetetlen nemzeti, illetve európai uniós szinten is reagálni.

„Urban adaptation to climate change in Europe” jelentés (2012)

A klímaváltozás hatásaihoz való helyi alkalmazkodás tárgyában az Európai Környezetvédelmi Ügynökség az „Urban adaptation to climate change in Europe” című jelentését⁴ 2012-ben tette közzé, amely számbaveszi a települési, helyi alkalmazkodás kihívásait és lehetőségeit a nemzeti és európai alkalmazkodási politikák tükrében, valamint azokat a tervezési kérdéseket és klímaváltozásból fakadó problémákat, amelyek a települések, helyi közösségek számára az értékelések kiindulópontját jelenthetik.

Bemutatja:

a klímaváltozás legfontosabb várható hatásait, ezen belül a települések kitettségét, az érzékenységét és a lehetséges alkalmazkodási beavatkozásokat,
a települések alkalmazkodóképességét és az alkalmazkodással kapcsolatos helyi tervezés lehetőségeit és módszereit,

² Forrás: http://ec.europa.eu/green-papers/index_hu.htm

³ Forrás: <http://klima.kvvm.hu/index.php?id=72>

⁴ European Environmental Agency (2012): Urban adaptation to climate change in Europe –Challenges and opportunities for cities together with supportive national and European policies, EEA Report

valamint azokat az irányítási eszközöket, amelyek elengedhetetlenül szükségesek az adaptációs célok és intézkedések megvalósítása, végrehajtása érdekében.

Az „Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás EU stratégiája” 2013

A stratégia általánosan, de ugyanakkor részletesen, mindenre kiterjedően vázolja az éghajlatváltozást egészen 2050-ig. Néhány példával bemutatja, melyek Európa sérülékeny területei és melyek az ott várhatóan fellépő társadalmi-gazdasági problémák. Az éghajlatváltozást és ennek következményeit már mai is egyre jobban érezhetjük mind Európában, mind a világ többi részén, ezért ennek mérséklése továbbra is prioritást kell, hogy élvezzen az EU részéről.

A stratégia alapján olyan alkalmazkodási intézkedéseket kell elfogadni, amelyek segítségével kezelni lehet az éghajlatváltozás elkerülhetetlen hatásait, valamint azok gazdasági, környezeti és társadalmi költségeit. Tekintettel az éghajlatváltozás következtében Európát érintő sajátos és változatos hatásokra, az alkalmazkodási intézkedéseket célszerű minden szinten meghozni legyen az helyi, regionális vagy nemzeti.

Összességében az alábbiak mondhatók el:

A stratégia meghatározza azt a keretet és azokat az eszközöket, melyek segítségével magasabb szintre lehet emelni az EU éghajlatváltozás jelenlegi és jövőben várható hatásaival szembeni felkészültségét. Ennek javasolt módja a tagállamok alkalmazkodási intézkedéseinek ösztönzése és támogatása azáltal, hogy a stratégia megteremti az alkalmazkodással kapcsolatos tájékozottabb döntéshozatal alapját az elkövetkezendő néhány évre nézve, valamint ellenállóbbá teszi a legfontosabb gazdasági és politikai szektorokat az éghajlatváltozással járó hatásokkal szemben. Az országok között manapság egyre szorosabb a kapcsolat hiszen felismerték azt, hogy az éghajlatváltozás „ellen” csak közösen tudnak fellépni.

Európa 2020 stratégia

Az EU „Európa 2020 stratégiájának” – amely egyben az uniós fejlesztéspolitikát meghatározó keretstratégia – kiemelt céljai között szerepel az éghajlatvédelem és a fenntartható energiagazdálkodás megvalósítása. Az EU a dokumentumban középtávra meghatározta a klíma- és energiaügyi célokat, amelyek „20-20-20 célok” néven váltak ismertté. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra történő áttérés érdekében az EU kötelezettséget vállalt arra, hogy 2020-ig 1990-hez képest legalább 20%-kal csökkenteni az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását, valamint célul tűzte ki, hogy szintén 2020-ig a megújuló energiaforrások részaránya az EU teljes energiafogyasztásában 20%-ra emelkedjen, és az energiahatékonyság növelésével az energiafelhasználás 20%-kal csökkenjen. A célkitűzések négy fő támogatáspolitikát befolyásoló klímafinanszírozási cselekvési irányt eredményeztek:

Az EU kibocsátás kereskedelmi rendszerének (ETS) továbbfejlesztése és kiterjesztése.

Az ETS hatálya alá nem tartozó ágazatokhoz köthető kibocsátások csökkentésére irányuló tagállami célok meghatározása, és a tehermegosztási megállapodás keretrendszerének kialakítása (ESD).

A megújuló energiaforrásból előállított energia támogatása.

Biztonságos szén-dioxid-leválasztás és -tárolás (CLT) közösségi támogatása.

ENSZ 21. Klímakonferencia (Párizsi megállapodás)

2015. november 30. és december 11. között Párizsban kerül megrendezésre az ENSZ 21. Klímakonferenciája (COP 21). A Konferencián résztvevő országok hosszadalmas tárgyalások során egyeztet meg végül az első egyetemes klímamegállapodás, a Párizsi Megállapodás szövegében, melyben az aláíró államok vállalták, hogy 2100-ig 2 Celsius fok alatt tartják az átlaghőmérséklet-emelkedést, illetve elkötelezettségüket rögzítették, hogy lehetőség szerint 1,5 Celsius fok alá csökkentik ezt az értéket.

Az eredményesség érdekében 2023-tól ötvenként felülvizsgálják a célok teljesítésének folyamatát, így nyomon követhetővé és összevethetővé válnak az országok eredményei. A rendszer előkészítésére az Éghajlatváltozási Kormányközi Testületnek (IPCC) 2018-ra egy, a 1,5 fokos pálya hatásait modellező jelentést kell prezentálnia.

A Megállapodás hátránya, hogy az aláíró országok vállalásai nem részei a szövegnek, azok továbbra is önkéntes alapúak lesznek, viszont a közös célok elérése érdekében vállalják a Föld államai, hogy közösen tesznek és fokozatosan tovább erősítik majd a célokat a következő évtizedek során.

A párizsi klímakonferencia fő céljainak összefoglalása:

- Egy kötelező erejű nemzetközi megállapodás, amelynek célja, hogy 2 Celsius-fok alatt tartsa a globális felmelegedés mértékét 2020 után.
- Egyértelmű és határozott szabályok az átláthatóság és elszámoltathatóság érdekében.
- A vállalások rendszeres időközönkénti felülvizsgálata.
- Támogatás a leginkább veszélyeztetett, fejlődő országoknak, amelyeknek nincs kapacitásuk az éghajlatváltozás elleni küzdelemre.
- Az éghajlatváltozás elleni küzdelem pénzügyi háttere átlátható és előre tervezhető legyen.

ENSZ 5. Klímajelentés (IPCC – Fifth Assessment Report – 2014)

Az ENSZ Éghajlat-változási Kormányközi Testülete 2013 szeptemberében tette közzé ötödik jelentését a globális felmelegedés állásáról. Az új jelentés az eddigieknél is hangsúlyosabban figyelmeztet, hogy az emberi tevékenység következtében az egész bolygó – a földfelszín, az óceánok és a légkör – felmelegszik, s a jövőben még gyakoribbak lesznek rendkívüli időjárási események, hőhullámok, viharok. Az új prognózis rendkívüli alapossággal készült, a korábbi adatokat új, korszerűbb mérésekkel pontosították.

A több részből álló dokumentum első része a globális felmelegedés tudományos megalapozásával foglalkozik, a második rész a hatásokat elemzi, a harmadik pedig arról szól majd, hogyan lehet enyhíteni a következményeket.

CLIMATE-ADAPT információs platform

2012 tavaszán az Európai Bizottság és az Európai Környezetvédelmi Ügynökség között létrejött partnerség keretében megalakult az Európai Klímaváltozási Platform.

Ennek az „alkalmazkodási” EU-honlapnak a célja egy az alkalmazkodással kapcsolatos európai tudásbázis megteremtése, valamint az alkalmazkodással kapcsolatos információk megismertetése. A platform az alkalmazkodás céljával tett uniós lépésekkel összefüggő legfrissebb adatok tárhelye, ezenfelül az

éghajlatpolitikát támogató számos hasznos eszközzel is szolgál. Segítségével a különféle tagállami-, települési- és helyi kezdeményezések, jó példák is széles körben ismertté tehetőek.

A portál felhasználói hasznos információkhoz és adatokhoz férhetnek hozzá az alábbi témákban:

- Várható éghajlatváltozás Európában;
- Régiók, városok és ágazatok jelenlegi és jövőbeli sebezhetősége;
- Uniós, nemzeti és nemzetközi alkalmazkodási stratégiák és intézkedések;
- Alkalmazkodási esettanulmányok és az alkalmazkodás lehetőségei;
- Az alkalmazkodás tervezését támogató eszközök.

7. Környezetvédelmi Cselekvési Program

Az Európai Tanács és az Európai Parlament 2013. novemberében elfogadta az Európai Unió új, a „Jólét bolygónk felélése nélkül” című, 2020-ig tartó időszakra szóló általános uniós 7. Környezetvédelmi Cselekvési Programot (a továbbiakban: 7EAP), amely a tagországok számára számos feladatot fogalmaz meg, ezáltal jelentős igazodási pontot képvisel a hazai környezetpolitikai célkitűzések meghatározása során.

A 7EAP-nak uniós és nemzetközi szinten is támogatnia kell a fenntartható fejlődésről rendezett 2012. évi ENSZ-konferencia (Rio+20) eredményeinek és az ott tett vállalásoknak a végrehajtását, amelyek célja a fenntartható fejlődés és a szegénység csökkentése jegyében a világ gazdaság inkluzív és zöld gazdasággá való átalakítása.

A hetedik környezetvédelmi cselekvési program kiemelt célkitűzései a következők:

- a) az uniós természeti tőke védelme, megőrzése és fejlesztése;
- b) erőforrás-hatékony, zöld és versenyképes uniós gazdaság kialakítása;
- c) az uniós polgárok megóvása a környezettel kapcsolatos terhelésektől, valamint az egészségüket és jólétüket fenyegető kockázatoktól;
- d) a környezetre vonatkozó uniós szabályozás előnyeinek maximalizálása a végrehajtás javításával;
- e) az uniós környezetpolitika ismeret- és tudományos alapjának javítása;
- f) a környezet- és éghajlat-politikával összefüggő beruházások feltételeinek biztosítása és a környezeti externáliák kezelése;
- g) a környezetvédelem integrációjának és a szakpolitikák koherenciájának növelése;
- h) az uniós városok fenntarthatóságának javítása;
- i) a nemzetközi környezettel és éghajlattal kapcsolatos kihívások hatékonyabb uniós kezelése.

A kiemelt célkitűzések elérése sok esetben – a szubszidiaritás elvének megfelelően – elsősorban országos, regionális vagy helyi szintű cselekvést fog igényelni. A lakosságnak szintén tevékeny szerepet kell játszania és megfelelő tájékoztatásban kell részesülnie a környezetpolitika tekintetében.

Az Európai környezet – állapot és előretekintés (2015)

„Az Európai környezet – állapot és előretekintés 2015” című jelentés⁵ szerint részben javult környezetünk minősége és az életminőség, és a gazdasági válság éveitől új életre kelt a munkahelyteremtés és az

⁵ SOER 2015 – The European environment – state and outlook 2015 <http://www.eea.europa.eu/soer>

innováció. Jelentős előrelépés történt Európában a vizek minőségjavulása terén, a városok levegője tisztább, a keletkezett hulladék egyre nagyobb része újrahasznosítható.

Azonban, úgy tűnik, hogy Európának tartós és egyre súlyosbodó környezeti kihívásokkal is szembe kell néznie. A biológiai sokféleség csökkenése folytatódik, és az ökoszisztémák folyamatos romlása veszélybe sodorja a gazdasági teljesítményt és jólétet. A klímaváltozás hatásainak kitett térsége száma és kiterjedése nő. A problémák leküzdéséhez határozottabb szakpolitikára, szélesebb körű tudásra, valamint a társadalmi-gazdasági szokások közül leginkább a termelési és fogyasztási rendszerek megváltoztatására van szükség.

Local Agenda 21

1992-ben Rio de Janeiróban rendezett ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencián elfogadott „Local Agenda 21” program („LA 21”) értékelése kapcsán fogalmazódott meg a fenntartható fejlődés helyi, lokális programja. Ezzel a modellel a cél az, hogy elveket (vezérfonalat) fogalmazzon meg a helyi önkormányzat(ok), valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

A „LA 21” program az általános érvényű fenntartható fejlődés konkrét, gyakorlati megvalósítását a helyi adottságok, érdekek alapján, az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együtt munkálkodásával javasolja folytatni. Az alapfeladat itt a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítása, amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását. További fontos elvárás, hogy valamennyi nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó beruházó-fejlesztő, termelő szolgáltató- és fogyasztó törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybe vételére, szokások kialakítására.

A Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2014-2025 kitekintéssel 2050-re)

A Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS2) tervezetét 2015 május 20-ai ülésén fogadta el a kormány. A dokumentum 2015 június 2.-án került a parlament elé, és napjainkban is tárgyalás alatt van⁶. A NÉS2-t bemutató dokumentum tartalmazza az első Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia felülvizsgálatát is.

A NÉS2 vizsgálatát érdemes a felépítésével kezdeni. A Stratégia (a szerkezetét tekintve) öt fő részből tevődik össze:

1. helyzetelemzés és felülvizsgálat,
2. a magyarországi éghajlatpolitika stratégiai alapjai,
3. Hazai Dekarbonizációs Útiterv (HDÚ),
4. Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia (NAS),
5. horizontális eszközök.

Az első rész (a helyzetelemzés és felülvizsgálat) a már említett első NÉS anyagának az újragondolását és kibővítését tartalmazza. Itt az éghajlatváltozás (legfőképpen) Magyarországra gyakorolt hatásait vizsgálják konkrét statisztikai adatokon nyugvó módszerek segítségével. Az ilyen elemzői részek megléte

⁶ Forrás: <http://nak.mfgi.hu/hu/node/44>

elengedhetetlen bármely stratégia megfogalmazásához. A fejezetben szereplő statisztikai módszerek, és eredmények bemutatása viszont nem célja ennek az elemzésnek.

A második fejezet a magyarországi éghajlatpolitika stratégiai alapjait mutatja be. Azokat a nemzetközi és hazai dokumentumokat és egyezményeket, melyekhez a NÉS is szorosan kapcsolódik. A NÉS2-höz nemzetközi szinten a Kiotói jegyzőkönyv, és annak 2012-es EU-s meghosszabbítása, hazai szinten pedig Magyarország Alaptörvénye, a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia, a Nemzeti Reform Program és a Partnerségi Megállapodás kapcsolódik.

A NÉS2-ben két (általánosabbnak mondható) jövőképet vizionálnak:

Dekarbonizációs jövőkép⁷.

Adaptációs jövőkép⁸.

A Stratégia egy háromszintű, hierarchiába rendeződő célrendszerre épül. Az átfogó célok a magyarországi éghajlatpolitika fő prioritásait mutatják, míg a tematikus és specifikus célok az átfogó célok részletesebb, szakterületi kifejtését jelentik.

A NÉS2-ben két átfogó cél került kialakításra:

- fennmaradás és tartamos fejlődés egy változó világban,
- adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése.

A „fennmaradás és tartamos fejlődés egy változó világban” átfogó célhoz több cél is tartozik. Az első ilyen cél „az élıhetőség tartós biztosítása Magyarországon”. Ehhez hozzátartozik: a természeti és kulturális értékek megőrzése, a lételemeknek tekinthető természeti erőforrások (pl.: termőföld, ivóvíz, biológiai sokféleség) és az emberi egészség védelme. A második cél a fenntartható, tartósan fennálló (tartamos) fejlődés elérését irányozza elő. Ennek a fenntartható fejlődésnek *„az erőforrások takarékos és hatékony használatát feltételező gazdasági fordulatra és életmódváltásra kell épülnie, elősegítve a területi különbségek mérséklődését”*(NÉS2, 41.o.).

Az „adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése” átfogó cél a klímaváltozáshoz köthető természeti hatások, területi jellemzők, társadalmi-gazdasági következmények tudományos módszerrel való feltárását jelenti. Ehhez egy komplex monitoring rendszer, és egy térinformatikai támogatottságú elemző-értékelő mechanizmus (módszertan) létrehozása szükséges (NÉS2).

A már említett két specifikus célon belül négy tematikus célt határoztak meg:

1. dekarbonizáció,
2. éghajlati sérülékenység vizsgálata,
3. alkalmazkodás és felkészülés,
4. éghajlati partnerség.

⁷ „átmenet a fenntarthatóság felé”. „Magyarország a gazdasági versenyképesség és növekedés, a társadalmi jólét és a szegénység elleni küzdelem, valamint az éghajlatvédelem szempontjait egyaránt figyelembevevő pályán fokozatosan áttér az alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra. Az áttérés elsődleges hajtóereje nem a nemzetközi kötelezettségeknek való megfelelés, hanem a fenntarthatóság felé történő átmenet nemzetstratégiai céljainak elérése, különösen a fosszilis tüzelőanyagoktól való függés mérséklése, az anyag- és energiatakarékos technológiák térnyerése, a megújuló energiaforrások elterjedése vonatkozásában” (NÉS – 2, 40.o.).

⁸ „felkészülni az elkerülhetetlenre, megelőzni az elkerülhetőt!” „Hazánk az éghajlatváltozás valószínűsíthető következményeit tekintve Európa egyik legsérülékenyebb országa. Az éghajlatváltozás várható magyarországi hatásainak, természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek elhárítása érdekében az alkalmazkodás és a felkészülés teendői – elsősorban a vízgazdálkodás, a mezőgazdasági terméshozadék, valamint a természeti értékeink és az emberi egészség megővése terén – már rövidtávon beépülnek a szakpolitikai tervezésbe és a gazdasági döntéshozatalba” (NÉS – 2, 40.o.).

A tematikus célok közül a „dekarbonizációhoz” és az „alkalmazkodás és felkészüléshez” külön küldetések⁹ is tartoznak, melyeket külön fejezetekben elemeznek a dokumentumban, ezért ezeket itt is külön lesznek elemezve. Az „éghajlati sérülékenység vizsgálata” tematikus cél arról szól, hogy „*egy olyan, hazai kutatásokon alapuló, többcélú felhasználásra alkalmas térinformatikai adatrendszer kell kialakítani, amely objektív információkkal segíti a változó körülményekhez igazodó, rugalmas döntéselőkészítést, döntéshozást és tervezést*” (NÉS2, 42. oldal).

Az utolsó: „éghajlati partnerség” tematikus cél azt szolgálja, „*hogy a magyarországi klímapolitika széleskörű partnerség és társadalmi-gazdasági konszenzus keretei között valósuljon meg*” (NÉS2, 42. oldal). Ehhez mindenképpen szükséges, hogy növekedjen az emberek klímaváltozással kapcsolatos tájékozottsága, és az államháztartáson kívül forrásokat biztosító szereplők (pl.: szervezetek, kamarák, önkormányzatok, gazdasági érdekképviseltek...) részvétele a közös cselekvésben.

Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (NFFS)¹⁰

Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012 (NFFS, 2012)¹¹ áttekintő helyzetértékelést ad a nemzeti erőforrások helyzetéről. Ezek közül kiemelendő a természeti erőforrások megfelelő mennyiségi és minőségi állapotának szükségessége és megőrzése, mely az emberi fejlődés alapját teremti meg. A Keretstratégia a nemzeti erőforrások állapotának áttekintését követően az azokat meghatározó tényezőket is feltérképezi, melyekre vonatkozóan a fenntarthatósági célkitűzésekkel összhangban álló lehetséges válaszingedelmeket fogalmaz meg.

Az alkalmazkodás és a fenntarthatóság több szálon kapcsolódik egymáshoz, melynek egymást erősítő, ill. kiegészítő jellege az NFFS megfogalmazásában is tükröződni látszik, miszerint a „fenntarthatóság tehát az emberiség folytonos megújulását, a jövőért érzett felelősség cselekvésekben testet öltő tudatos érvényesítését, a változó környezethez való alkalmazkodását jelenti, a természeti erőforrások mennyiségi és minőségi megőrzése érdekében. A fejlődés pedig az ebben az alkalmazkodásban bekövetkező javulást jelenti.”

4. Környezetvédelmi Program (NKP4)

A 2009-2014-es időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP) a társadalom, gazdaság és környezet komplex rendszerét vizsgálja és a fenntarthatóság értékrendjének figyelembe vételével határozza meg az elérni kívánt célállapotot, melyben a már felmerült környezeti problémák orvoslása és a jövőbeni várható következmények elkerülése is kellő hangsúllyal megjelenik.

Az NKP az EU-s fejlesztési források egyik szakmai alapjaként is szolgál, ami a 2014–2020 közötti pénzügyi tervezési időszak miatt szintén szükségessé tette a 2020-ig szóló környezeti célok meghatározását. A Program kidolgozása során fontos szempont volt a 2013 tavaszán az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiával való összhang, illetve a megújult stratégiai irányítási rendszernek való megfelelés biztosítása.

⁹ Az előbbihez a Hazai Dekarbonizációs Útiterv (HDÚ), az utóbbihoz pedig a Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia (NAS).

¹⁰ Forrás: NÉS2. 83. oldal

¹¹ 18/2013. (III. 28.) OGY határozat a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiáról

Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)

Az OFTK három kiemelt területre fókuszál, a gazdasági megújulás, a társadalmi gyarapodás tényezőinek biztosítása és a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodásra. Mindhárom területre vonatkozóan kiemelésre kerül a térségi potenciálok kibontakoztatási lehetőségei. Bármely területet is vizsgáljuk a klímaváltozás várható hatásainak, az abból adódó fokozott kockázat figyelembevétele megkerülhetetlen probléma. A területpolitikai irányok és teendők közül legfontosabb a természeti erőforrásokat védő térszerkezet kialakítására vonatkozó, mely a legsérülékenyebb térségek kihívásokra adható válaszai tekintetében az összehangoltság szükségszerűségének fontosságát hangsúlyozza. Az OFTK összesen 4 átfogó és 12 specifikus célkitűzést tartalmaz. Az átfogó és a specifikus célkitűzések elérésében egyaránt kockázatot jelent a klímaváltozás várható hatásaihoz való alkalmazkodás figyelmen kívül hagyása.

Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia 2014-2020

A Közösség gazdasági szerepének és a tagországok jólétének megőrzése és növelése érdekében az EU a 2014-től 2020-ig tartó tervezési időszakban kiemelten kezeli a kutatás-fejlesztést és innovációt, valamint az ebből származó eredmények társadalmi-gazdasági hasznosításának ösztönzését.

A hét év legfontosabb céljai között szerepel, hogy

- Európa világszínvonalú tudományos szereplő legyen;
- megszűnjenek az innováció akadályai;
- megerősödjön az állami és magánszektor együttműködése.

A Stratégia fontosnak tartja minden nemzet és területi egység egymással összehangoltan dolgozza ki saját kutatási és innovációs stratégiáját. Ezen dokumentumok az intelligens szakosodási stratégiák (más néven RIS3-ak vagy S3-ak).

Az S3-ak elkészítése beépült az EU joganyagába (1303/2013 EU rendelet) olyannyira, hogy egy ország csak akkor kaphat támogatást kutatás, fejlesztés és innováció erősítésére, amennyiben rendelkezik a szóbanforgó dokumentummal.

Magyarország 2013-ban kezdte el az S3 tervezését. A munka eredményeként elkészült nemzeti intelligens szakosodási stratégia az egész ország számára jelöli ki azon irányokat, amelyek mentén 2020-ig a kutatás-fejlesztést és innovációt várhatóan a leginkább fenntartható módon, a legnagyobb társadalmi nyereséggel és a legjobb anyagi hasznosulás ígéretével lehet támogatni.

Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra Fejlesztési Stratégia 2014¹²

A Stratégia az Európai Unió által megkövetelt összközlekedési szemlélettel, a közlekedési alágazatok egymásra hatásának figyelembevételével készült el, amely közép- (2020), hosszú- (2030) és nagytávra (2050) tartalmazza a koncepcionális célkitűzéseket, többek között a mobilitási igényeket meghatározó nemzeti és külgazdasági tendenciák, népességi mutatók, területfejlesztés kérdéskörök vizsgálata alapján.

A Stratégia célrendszere:

¹² Forrás: Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ

- Környezetre gyakorolt negatív hatások csökkenése, klímavédelmi szempontok érvényesülése;
- A gazdaság hatékonyságának, növekedésének elősegítése;
- Egészség-és vagyonbiztonság javulása (balesetek áldozatainak jelentős csökkentése);
- Foglalkoztatás javulása;
- Lakosság jólétének és mobilitási feltételeinek javulása;
- Területi egyenlőtlenségek mérséklése;
- Társadalmi igazságosság, méltányosság javítása;
- Nemzetközi kapcsolatok erősítése.

A Stratégia célkitűzései alapján a versenyképesség növelésével egyenértékű feladat a természeti és humán értékek, illetve erőforrások megőrzésének, a fenntartható növekedés feltételeinek biztosítása, az esetenként egymással is konfliktusban lévő környezeti és gazdasági, nemzeti és uniós célkitűzések összehangolása.

Partnerségi Megállapodás (2014-2020)

A Partnerségi Megállapodás (PM) az EU2020 stratégia intelligens, fenntartható és inkluzív növekedési célkitűzésein belüli nemzeti súlypontokat azonosítja, építve a hazai tervezési előzményekre. Annak érdekében, hogy hazánkban a fejlesztések valóban a változásokhoz vezessenek el, az átfogó nemzeti fejlesztési célhoz az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióban kijelölt öt fő nemzeti fejlesztési (támogatási) prioritás kapcsolódik, amelyek átfogják a fejlesztéspolitika egészét, beleértve a vidékfejlesztési célkitűzéseket és hozzájárulást is:

- A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásuk fokozása.
- A foglalkoztatás növelése (a gazdaságfejlesztési, a foglalkoztatási, oktatási, társadalmi felzárkózási szakpolitikák által, tekintettel a területi különbségekre)
- Az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése.
- A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése.
- A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása.

A célkitűzések mindegyike hozzájárul a klímapolitika érvényre juttatásához, a 3. prioritás pedig közvetlenül kapcsolódik a karbon-szegény gazdaság felé való átmenet lépéseéhez. A Partnerségi Megállapodás az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és felkészülés vonatkozásában kiemeli a vízgazdálkodás átalakításának sürgető kihívásait, illetve a katasztrófavédelmi infrastruktúra fejlesztését és a lakossági tájékoztatás és felkészítés feladatait. Szintén hangsúlyosan említi a romló mezőgazdasági termésbiztonságot és ezzel összefüggésben a víztakarékos öntözést és az agrotechnikákat, valamint a városi alkalmazkodást és ennek egészségügyi összefüggéseit.

Éghajlatvédelmi törvény (323/2007. (XII. 11.) Korm. rendelet az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről szóló 2007. évi LX. törvény végrehajtásának egyes szabályairól)

Éghajlatváltozási Keretegyezmény

Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményét (UNFCCC) másik két egyezményrel együtt az 1992-es Riói Föld-csúcstalálkozón fogadtak el, melyet eddig 195 ország ratifikált. Az Egyezmények és minden kapcsolódó jogi dokumentumnak a végső célja, az Egyezmény vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően, az üvegház-

gázok légköri koncentrációinak stabilizálása olyan szinten, amely megakadályozná az éghajlati rendszerre gyakorolt veszélyes antropogén hatást. Ezt a szintet olyan időhatáron belül kell elérni, ami lehetővé teszi az ökológiai rendszerek természetes alkalmazkodását az éghajlatváltozáshoz, továbbá, ami biztosítja, hogy az élelmiszer-termelést az éghajlatváltozás ne fenyegetse, valamint, ami módot nyújt a fenntartható gazdasági fejlődés folytatódására. A felek kötelezettséget vállaltak a közvélemény tájékoztatására, a kutatásra és a rendszeres megfigyelésre, ezenkívül megalakították a Felek Konferenciáját, amelyen a globális felmelegedés problémáit kívánják megoldani.

Kiotói jegyzőkönyv¹³

Az 1990-es évek közepén a Keretegyezményt aláíró államok felismerték, hogy a kibocsátás csökkentéséhez szigorúbb rendelkezésekre van szükség. Ezek az államok 1997-ben aláírták a Kiotói Jegyzőkönyvet, amely a fejlett országok esetében jogilag kötelező erejű kibocsátás csökkentési célértékeket vezetett be. A Kiotói Jegyzőkönyv második kötelezettségvállalási időszaka 2013. január 1-jén kezdődött és 2020-ig tart. Ebben 38 fejlett ország, köztük az EU és annak 28 tagállama vesz részt. A második időszakra a dohai módosító jegyzőkönyv is vonatkozik, amelynek értelmében a részt vevő országok az 1990-es szinthez képest legalább 18%-os kibocsátás csökkentést vállalnak. Az EU ezen időszakra az 1990-es szinthez képest 20%-os csökkentést vállalt.

A Kiotói Jegyzőkönyv fő gyenge pontja, hogy csak a fejlett országoknak ír elő kibocsátás csökkentési lépéseket.

Hazai Dekarbonizációs Útiter (HDÚ)

A harmadik fejezetben a már említett dekarbonizációs tematikus célra létrehozott Hazai Dekarbonizációs Útiter szerepel. Az EU tagállamaiban jelenleg még nincs kötelezettség dekarbonizációs terv készítésére, de mivel ez a későbbiekben bármikor bekövetkezhet, így a NÉS2 megírásakor kidolgozták ezt a tervet is. A HDÚ azokra a technológiai és fogyasztói viselkedésekben rejlő lehetőségekre fókuszál, melyek segítségével leginkább csökkenthető a klímaváltozáshoz hozzájáruló kibocsátások mértéke. A kibocsátások csökkentéséhez viszont olyan megoldásokra kell támaszkodni, amik nem járnak együtt a gazdaság visszaesésével, hanem egyenesen gazdaságfejlesztő hatással bírnak (NÉS2).

A HDÚ a hosszú távú célok elérése érdekében specifikus célokat határoz meg az üvegházgázok kibocsátásának csökkentésére, melyeket széleskörű együttműködésben és konszenzusban kell elérni. A HDÚ tematikus célon belül hat specifikus célt fogalmaztak meg:

1. a fosszilis energiahordozók kiváltásának elősegítése,
2. az energiahatékonyság növelése,
3. a természeti erőforrások igénybevételének mérséklése,
4. a dekarbonizáció zöldgazdaság-fejlesztési eszközként való megjelenése,
5. a szén-dioxid természetes nyelőkapacitásainak megerősítése,
6. kutatások, fejlesztések, innovációk, demonstrációs projektek támogatása.

¹³ Forrás: <http://www.consilium.europa.eu/hu/policies/climate-change/international-agreements-climate-action/>

A HDÚ konkrét eszközrendszerét tekintve kiemelt ágazati cselekvési irányokat és feladatokat hoztak létre. Mindezeket a legfőbb ÜHG – csökkentési potenciállal rendelkező területekre¹⁴ egyenként alkalmazták a rövid, közép-, és hosszú távú tervekben (NÉS2). Ezek a „tervek” a dokumentumban részletesen és tételesen ki vannak fejtve.

Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia (NAS)

A Nemzeti Alkalmazkodási Stratégiát az alkalmazkodás és felkészülés tematikus célhoz illeszkedik. Ez a stratégia azért fontos, mert napjainkban egyre nagyobb szükség van az éghajlatváltozás gyakorlati úton (is) történő kezelésére. A klímaváltozás nem határolható el a társadalom-, gazdaság-, vagy környezetpolitika témaköröitől, és mint ilyen a fenntarthatóság felé való átmenet szempontrendszerével összhangban kezelendő. *„A Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia a reziliens alkalmazkodás, azaz az összehangolt, a kockázatoknak elébe menő felkészülés lehetőségének megteremtését szolgálja”* (NÉS2, 83. oldal).

A HDÚ eszközrendszeréhez hasonlóan a NAS-ban is kiemelt ágazati cselekvési irányokat és feladatokat fogalmaztak meg rövid-, közép-, és hosszú távon. A kidolgozott ágazatok köre¹⁵ a már említett közvetlen és közvetett hatásokkal érintett „témákból” áll össze.

Az utolsó (horizontális eszközök) fejezetben az éghajlatváltozás EU-s és hazai támogatáspolitikájáról, az éghajlati szemléletformálásról és partnerségről, az éghajlati K+F+I cselekvési irányairól, és a NÉS nyomonkövetéséről (monitoring) esik szó.

Összességében a stratégia legfontosabb két feladata:

1. az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése,
2. alkalmazkodás és felkészülés az éghajlatváltozás következményeire.

Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséhez szorosan kapcsolódik a fenntartható gazdasági növekedés megvalósítása, mert egy olyan folyamatot vizionál, ahol a gazdasági növekedés (már) nem jár együtt az üvegházgázok szintjének növekedésével. Mindezek mellett pedig még csökkenteni is kell a meglévő kibocsátók által légkörbe juttatott üvegházgázok mértékét. Fontos, hogy a lehető legpontosabban, és folyamatosan nyomon kövessük az éghajlatváltozás alakulását, és állandó készenlétben legyünk a várható következményeire.

„Partnerség az éghajlatért” éghajlati szemléletformálási program

A Program a NÉS2 részét képezi. Az éghajlatváltozással kapcsolatos szemléletformálás célja a klímatudatosság és a fenntarthatóság szempontjainak integrálása a tervezésbe, a döntéshozatalba és a cselekvésekbe a társadalom minden szintjén. A szemléletformálás háttere, hogy felmérje a magyar lakosság éghajlatváltozással kapcsolatos ismereteit, mely leginkább a globális jelenségekre terjedt ki, míg a várható hazai következményekre kevésbé.

Ahhoz, hogy fenntartható társadalmi rendszer alakuljon tudati változásra van szükség, melynek kulcsa a szemléletformálás. E változás elindításához cselekvési irányok kerültek megfogalmazásra rövid, közép és hosszú távra:

¹⁵ Emberi egészség; vízgazdálkodás; mezőgazdaság, vidékfejlesztés; természetvédelem, erdészet; épített környezet, településfejlesztés, települési infrastruktúra; energetikai infrastruktúra; turizmus; katasztrófavédelem (NÉS – 2).

- Horizontális integráció és a NÉS érvényre juttatása az államigazgatásba,
- Partnerség a médiával,
- Szemléletformálás és gyakorlati cselekvésre nevelés az oktatásban,
- Komplex kampányok a klímatudatosságért,
- Mintaprojektek,
- Hálózatépítés kormányzati, gazdasági, civil, tudományos és egyházi szereplők bevonásával

A különböző cselekvési irányokon túl a dokumentum, ajánlásokat, javaslatokat is tartalmaz az éghajlati partnerség monitoringjához.

Nógrád Megye Területfejlesztési Konceptiója 2014-2020

A természeti környezet hasznosításának eddigi érzékeny területeit és negatív hatásait feltárja a koncepció megyei szintű társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetének elemzési része, mely megfelelő kiindulási pont a terület hosszútávú klímaadaptációjának azonosítására és a jövőbeni megvalósítására. A dokumentum kitér a felszín és a talaj degradációs veszélyeire, a vízkészletek sérülékenységeire, a fokozott aszályok és áradások kezelésének lehetőségeire, az energiatermelés- és felhasználás diverzifikálásának szükségességére, az alternatív energiaforrások hasznosítási lehetőségeire. A mezőgazdaságban felhívja a dokumentum a figyelmet a hagyományos növényi kultúrák (például bogyógyümölcsök) és a „honos állattenyésztés” (juh, sertés, szarvasmarha) fenntartására és korszerűsítésére, szem előtt tartva az alkalmazkodni képes, több lábon álló agrárium kialakítását a környezeti kihívásoknak megfelelően (szárazságtűrő, ellenálló fajták stb.). Az élelmiszeriparban a szövetkezés fontosságát szorgalmazása, a termelés és a helyi értékesítés láncszemeinek felfűzésével, mely heterogén, helyi erőforrásokra épülő struktúra a klímaadaptáció számára is előnyös. A dokumentumban több helyen is megjelenik az újraiparosítás, a térségi szénvayon gazdaságos hasznosításának lehetőségei, de nem jelenik meg ennek környezeti kockázata, hatásvizsgálatai, klímatudatos alkalmazási lehetőségei, módjai. A koncepció említi a környezetileg fenntartható turizmus szempontját a turisztikai fejlesztés irányainál, a szoft turizmus erősítésének szándékánál. A dokumentum rámutat a közművesítés fejlesztésének fontosságára, mely a környezeti fenntarthatóság szempontjából is fontos cél.

A helyzetértékelési részben erősségként említi, hogy a térségben nem működnek a környezetet intenzíven terhelő megavállalatok és környezeti katasztrófák kockázatát hordozó veszélyes üzemek, illetve azt, hogy Nógrád megye Magyarország egyik legerdősültebb megyéje, egyedülálló geológiai értékekkel. A lehetőségek között kettő olyan megállapítás is szerepel, ami jelen klímastratégiához kapcsolódik: egyrészt a 2030-ra szóló globális előrejelzések szerint fokozódni fog a világban a víz- és élelmiszerhiány, ami felértékeli Nógrád megye adottságait, megerősíti ebbéli potenciáljait, még a globális felmelegedés felgyorsulása esetén is, másrészt tovább nő az energiaszükséglet a világon, felértékelődnek a jelenleg ki nem használt, régi vagy új energiaforrások, így akár a nógrádi szén, megújuló energiaforrás is.

Nógrád Megye Területfejlesztési Programja 2014-2020

A Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése a 2014-2020 közötti Európai Unió tervezéséhez kapcsolódóan – a stratégiai tervezésért felelős miniszter állásfoglalásában javasoltak figyelembevételével – a 80/2014. (IX. 10.) Kgy. határozatával elfogadta Nógrád megye 2014-2020-ra vonatkozó Területfejlesztési Programját valamint annak mellékletét képező „Nógrád Megyei Stratégiai Program 2014-2020 területi hatásvizsgálata” elnevezésű dokumentumot.

A Program, mely egy stratégiai és egy operatív programrészből áll a 2014-2020 európai uniós költségvetési ciklus sikerek forrásfelhasználását szolgálja a megyei területfejlesztési koncepcióban foglaltakon alapulva. A stratégiai rész a Program átfogó célját, valamint specifikus, területi és horizontális célkitűzéseit határozza meg, továbbá kijelöli az átfogó cél és a specifikus célok elérését szolgáló prioritásokat is.

Az operatív rész részletesen ismerteti az egyes prioritások mentén meghatározott intézkedéseket és azon belül azonosított beavatkozásokat, a végrehajtás módját és a lehetséges finanszírozási források megjelölését, a nyomon követést szolgáló indikátorokat.

A prioritások szintjén a fentebb említett specifikus cél teljesüléséhez járul hozzá az élhető és fenntartható társadalmi környezet megteremtése elnevezésű prioritás, mely magában foglalja a természeti környezet megóvását és helyreállítását, valamint az energiahatékonyság javítását szolgáló intézkedések megvalósítását

A környezetvédelem és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás a megye területfejlesztési programjában jól definiálható, rendszerszintű helyet kap. Ha a koncepció átfogó céljait nézzük, két céljában a „Fejlődő gazdaságban” /1. átfogó cél/ és a „Marasztaló élettérben” /3. átfogó cél/ erősen megjelennek ezek a szempontok.

Az első átfogó cél specifikus céljai között a „Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság” és a „Jövőcentrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése” képviseli legerősebben ezt a szemléletet. Ezen szempontok az EU 2020 klímaváltozáshoz kapcsolódó alábbi tematikus célkitűzésekkel harmonizálnak, azaz az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése, a környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése és az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés. Az utolsó tematikus célkitűzéssel való harmonizálás fontosságát minden ágazatra, illetve átfogó és horizontális célra kiterjeszti a dokumentum.

A harmadik átfogó cél, a „Marasztaló élettér” specifikus céljai közül a következőkben jelenik meg erőteljesen a klímatudatos szemlélet: egészséges, vonzó, emberközpontú, megfizethető lakó- és pihenőkörnyezet; fokozódó környezetbiztonság. Ezek a célok az alábbi aktuális uniós irányelvek szerinti tematikus célokkal harmonizálnak: az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése; környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése.

Erőteljesen megjelenik a klímatudatosság a következő horizontális célkitűzésekben is: egészséges ételmiszer, tiszta ivóvíz és helyi energiaellátás környezetkímélő biztosítása (6); a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás, kockázatkezelés (5); a környezet védelme, a hatékony erőforrás-felhasználás elősegítése (6); a fenntartható közlekedés támogatása, szűk keresztmetszetek felszámolása kulcsfontosságú infrastrukturális hálózatokban.

Nógrád Megye Integrált Területi Programja 2014-2020

A Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése a 2014-2020 közötti Európai Uniók tervezési-végrehajtási ciklushoz kapcsolódóan 2015. augusztus 31-i ülésén elfogadta Nógrád Megye 2014-2020-ra vonatkozó „Nógrád Megye Integrált Területi Programja (2014-2020)” (a továbbiakban: ITP) elnevezésű dokumentumot. A közgyűlés a 2016. áprilisi ülése alkalmával egyetértett az ITP teljeskörű módosításával. Az irányító hatósággal lefolytatott egyeztetéseket követően jelen dokumentum az 1612/2016. (XI. 8.) Korm. határozatban elfogadásra került.

A megyei területfejlesztési program, illetve a TOP közötti kapcsolódást az ITP kezeli azáltal, hogy leképezi azokat a célokat, amelyek eléréséhez a TOP támogatást tud biztosítani.

Mivel átfogó területfejlesztési programról van szó, annak megvalósításához az ágazati források, illetve hazai, határon-átnyúló, vagy egyéb programok támogatására is szükség van a saját források bevonása mellett.

A megyei területfejlesztési program célrendszerét megvizsgálva látható, hogy a TOP intézkedéseivel kapcsolódó célok elsősorban a „Fejlődő gazdaság”, illetve „Marasztaló élettér” prioritásokban jelennek meg.

A társadalom fejlesztésére fókuszáló prioritás rész céljai csak szűkebb mértékben kapcsolhatók a TOP ESZA típusú beavatkozásaihoz, mivel azokban a társadalmi felzárkóztatás igénye jelenik meg hangsúlyosan.

A „Fejlődő gazdaság” prioritáson belül a TOP elsősorban a szűk kínálattal rendelkező üzleti infrastruktúrák bővítését, illetve azok megközelítését képes támogatni. Az új kapacitásokat igénybe vevő vállalkozások aktivitása, kapacitása növekszik. Az új iparterületek, inkubátorok, technológiai parkok befogadhatnak mind hagyományos, mind jövőcentrikus ágazatokat képviselő vállalkozásokat.

Az ilyen fejlesztési igények a nagyvárosok mellett számos kistelepülésen is megjelennek, elősegítve a vidéki foglalkoztatás bővítést.

A „Marasztaló élettér” prioritás célul tűzi ki a lakó- és pihenő környezet több célú és több irányú fejlesztését. A TOP képes hozzájárulni az egészséges, biztonságos, fenntartható, családbarát lakókörnyezet kialakításához a településfejlesztési intézkedéseken keresztül, illetve az önkormányzati alapszolgáltatások színvonalának és elérhetőségének javításához. Az építészeti beavatkozások nem csak az esztétikai élményt fokozzák a lakókörnyezetben, hanem a fenntartók energiaköltségeit is csökkentik.

A vonzerőfejlesztésen keresztül Nógrád megye még több látogatót képes vonzani, illetve annak köszönhetően a tartózkodási idő meghosszabbodik.

Az „Aktív, kreatív, együttműködő társadalom” prioritáson belül a TOP a foglalkoztatás bővítés eredményeként képes a lakosságot aktivizálni, illetve a helyi identitás és komplex társadalmi programokon keresztül az együttműködést ösztönözni. A TOP intézkedés kínálatában szerepelnek olyan elemek is (pl. megyei ösztöndíj program), amelyek a fiatalok megtartását segíti elő.

Az ITP TOP intézkedésekhez kapcsolódó céljait az alábbiak szerint határoztuk meg:

1. Üzleti infrastruktúra kapacitások bővítése, fejlesztése a vállalkozói aktivitás és a vállalkozások munkahelyteremtő képességének növelése érdekében
2. Környezeti és gazdasági szempontból fenntartható településfejlesztés
3. Az önkormányzatok működéssel összefüggő energetikai költségeinek minimalizálása
4. Korszerű, elérhető önkormányzati alapszolgáltatások

5. Nógrád megye turisztikai vonzerejének rendszerszerű, fenntartható fejlesztése

6. A lakosság, kiemelten a munkaképes megyei polgárok helyi kötődésének, együttműködésének erősítése

3. 4. Projekt előzményei, az elmúlt néhány év fejlesztései (hazai, helyi illetve nemzetközi háttér, kutatási eredmények, felmérések, tanulmányok, jó gyakorlatok)

Az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó kutatások számos diszciplína körében megjelentek nemzetközi és hazai szinten egyaránt, különös tekintettel a 2000 utáni időszakra vonatkozóan. Jelen alfejezet csupán néhány jelentős, természettudományi és társadalomtudományi kutatást emel ki, ugyanis a témához kapcsolódó hazai kutatások száma is rendkívülit ugrott a vizsgált időszakban.

A klímaváltozás hazai, több tudományterületet érintő kutatásainak legfontosabb mérföldköve volt az elmúlt bő 15 éves időszakban, hogy a tudományos kutatókból megalakult az első komoly klímaváltozással foglalkozó magyar projekt a VAHAVA, ennek keretében számos kutatás, elemzés készült a témakörben, amely nagy nyilvánosságot is kapott.

A VAHAVA projekt vezetője Láng István akadémikus volt. A projekt során meghatározták a magyarországi klíma változásának várható irányát, elemezték ennek az egyes ágazatokra és szakterületekre valószínűsíthető hatását. A VAHAVA projekt céljai a felkészülés, megelőzés, védekezés, helyreállítás érdekében az alábbiak (Láng I. 2006) :

- 1) A Nemzetközi és hazai előzmények áttekintése, a klímaváltozáshoz kapcsolódó új fogalmak bevezetése, a hazai időjárási jelenségek áttekintése, Az eddigi tapasztalatok, tanulságok áttekintése, a reagálások kritikai értékelése, valamint a hatásterületek, a válságmegoldások, eszközök, feltételek feltárása, ezekre a társadalom felkészülésének előmozdítása.
- 2) A klímapolitika hazai meghonosítása, a Nemzeti Éghajlat-változási Stratégia koncepciója alapjainak kidolgozása 20-25 év időtávra, amit időszakonként konkretizált cselekvési programokkal valósítanak meg.
- 3) Felsőszintű döntésre – országgyűlési határozatra – javaslat összeállítása, a feladatok végrehajtásáról, a feltételek megteremtéséről, a végrehajtásban szereplők felkészítéséről.

A kutatás olyan területeket érintett mint a meteorológia, mezőgazdaság, ezen belül is növénytermesztés, kertészet, növénynemesítés, növényvédelem, rét- és legelőgazdálkodás, állattenyésztés, erdészet, növényélettan és stressztűrő képesség, természetvédelem, ökológia, élelmiszertermelés és kereskedelem, földhasználat, vízgazdálkodás, turizmus, regionális fejlesztés, közlekedés, települések energiaellátása, környezet-egészségügy, katasztrófavédelem, klímavédelem, gazdasági és jogi szabályozás az előbb említett területeken, kockázatelemzés, oktatás, képzés. A VAHAVA projekt zárótanulmánya szerint vitathatatlan változások mutathatók ki a hazai hőmérsékleti és csapadékviszonyokban: melegebbé fog az éghajlat, különösen nyáron, míg nyáron csökkenni, télen pedig nőni fog a csapadék mennyisége, talajvíz csökkenés és árvizek várhatóak. Az összefoglaló szerint a klímaváltozás hazánkban természetes ökoszisztémákat, a természetes élőhelyeket, az erdőállományokat, a mezőgazdaságot, a vízgazdálkodást és az emberi egészséget egyaránt érintik. Jelentős mértékben, 2-3 Celsius fokkal emelkedett a legmagasabb nappali hőmérséklet 1975 és 2004 között.

Az OMSZ témához kapcsolódó kutatásai alapján szintén kiderül, hogy a hideg évszak legmagasabb hőmérséklete melegebbé mutat 1990 után, így rövidebbek a havas időszakok, gyorsabban és hamarabb jön el az olvadás időszaka, tehát hazánkban is érezhető a klímaváltozás. Az uniós PRUDENCE program révén kalkulációk készültek hazánkra vonatkozóan arról, hogy milyen hőmérséklet és a csapadék várható a 2071-

2100 időszakban. Ha a várható legnagyobb mértékben nő az üvegházgáz kibocsátás, akkor a teljes időszakban jelentős, 3-5 fokos hőmérséklet növekedés várható az 1961-90-es évek átlagához képest.

Nyáron akár 4-5°C-kal is melegebb lehet. Már 1,5-2,5°C-os hőmérséklet növekedés is 20-30 százalékkal csökkenti a biodiverzitást, a biológiai sokféleséget Európában.¹⁶

A kutatóhelyek közül, a teljesség igénye nélkül kiemelhető az ELTE Meteorológia Tanszék munkája, az ELTE Elméleti Fizikai Tanszék és az MTA–ELTE Elméleti Fizikai Kutatócsoport, valamint Földtudományi Intézet kutatóinak tevékenységei.

Az Európai Unió által támogatott, természettudományi területen, a klímaváltozás hatásait kutató projektek közül kiemelhető a fent említett PRUDENCE projekt (Christensen et al., 2007) regionális scenáriók összeállításával értékelte a klímaváltozással járó regionális hatásokat és kockázatokat Európára nézve. Ezt kiegészítve a STARDEX projekt (Goodess, 2003) az extrém időjárási események gyakoriságának és intenzitásának változásait vizsgálta a XXI. század végére vonatkozóan. A MICE projekt (Hanson et al., 2006) szintén a hőmérséklet, a csapadék, valamint a szél extrémumaira fókuszált, azonban ezeknek a gazdasági szektorra vonatkozó várható hatásait helyezte előtérbe. A CECILIA (Halenka, 2007) és a CLAVIER projekt ugyancsak vizsgálta az extrém időjárási eseményeket, a levegőminőséget, valamint a hidrológiai következményeket, ám a vizsgálatok során egy kisebb területet emeltek ki, s a Közép- és Kelet-Európai térségre koncentráltak. A két projekt között az alkalmazott regionális modellekben volt lényegi eltérés. A CECILIA az ALADIN (Csima és Horányi, 2008) és a RegCM (Torma et al., 2008) modelleket, a CLAVIER pedig a REMO-t (Szépszó és Horányi, 2008) alkalmazta.¹⁷

A természettudományi kutatások mellett a társadalmi hatások vizsgálata is rendkívül fontos szereppel bír. Az elmúlt 10 év legfontosabb hazai kutatásai közül kiemelhetők egyrészt azok, amelyek nagyvárosi terek sérülékenységevel és adaptációjával foglalkoztak. A 2007. évi, „A klímaváltozás térbeli társadalmi hatásai: a budapesti térségben élők sérülékenysége és adaptációját meghatározó térbeli, társadalmi mechanizmusok.” című kutatást Prof. Dr. Szirmai Viktória (MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Szociológiai Intézet) irányította. A kutatás kérdőíves felmérés segítségével tárta fel a budapesti várostérségben élő, különböző térbeli-társadalmi csoportok klímaattitűdjét, adaptációs és mitigációs képességeit. A kutatás eredményeiből kiderült, hogy a lakosság környezettudatossága, a klímaváltozással kapcsolatos ismeretei egyre nagyobb mértékben jelen vannak, ezek alapján érzékelik a környezeti problémákat és a klímaváltozás jelenségét is. A lakossági adatfelvétel eredményei rávilágítanak arra, hogy alapvetően súlyos problémának érzékeli a társadalom a klímaváltozást és egyetértenek abban, hogy létezik ez a probléma. A lakosság véleményét azonban egyértelműen befolyásolja társadalmi státuszuk is: azok, akik feltehetőleg sérülékenyebbek, veszélyeztetettebbek (alacsony jövedelműek, alacsony végzettségűek), sokkal inkább látják súlyos problémának a klímaváltozást, mint a magas státuszúak, akiknek az alkalmazkodáshoz szükséges eszközök és lehetőségek szélesebbek.

¹⁶ http://www.policysolutions.hu/userfiles/elemzes/44/klimapolitika_magyarorszagon.pdf

¹⁷ Kis A. (2011): Csapadékindexek várható trendjei Magyarországon az ENSEMBLES szimulációk alapján. p.4.

3. 5. A tervezett célok megalapozása

A klímaváltozás társadalmi-gazdasági hatásai egyik legjellegzetesebben a mezőgazdaságban jelennek meg. Az ember természetes módon akklimatizálódott, hozzászokott lakóhelyének éghajlatához, illetve annak szélsőségeihez. Azonban minden társadalmi csoport rendelkezik bizonyos fokú érzékenységgel, mellyel az extrém eseményekre válaszol.

Nógrád megye lakosságából a klímaváltozás hatásainak leginkább kitett, legvesélyeztetettebb kor- és társadalmi csoportjai az idősek, a fiatal gyermekek, a nők, valamint a szegényebb társadalmi rétegek, különösképp a városokban. A klímaadaptációs szempontból a munkanélküli és/vagy kis jövedelmű szegényebb, hátrányos helyzetű, adott esetben leszakadó társadalmi csoportok jóval érzékenyebbek a változásokra, kevésbé tudnak alkalmazkodni a változó környezeti feltételekhez. Ebből a szempontból sajnos elmondható, hogy az országos szinttől mindvégig elmaradt a régió, és benne Nógrád megye kereseti színvonala.

A klímaváltozás okozta szélsőséges hőmérsékletekhez a kimutatások szerint kiugró, napi halálozási minta tartozik, mind a magas (hőhullámok), mind a nagyon alacsony (extrém téli hideg) hőmérsékletek esetében. Ahogy a demográfiai viszonyoknál láthattuk, vannak veszélyeztetett kor- és társadalmi csoportok, mint az idősek, a szív- és tüdőbetegek, „fogyatékkal” élők, valamint a városban élő szegényebb társadalmi rétegek.

Az attitűd vizsgálatokra adott válaszok is sok mindenre rámutatnak. Egyrészt, hogy a válaszadók a nehézségeket, dilemmákat a saját életükre való hatás alapján súlyozzák: legfontosabb, hogy mi hat közvetlenül az emberi egészségre, jólétre. Másrészt a válaszok alapján látszik, hogy mindenki rendelkezik valamilyen szintű ismerettel, véleménnyel, a témával kapcsolatban (nem tudom választ senki nem jelölt). Azonban elég elszomorító, hogy a magas UV sugárzást tartják a legnagyobb nehézségnek, miközben ennek a jelenségnek van legkevesebb köze a klímaváltozáshoz. Itt feltehetően keverik az ózonpajzs vékonyodásának jelenségét az üvegházhatással. Sokat mondó az is, hogy „viharkárok” jelenséget mindössze a válaszadók 4%-a jelölte meg, miközben ez okozza jelenleg is az egyik legnagyobb problémát a természeti és épített környezetben Nógrád megyében. A jelentős károk és kockázatok ellenére a viharok ideje alatt az emberek többsége bezárkózva a szobájába még az ablakon sem néz ki, és a tömegkommunikációs eszközök híreiből értesül arról, hogy mi történt másokkal. A napégést közvetlenül a bőrén tapasztalja. Hőségnapokon a saját szervezetének alkalmazkodó képességének határait ő éli át.

Nógrád megye lakossága az attitűd vizsgálatokban a környezetvédelemhez pozitívan állók listáján a rangsor végén helyezkedik el, vagyis itt a lakosság kevésbé érzékeny a témára, így a megye klímastratégiájában nagy hangsúlyt kell helyezni az érzékenyítésre, valamint a lakosság felé történő kommunikációra.

A prioritások szintjén a fentebb említett specifikus cél teljesüléséhez járul hozzá az élhető és fenntartható társadalmi környezet megteremtése elnevezésű prioritás, mely magában foglalja a természeti környezet megóvását és helyreállítását, valamint az energiahatékonyság javítását szolgáló intézkedések megvalósítását.

A természeti környezet állapotának megóvását, valamint a mezőgazdasági vagy ipari tevékenységhez kapcsolódóan a gazdálkodás fenntarthatóságának javítását szolgáló prioritás keretében a Program hangsúlyozza a vízgazdálkodással (öntözés, árvíz- és belvízvédelem), természetvédelmi területek kezelésével, természetbarát gazdálkodással, környezeti károk csökkentésével és helyreállításával, a klímaadaptációval kapcsolatos intézkedések megvalósításának fontosságát.

A megújuló energiaforrások használatának ösztönzését és az energiahatékonyság javítását célzó prioritás keretében kerültek azonosításra azok az intézkedések, melyek a megújuló energiaforrások használatának ösztönzésére, illetve a vállalkozások, közintézmények és a lakosság olyan beruházásainak támogatása, mely az energiahatékonyság javítására irányulnak.

A megyei területfejlesztési program Környezeti értékelése a meglévő országos, helyi adatállományokra, dokumentumokra, stratégiákra épült, feltárta a Programban foglalt fejlesztési irányok környezetre gyakorolt közvetlen és közvetett kihatásait, továbbá vizsgálta a várható környezeti hatások természetét és kiterjedését is.

Összefoglalásként elmondható, hogy a program a környezeti állapot javítását, a természeti értékek fenntartását célozza meg, ennek megfelelően a meghatározott célrendszer és prioritások nem okozzák közvetlenül a környezetminőség romlását. Kedvezőtlen környezeti hatások bekövetkezésével elsősorban a gazdasági növekedést célzó specifikus célok és prioritások esetében kell számolni, míg a legtöbb cél és prioritás esetében negatív hatásoktól egyáltalán nem kell tartani. A fenntarthatóság elve, a környezeti értékek megóvása, a környezetbiztonság, a klímaváltozás negatív következményeinek csökkentése nem minden fejlesztési prioritás esetében fogalmazódott meg.

Fentiek alapján tehát elmondható, hogy bár a terület lakossága és gazdasága ki van téve a klímaváltozás hatásainak, a lakosság érzékenysége a téma iránt alacsony, és bár a megye fejlesztési dokumentumai az eddigiek során is érintették a témát, átfogó, a témát kellően részletező szakmai dokumentum azonban eddig nem készült.

3. 6. A projekt végrehajtása során várható gazdasági-társadalmi előnyök

A klímastratégia megalkotása, intézkedések és cselekvési tervek, projektek létrehozása, valamint szemléletformálási akciók, rendezvények szervezése egyértelműen hozzájárul a megyében élők, döntéshozók, vállalkozók, intézményvezetők tudásának bővítéséhez, amely számos előnnyel járhat a jövőbeni negatív tendenciák csökkentéséhez.

A projekt végrehajtása során várható gazdasági előnyök:

- 1) A klíma- és környezettudatos szemléletmód növekedésével, a szemléletformálási akciókban résztvevő intézmények, vállalkozások és döntéshozók csökkentik kiadásait, környezetterhelésüket, ezáltal az itt levő szervezetek gazdasági versenyképessége is növekszik.
- 2) A részletes helyzetfeltárás megismerése lehetővé teszi az itt levő vállalkozások számára azt, hogy jövőbeni tervezési-fejlesztési döntéseik során figyelemmel legyenek a térség alkalmazkodóképességére, valamint klímatudatosabb magatartásuk következtében a mitigációs tevékenységük is csökkenni fog.

A projekt végrehajtása során várható társadalmi előnyök:

- 1) Csökken a sérülékeny csoportok aránya. Ez az intézkedések során az egyik legfontosabb szempontrendszer. A szakirodalom ugyanis messzemenően egyetért abban, hogy az alacsony státusú rétegek a legsérülékenyebbek. Ez a kategória azonban nem írja le kellő pontossággal az érintett csoportokat. Míg az elit el tudja kerülni a kedvezőtlen hatások következményeit, főként akkor, ha a „biztonság prioritása” forgatókönyv lesz a meghatározó a következő évtizedekben, addig az áldozatok vagy enyhébben fogalmazva az „érintettek” köre egyrészt folyamatosan bővül, másrészt egyre nagyobb lesz. Az eddigi trendek alapján az alábbi csoportok tekinthetők a klímaváltozással szemben leginkább sérülékeny csoportoknak: 1) (egyedülálló) idősek; 2) (rossz körülmények között élő) gyermekek; 3) hajléktalanok; 4) betegek és fogyatékkal élők; 5) rossz városi környezetben élők; 6) etnikai kisebbségek; és 7) egyes speciális szakmák és ágazatok alkalmazottai.

A csoportok között nagy az átfedés, sok család és közösség egyszerre többféle szempontból is sérülékenynek tekinthető. Ebből is következik, hogy a klímaváltozás, az Európában valószínűsíthető „piac prioritása” forgatókönyv dominanciája esetén, az egyenlőtlenségek növekedéséhez járul hozzá. Azokban az országokban, amelyekben fejlett a szocálpolitika, a „policy prioritása” és/vagy a „fenntarthatóság prioritása” forgatókönyvek érvényesülnek, a klímaváltozás negatív hatása mérsékeltebb lesz.

- 2) Fiatal generáció környezettudatosságának erősödése.
- 3) Rendezvények kapcsán megvalósított, a térségben élő lakosság klímaadaptációs készségeinek növekedése.
- 4) A részletes információk, leendő veszélyforrások megismerésének, valamint a szemléletformálási akciók lebonyolítását követően a lakosság klímatudatos magatartása növekszik, új adaptációs technikák jelennek meg a térségi szint különböző szereplői körében.
- 5) Csökken a mitigáció, ezáltal élhetőbb települési, térségi környezet alakul ki az itt élők, valamint idelátogatók számára.

4. A projekt céljainak meghatározása

A Megyei Klímastratégia átfogó célja a klímaalkalmazkodást és klímaváltozás megelőzését szolgáló tevékenységek kereteinek, peremfeltételeinek biztosítása. További célja egyrészt, hogy részletes, tudományos módszerekkel alátámasztott és elemzett információkat nyújtson a térségben élők, döntéshozók, véleményformálók számára a megye jelenlegi klímaváltozással kapcsolatos helyzetről, potenciális veszélyekről, a megye alkalmazkodóképességéről. Másrészt a helyzetfeltárást és értékelést követően, a térségi szereplőkkel együttműködve adaptációs megoldásokat, térségi szintű cselekvéseket és intézkedéseket dolgozzon ki és mutasson be, javítva ezzel a megye jövőbeni alkalmazkodóképességét, valamint a helyiek klímatudatos magatartásának növelését.

A klímastratégia elkészítése, módszertani háttere a központilag elkészült útmutatóhoz igazodik, tartalmi és formai elemeit követi, elemzéseit szakterületekhez kötődő specialisták készítik. Egyeztetése, a társadalmisítás folyamata széles körben történik, konferenciák, workshopok és egyéb rendezvények keretén belül.

Jelen projekt célja, hogy Nógrád megyében elősegítsük az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást, segítve a települési önkormányzatokat. Kiemelten fontos ezért a Nógrád Megyei Klímastratégia kidolgozása, az önkormányzati vezetők klímaadaptációs, klímaváltozást megelőzési ismereteinek bővítése, a helyi kapacitások megerősítése és a Nógrád megyei lakosság klímatudatosságának elősegítése. **Hosszú távú célunk** a klímaadaptációs, és klímaváltozást megelőző szempontok érvényesítése a megyei szintű területfejlesztések és a települési szintű várostervezés során.

A klímaváltozás negatív hatásaival szemben szinte egybehangzó vélemények szerint a helyi alkalmazkodás jelenthet stratégiai és koncepcionális megoldást. A régi szlogen helyett: „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” ideje újat megtanulni: **„figyeld, mi történik globálisan, ahhoz ALKALMAZKODJ lokálisan”**.

A helyi cselekvési tervek, alkalmazkodási stratégiák széles körű elfogadtatásához elengedhetetlen a lakosság bevonása az egyes döntés előkészítésekbe. Ehhez viszont alapos, átgondolt és közérthető tájékoztatás, szemléletformás szükséges.

Jelen projekttel további célunk, hogy széles társadalmi egyeztetéssel készüljön el Nógrád Megye Klímastratégiája, melyet a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése elfogad. A megyei klímastratégia kidolgozásához kapcsolódóan – a minél nagyobb társadalmi, szakmai egyeztetés érdekében – konferencia megszervezését tervezzük Nógrád megye városi jogállású településein.

Terveink szerint 2017. év végére elkészül a klímastratégia első, egyeztetésre bocsátható változata. A tervezett konferenciák célja a résztvevők érzékenyítése a klímaváltozással kapcsolatos problémakörre, az elkészült megyei klímastratégia tervezetének megvitatása, véleményeztetése, cselekvési alternatívák bemutatása, az egyes résztvevők cselekvési lehetőségeinek bemutatása.

A Nógrád Megyei Éghajlatváltozási Platform létrehozásának célja a klímaváltozással kapcsolatos hírek, fejlesztési lehetőségek helyi szereplők részére történő eljuttatása, a klímaváltozással kapcsolatos fejlesztési igények, jó gyakorlatok felmérése, és összehangolása, az elhivatott résztvevők közötti szakmai párbeszéd biztosítása.

A programmal hosszú távú célunk, hogy a klímatudatos gondolkodás és a klímaváltozás hatásainak ismerete minél szélesebb körben elterjedjen Nógrád megyében.

A klímatudatosság elterjesztése érdekében 2017. év során több állomásból álló szemléletformálási programsorozaton vesz részt a Megyei Önkormányzat. Ennek keretében tervezzük a Nógrád megyei rendezvényeken való megjelenést standdal, bemutatóhellyel, előadásokkal: *Te Szedd- akció, Mátraalja Fesztivál, Megyenap, Föld Napja*, lefedve egész Nógrád megye területét, kiemelten kezelve a járási központokat.

Fontosnak tartjuk, hogy azokat a szereplőket, akik hosszú távon tovább tudják adni az ismereteket, valamilyen komolyabb képzésben részesítsük. Két célcsoportot, elsőként a megyei települési vezetőket, másodsorban a környezet- és természetvédelemmel foglalkozó megyei civil szervezeteket célozzuk workshopok keretében.

A programokat folyamatos kommunikációs tevékenység (sajtó megjelenés, online tanácsadás, riportok és rádióinterjúk készítése) kíséri. A szemléletformálási programokhoz kiadványok és reprezentációs anyagok elkészítését tervezzük.

A programsorozatok végén, 2018 tavaszán tervezzük, hogy a végleges, széleskörű társadalmi egyeztetésen átesett Nógrád Megyei Klímastratégia dokumentumot a Nógrád Megyei Közgyűlés elé terjesztjük elfogadásra.

A klímatudatosság elterjesztésének további célja, hogy a megszerzett ismeretek segítségével javuljon a lakossági fogyasztók életminősége (komforthiány), és csökkenjenek a lakosságot érintő környezetegészségügyi hatások.

Ezért a szemléletformálási intézkedések kapcsán fő cél a tudatos energiafogyasztásból fakadó, az egyén életére gyakorolt, kedvező hatások hatékony és változatos kommunikációs eszközökkel történő bemutatása.

Az alacsony szén-dioxid-kibocsátást szem előtt tartó életvitel ösztönzése mellett a hazai szemléletformálás sajátos célja rávilágítani arra, hogy a magyar háztartásoknak többoldalúan kellene ellátniuk saját energiaigényeiket.

Rövid távú cél, hogy a lakosság figyelmét felhívjuk arra, hogy a környezet-és klímatudatos lét ma már nem luxus, nem csak lassan megtérülő, beláthatatlan mértékű beruházásokkal érhető el, hanem akár megfelelő odafigyeléssel és magatartásbeli változtatásokkal is.

Ehhez települési rendezvényekhez csatlakozva egész napos bemutatókkal, standdal szólítjuk meg a lakosságot, kiemelve a környezet- és természetvédelmi civil szervezeteket, továbbá külön megcélózva az általános és középiskolás gyerekeket.

5. A projekt tervezett tevékenységei (műszaki-szakmai eredményei)

5.1. Nógrád Megye Klímastratégiájának kidolgozása

A Nógrád Megyei Klímastratégia átfogó célja a klímaalkalmazkodást és klímaváltozás megelőzését szolgáló tevékenységek kereteinek, peremfeltételeinek biztosítása.

További célja egyrészt, hogy részletes, tudományos módszerekkel alátámasztott és elemzett információkat nyújtson a térségben élők, döntéshozók, véleményformálók számára Nógrád megye jelenlegi klímaváltozással kapcsolatos helyzetről, potenciális veszélyekről, a megye alkalmazkodóképességéről.

Másrészt, a helyzetfeltárást és értékelést követően, a térségi szereplőkkel együttműködve adaptációs megoldásokat, térségi szintű cselekvéseket és intézkedéseket dolgozzon ki és mutasson be, javítva ezzel a megye jövőbeni alkalmazkodóképességét, valamint a helyiek klímatudatos magatartásának növelését.

A klímastratégia elkészítése, módszertani háttere a központilag elkészült útmutatóhoz igazodik, tartalmi és formai elemeit követi, elemzéseit szakterületekhez kötődő specialisták készítik. Egyeztetése, a társadalmisítás folyamata széles körben történik, konferenciák, workshopok és egyéb rendezvények keretén belül.

5.2. A klímastratégia elkészítéséhez és megismertetéséhez kapcsolódó rendezvények

5.2.1. Konferenciák

A tervezett konferenciák célja az érintett szereplők (Klímabarát Települések Szövetsége képviselője, a megye területén található városi jogállású települések önkormányzatai, a megyében bejegyzett, környezet- és természetvédelmi tevékenységet folytató civil szervezetek, a meghatározó vállalkozások) érzékenyítése a klímaváltozással kapcsolatos problémakörre, információgyűjtés, kapcsolatfelvétel a témában érintett szereplőkkel, igényfelmérés, ötletgyűjtés a stratégia kidolgozást megelőzően, továbbá az együttműködő munkát követően az elkészült megyei klímastratégia tervezetének megvitatása, véleményeztetése, cselekvési alternatívák bemutatása, véleményezési lehetőség az itt élők, döntéshozók számára.

5.2.1.1. Nyitó konferencia

5.2.1.1.1. A rendezvény szakmai koncepciója:

A megyei klímastratégia elkészítéséhez a szakértői munka mellett **elengedhetetlen a helyi véleményformálók bevonása a stratégia tervezetének véglegesítéséhez.**

Ők azok a szereplők, akik lokális ismereteik révén hozzájárulnak a stratégia testre szabásához, a helyi vonatkozásához érvényesítéséhez, a stratégiába történő beépítéshez. Ezen a konferencián találkozók, ötvözőik és alkot egységes egészet a szakmai munka és a helyi tudás, ismeret.

A konferencián ismertetésre kerül a klímastratégia tematikája, a tervezési folyamat, a megye érintettsége, továbbá a helyi résztvevőkkel együtt témaspecifikus munkacsoportok kialakításával a sérülékenységhez, alkalmazkodáshoz, cselekvési alternatívákhoz kapcsolatos javaslatok kerülnek megbeszélésére.

5.2.1.1.2. Szakmai, technikai részletek

A rendezvény tematikája	A Klímastratégia tematikájának, a tervezési folyamatnak az ismertetése, testre szabásához szükséges lokális információk megszerzése, beépítése.
A rendezvény forgatókönyve	<ol style="list-style-type: none"> 1. Köszöntő (10 perc) 2. A klímastratégia tematikájának, a tervezési folyamatnak az ismertetése. (20 perc) 3. Magyarország, valamint Nógrád megye érintettségének bemutatása (20 perc) 3. Tematikus kiscsoportos munka (40 perc) 4. A kiscsoportos munka bemutatása (40 perc) 5. Összegzés, a konferencia zárása (10 perc)
Helyszín:	Salgótarján, Megyeháza
Időpont	2017. június
Időtartam	2,5 óra
Célcsoport	Helyi döntéshozók, településvezetők, vállalkozások és civil szervezetek képviselői, helyi lakosság.
Résztvevők száma	40-50 fő
Eszközigény	<p>50 fő terem befogadására alkalmas terem a település frekventált részén</p> <p>projektor, vetítővászon, laptop</p> <p>1 db roll up</p> <p>a résztvevők számára toll, mappa és jegyzettömb</p> <p>flip chart (3 db)</p>
A rendezvény kommunikációja, nyilvánosság	A települési önkormányzatok által küldött meghívó

	<p>az érintettek felé.</p> <p>Sajtóközlemény a helyi média és az önkormányzati hírportál számára (rádió, televízió, internetes portálok).</p> <p>Interjú a szakértőkkel és a település illetékes vezetőjével.</p> <p>Szakmai beszélgetés a helyi médiában (rádió, tévé).</p>
--	--

5.2.1.1.3. A rendezvénnyel elérni kívánt hatás

A rendezvénnyel elérni kívánt elsődleges hatás, hogy **a konferenciák során nemcsak a településvezetők, hanem a helyben élők számára is ismertté váljon az, hogy a megye számára klímastratégia készül, valamint ennek kialakításában, a közösségi tervezés szempontjait figyelembe véve, a helyiek is részt tudnak venni, növelve ezzel az itt élők téma iránti érzékenységét.**

5.2.1.2. Záró konferencia

5.2.1.2.1. A rendezvény szakmai koncepciója

A konferencia szakmai középpontjában a Nógrád Megyei Klímastratégia tervezetének megvitatása, véleményeztetése, cselekvési alternatívák bemutatása, az egyes résztvevők cselekvési lehetőségeinek bemutatása áll. Ennek keretében a társadalmisítási folyamat eredményeinek összegzése, a klímastratégiába beépítendő témakörök, tapasztalatok széleskörű ismertetése történik meg.

A konferencián bemutatásra kerülnek a véglegesített megyei klímastratégia tervezetének főbb pontjai, megyei hatások és intézkedések, cselekvési alternatívák.

5.2.1.2.2. Szakmai, technikai részletek

A rendezvény tematikája	Nógrád Megye Klímastratégiájának ismertetése tematikus blokkokban: helyzetelemzés, sérülékenység, átfogó és tematikus célok, főbb intézkedések ágazatonként.
A rendezvény forgatókönyve:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Köszöntők (20 perc) 2. A kidolgozott klímastratégia bemutatása 3 prezentációban:

	<ul style="list-style-type: none"> • Helyzetelemzés és értékelés (2*20 perc) • Stratégiai célok és intézkedések (20 perc) • Kommunikáció, társadalmasítás (20 perc) <p>3. A helyi konferenciák és javaslatainak összegzése, ismertetése (20 perc)</p> <p>3. Vélemények, javaslatok megvitatása (20 perc)</p> <p>4. Válaszadás (10 perc)</p> <p>5. Összefoglalás, a konferencia zárása. (20 perc)</p>
Helyszín	Salgótarján, Megyeháza
Időpont	2018. február
Időtartam	3 óra
Célcsoport	Helyi döntéshozók, településvezetők, vállalkozások és civil szervezetek képviselői, lakosság, intézmények vezetői.
Résztevők száma	50 fő
Eszközигény	50 fő terem befogadására alkalmas terem projektor, vetítővászon, laptop 1 db roll up 2 db molinó a résztvevők számára toll, mappa és jegyzetömb büféebéd biztosítása
A rendezvény kommunikációja, nyilvánosság	<p>A települési önkormányzatok által küldött meghívó az érintettek felé.</p> <p>Sajtóközlemény a helyi média és az önkormányzati hírportál számára (rádió, televízió, internetes portálok).</p> <p>Országos média meghívása.</p> <p>Véleményformálók megszólaltatása (intézmények, vállalkozások).</p> <p>Interjú a szakértőkkel és a település illetékes vezetőjével.</p> <p>Szakmai beszélgetés a helyi médiában (rádió, helyi televízió).</p>

5.2.1.2.3. A rendezvénnyel elérni kívánt hatás:

A rendezvénnyel elérni kívánt elsődleges hatás, hogy a záró konferencia során nemcsak a településvezetők, hanem a megyei lakosság, intézményvezetők, civil szervezetek és gazdasági társaságok számára is ismertté váljon a dokumentum, segítve ezzel, hogy az itt élők klímatudatosabb magatartást folytassanak.

5.2.3. Workshopok

5.2.3.1. A rendezvény szakmai koncepciója

A megyei klímastratégia kialakításában nagyon fontos a helyi, az egész megyére kiterjedő információk összegyűjtése és feldolgozása, az ott lakókkal közösen. A workshopok keretében valódi műhelymunka folyik, a moderátor a stratégiakészítő szakértők és a helyi érintettek bevonásával. A workshopokon a résztvevők közösen alakítják ki a helyi sajátosságokra választ adó intézkedéseket, akcióterveket. Ezek a járási szintű rendezvények biztosíthatják, hogy minden olyan problémára válasz adjon, amely az adott járásban merül fel (sebezhetőség, veszély, kockázat, adaptációs lehetőségek).

5.2.3.3. Szakmai, technikai részletek

A rendezvény tematikája	Nógrád Megye Klímastratégiájához kapcsolódó helyi sajátosságok közös feldolgozása, a stratégia aktuális helyzetének ismertetése, tematikus csoportmunka. A témakörök összegzése, intézkedések összeállítása.
A rendezvény forgatókönyve:	<ol style="list-style-type: none">1. Köszöntők (10 perc), moderátori bemutatkozó2. A workshop szabályainak ismertetése (10 perc)3. A stratégia ismertetése<ul style="list-style-type: none">• Helyzetelemzés és értékelés (10 perc)• Stratégiai célok és intézkedések (10 perc)• Kommunikáció, társadalmasítás (10 perc)4. Tematikus csoportok kialakítása, csoportmunka (60 perc)<ul style="list-style-type: none">• Környezet• Társadalom• Gazdaság

	<ul style="list-style-type: none"> • Humán- és műszaki infrastruktúra • Kommunikáció <p>5. A csoportmunka eredményeinek prezentálása, csoportonként 20 perc ismertetése (5*10 perc)</p> <p>6. Összefoglalás, a konferencia zárása. (20 perc)</p> <p>7. A workshop zárása, további menetrend ismertetése (10 perc)</p>
Helyszín	Balassagyarmat Pásztó Rétság
Időpont	2017. október-november
Időtartam	Helyszínenként 3 óra
Célcsoport	Helyi döntéshozók, településvezetők, vállalkozások és civil szervezetek képviselői, intézmények vezetői, lakosság.
Részvevők száma	Helyszínenként 40-50 fő
Eszközigény	50 fő terem befogadására alkalmas terem projektor, vetítőlvaszon, laptop 1 db roll up 2 db molinó 5 db flip chart a résztvevők számára toll, mappa és jegyzettömb kávészünet biztosítása
A rendezvény kommunikációja, nyilvánosság	Sajtóközlemény a helyi média és az önkormányzati hírportál számára (rádió, televízió, internetes portálok). Véleményformálók megszólaltatása (intézmények, vállalkozások). Interjú a szakértőkkel és a település illetékes vezetőjével.

5.2.3.2. A rendezvénnyel elérni kívánt hatás

A rendezvények célja a helyi klímaváltozási szempontok megismertetése, alkalmazkodási lehetőségek megismertetése, az egyes szereplők cselekvési lehetőségeinek ismertetése a megyei klímastratégiák ismertetésén túl.

A workshopokkal elérni kívánt hatás, hogy az érintettek, itt lakók és véleményformálók érzékenyítése történjen a téma kapcsán, felfigyeljenek a problémákra és a lehetséges következményekre. Sajátjukként érezzék a téma fontosságát és ezáltal elvárható, hogy a cselekvésekben, intézkedésekben aktívan részt vegyenek.

5.2.4. Összesítő tábla a Nógrád megyei konferenciákról

A szakmai rendezvények tervezett ütemezése	Délelőtt
2017. június	Salgótarján, Megyeháza – Nyitókonferencia
2018. február	Salgótarján, Megyeháza – Zárókonferencia

5.2.5. Összesítő tábla a Nógrád megyei járási workshopokról

2017. október	Balassagyarmat
2017. október	Pásztó
2017. november	Rétság

A rendezvényeken elérni kívánt résztvevők száma: minimum: 150-200 fő.

5.6. Szemléletformálási akciók

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat-megelőzés és –kezelés előmozdítása, továbbá a környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása érdekében a projekt keretén belül szemléletformáló programok megvalósítására is sor kerül.

5.6.1. Települési rendezvényeken történő megjelenés

A rendezvény szakmai koncepciója: A projekt előkészítés során célunk volt, hogy olyan szemléletformálási programokat részesítsünk előnyben, ahol közvetlen, személyes kapcsolatot tudunk kialakítani a résztvevőkkel. Két alternatíva merült fel. Az egyik, hogy önállóan szervezünk települési rendezvényeket, a másik, hogy már évek óta megrendezésre kerülő programokhoz csatlakozunk. Több okból kifolyólag is a második megoldást választottuk. Tapasztalataink szerint az egyes települések lakói jóval nyitottabbak saját, már ismert rendezvényükön, így több embert vagyunk képesek megszólítani. Az ilyen jellegű rendezvényeken a célközönség is jóval szélesebb. Nem utolsó sorban pedig költséghatékony, hiszen a résztvevők körében történő népszerűsítést maga a település végzi.

Szakmai, technikai részletek: A projekt keretében megvalósuló szemléletformálás célja a klímaváltozás közép- és hosszú távú várható hazai hatásainak megismertetése – részben ez által –a folyamat mérséklésének és az ahhoz való alkalmazkodás jelentőségének széles körben történő megismertetése. A projekt során a fentnevezett céllal 4 db szemléletformáló rendezvény kerül megtartásra Nógrád megyében.

A települési rendezvényeken egész napos szemléletformálási tevékenységet végzünk: megjelenés standdal, bemutatókkal, igény esetén szakmai előadásokkal.

A rendezvény napok folyamán elsődlegesen klímavédelmi bemutatók szervezésével, jó példák megismerését célzó tapasztalatok átadása a célunk. A rendezvényekre ismeretterjesztő kiadvány, szóróanyag is készül.

A települési rendezvényeken megjelenés standdal, bemutatókkal a következő témákban:

- Öko-lábnym meghatározása
- Klíma-teszt kitöltése
- Gyermekek számára játékos feladatok
- kerekasztal beszélgetések

A rendezvény várt hatása: A családok (általában a település lakosságának) klímavédelemmel, klímaadaptációval kapcsolatos tudásának bővülése, az általános érdeklődés növelése. A résztvevők hasznos tippeket kapnak a mindennapokhoz, hogy saját életvitelükben klímatudatosabban gondolkodhassanak.

Az alábbi rendezvényekhez tervezünk csatlakozni.

1) „Te Szedd!” akció

A rendezvény tematikája	A „Te szedd!” országos hulladékszedési akcióhoz való csatlakozás során a résztvevők számára is megismerhetővé válik, hogy klímastratégia készül a megyére vonatkozóan. A szemléletformálási akció keretén belül felhívjuk a figyelmet a szelektív hulladékgyűjtés fontosságára, előnyeire, a környezeti hatásokra.
A rendezvény forgatókönyve:	<ol style="list-style-type: none"> 1. A „Te szedd!” akció ismertetése, találkozó a résztvevőkkel 2. A Megyei Klímastratégia szerepének, a tervezésnek ismertetése résztvevő szakértőkkel, ill. a helyi „Te szedd!” akció szervezőjével. 3. Közös hulladékgyűjtés
Helyszín	Regisztrált települések
Időpont	2017. május
Időtartam	Helyszínenként 2 óra
Célcsoport	Helyi lakosság.
Résztvevők száma	200 fő
Eszközigény	nem releváns
A rendezvény kommunikációja, nyilvánosság	Sajtóközlemény a helyi média és az önkormányzati hírportál számára (rádió, televízió, internetes portálok).

2) Mátraalja Fesztivál

A rendezvény tematikája	A Mátraalja Fesztivál a térség egyik egyedülálló, a fiatal célcsoportot megcélzó zenei fesztivál. A fesztiválon lehetőség nyílik a környezettudatos értékek ismertetésére, a megye környezeti helyzetképének bemutatására, a klímastratégia elemeinek ismertetésére, valamint a fiatalok attitűdjének felmérésére is.
A rendezvény forgatókönyve:	<p>Kerekasztal beszélgetés a klímaváltozással kapcsolatos témakörben</p> <p>Klímakérdőív kitöltése</p> <p>Ökolábnyom számítása</p>

Helyszín	Szécsény
Időpont	2017. augusztus
Időtartam	6 óra
Célcsoport	Helyi lakosság, látogató turisták, elsősorban fiatal célközönség érzékenyítése.
Résztevők száma	200 fő
Eszközigeény	Stand 2 db roll-up kérdőívek számára papír és íróeszköz 2 db asztal, 6 db szék
A rendezvény kommunikációja, nyilvánosság	Sajtóközlemény a helyi média és az önkormányzati hírportál számára (rádió, televízió, internetes portálok).

3. Megyenap

A rendezvény tematikája	A Nógrád megyei megyenap a térség legnagyobb fesztiválja, amely több célcsoport számára nyújt kikapcsolódási, ismeretszerzési lehetőséget. A megyenapon lehetőség nyílik a terület aktuális helyzetének, programjainak ismertetésére is, így a klímastratégiát is, növelve ezzel a helyiek érzékenységét.
A rendezvény forgatókönyve:	Kerekasztal beszélgetés a klímaváltozással kapcsolatos témakörben Klímakérdőív kitöltése, valamint ökolábnyom számítása. Rajzkészítés és vetélkedő gyermekek számára.
Helyszín	Salgótarján/Balassagyarmat
Időpont	2017. szeptember
Időtartam	6 óra
Célcsoport	Helyi lakosság, látogató turisták.
Résztevők száma	Helyszínenként 200 fő
Eszközigeény	Stand 2 db roll-up kérdőívek, rajzok készítése számára papír és

	íróeszköz 2 db asztal, 8 db szék
A rendezvény kommunikációja, nyilvánosság	Sajtóközlemény a helyi média és az önkormányzati hírportál számára (rádió, televízió, internetes portálok).

4) 2018. Föld Napja

A rendezvény tematikája	A Föld napja 2018-as év eseménye a projekt egyik fő zárórendezvénye. Kiadványok, szakmai beszélgetések és előadás keretében ismertetésre kerül a megyei klímastratégia, cselekvési és alkalmazkodási lehetőségek.
A rendezvény forgatókönyve:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kerekasztal beszélgetés a klímaváltozással kapcsolatos témakörben 2. Előadás a klímastratégia ismertetése céljából 3. Klímakérdőív kitöltése több célcsoport számára 4. Ökolábnyom számítási lehetőségek
Helyszín	Salgótarján
Időpont	2018. április 22
Időtartam	4 óra
Célcsoport	Helyi lakosság, minden társadalmi csoport és korcsoport.
Résztevők száma	200 fő
Eszközigény	Stand 2 db roll-up kérdőívek számára papír és íróeszköz 2 db asztal, 6 db szék
A rendezvény kommunikációja, nyilvánosság	<p>Sajtóközlemény a helyi média és az önkormányzati hírportál számára (rádió, televízió, internetes portálok).</p> <p>Véleményformálók megszólaltatása (intézmények, vállalkozások).</p> <p>Interjú a szakértőkkel és a megyei vezetőkkel.</p>

A rendezvényeken elérni kívánt résztvevők száma: minimum: 800 fő.

4. táblázat

Szemléletformáló rendezvények

Település	Tervezett időpont
<ul style="list-style-type: none"> Regisztrált települések 	<ul style="list-style-type: none"> 2017. május Te Szedd - akció
<ul style="list-style-type: none"> Szécsény 	<ul style="list-style-type: none"> 2017. augusztus Mátraalja Fesztivál
<ul style="list-style-type: none"> Salgótarján 	<ul style="list-style-type: none"> 2017. szeptember Megyenap
<ul style="list-style-type: none"> Salgótarján 	<ul style="list-style-type: none"> 2018. Föld Napja

5) Egyéb iskolai rendezvényeken való részvétel, a fiatal célcsoport érzékenyítése céljából:

A rendezvény tematikája	A klímavédelem kérdésköréhez kapcsolódóan klímavédelmi vetélkedő általános- és középiskolás gyerekek számára, kérdőív segítségével.
A rendezvény forgatókönyve:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Klímaváltozással kapcsolatos film vetítése. 2. Klímakérdőív kitöltése 3. A kérdőívek összegyűjtése és értékelése 4. A résztvevők megjutalmazása a zárórendezvényen.
Helyszín	A programhoz csatlakozó iskolák
Időpont	2017. szeptember-2018. január
Időtartam	iskolánként 1 óra
Célcsoport	Gyermekkorúak
Résztvevők száma	1000 fő
Eszközigény	kérdőívek számára papír biztosítása
A rendezvény kommunikációja, nyilvánosság	Sajtóközlemény a helyi média és az önkormányzati hírportál számára (rádió, televízió, internetes portálok).

5.7. Klímastratégia elkészítéséhez kapcsolódó marketing

Szakmai koncepció: A tevékenység keretében egy tematikus kiadvány kerül elkészítésre. A kiadvány célja, hogy konferenciák résztvevői képet kapjanak a készülő megyei Klímastratégia témaköreiről, a megye jelenlegi klímaváltozási helyzetéről, a készülő stratégia egyeztetési változatának kivonata alapján. Ez lehetőséget, egyfajta gondolatébresztőt ad a konferenciákon résztvevők számára a stratégia elkészítésébe való bekapcsolódásra a helyi igények, problémák felvetésére.

Ezen kívül sajtó és médiamegjelenések is szükségesek a minél szélesebb körű megismertetéshez.

Szakmai, technikai részletek: B5-ös méretű, ábrákat és térképeket tartalmazó kiadvány, fényes papírra nyomtatva. Tervezett oldalszám: 20 oldal. Tervezett példányszám: 200 db. A szakmai kiadványt a klímastratégia adott témakörre specializált szakemberei szerkesztik. A kiadvány elektronikus formában is letölthető Nógrád megye honlapjáról.

A kiadvány szakmai tartalma, tervezett témakörei a Klímastratégia fejezeti alapján kerülnek kialakításra, annak egyeztetési változata szerint.

A stratégia elkészítését folyamatos kommunikációs tevékenység kíséri (sajtó megjelenés, online tanácsadás, riportok és rádióinterjúk készítése)

Várható hatások: A lakosság számára tudományos ismereteinek bővítése, a témához kapcsolódó figyelemfelhívás történik. A megye helyzetének megismerése során az itt élők adaptációs és mitigációs képessége is javulhat, szemléletformáló hatás is érvényesül. Az elkészült stratégia valós, helyi problémákra és igényekre épül.

5.8 . Szemléletformálást segítő marketing

5.8.1. Kiadvány, szóróanyag készítése

Szakmai koncepció: Az egyes rendezvényekhez szóróanyag is elkészítésre kerül. Fontos, hogy a célközönség minél többször találkozzon a témával, így a személyes magyarázat után egy olyan kiadványt tudunk adni, mely a legfontosabb klímaváltozással kapcsolatos, a települést és a magánszemélyt érintő problémával foglalkozik.

Szakmai, technikai részletek: A rendezvényekre olyan tematikus anyag készül, mely közérthető formában felhívja a lakosság figyelmét a klímaváltozása hatásaira és a cselekvési lehetőségekre.

A kiadvány célcsoportja a Nógrád megyei lakosság általában.

A szóróanyag egy három rétből hajtott A4 méretű anyag, amely 2000 példányban készül.

A szóróanyag minden szemléletformálási program során felhasználásra kerül, továbbá a klímastratégia társadalmatisításával kapcsolatos rendezvényeken is be lesz mutatva.

Hatás: a megye lakosságának klímavédelemmel, klímaadaptációval kapcsolatos tudása nő, hasznos tippeket kapnak a mindennapokhoz

5.8.2. Szemléletformálást segítő sajtó és média megjelenések

Szakmai koncepció: A klímavédelemmel kapcsolatos Nógrád megyei szemléletformálást segítő sajtó- és média megjelenések. Célunk, hogy minél szélesebb körben beszámoljunk, hírt adjunk a projekt keretében megvalósuló rendezvényekről, programokról, workshopokról, szakmai vetélkedőkről.

Szakmai, technikai részletek: A szemléletformálási programokat lebonyolításuk során folyamatos kommunikációs tevékenység kíséri (sajtó megjelenés, online tanácsadás, riportok és rádióinterjúk készítése). A szemléletformálási programok során a megyét lefedő rádiókban stúdióbeszélgetések kerülnek lebonyolításra a helyi rendezvényekhez kapcsolódóan.

A rendezvényekhez kapcsolódóan a megyei lefedettségű nyomtatott sajtóban három-három alkalommal a szemléletformáló rendezvényekhez kapcsolódóan tervezünk újságmegjelenéseket. Továbbá minden rendezvényről sajtóanyag készül és kerül kiküldésre.

Hatás: a klímavédelemmel kapcsolatos ismeretek bővülése, figyelemfelhívás a problémákra, a lakosság érzékenyebbé válása

5.8.3. A klímaváltozás mérséklésével, az ahhoz történő alkalmazkodással kapcsolatos tudásmegosztás

5.8.3.1. Megyei éghajlatváltozási platformok létrehozása, működtetése

Szakmai koncepció: A Nógrád Megyei Éghajlatváltozási Platform létrehozásának célja a klímaváltozással kapcsolatos hírek, fejlesztési lehetőségek helyi szereplők részére történő eljuttatása, a klímaváltozással kapcsolatos fejlesztési igények, jó gyakorlatok felmérése, és összehangolása, az elhivatott résztvevők közötti szakmai párbeszéd biztosítása.

A Platform tulajdonképpen szakmai kerekasztalként a Nógrád Megyei Önkormányzat, mint „ernyőszervezet” koordinálásával, az alábbi tevékenységeket végzi:

- a megyei klímastratégia megalkotásához szükséges helyi szakmai információk, tapasztalatok becsatornázása, a stratégia véleményezése,
- a klímaváltozással kapcsolatos fejlesztési igények felmérése, fejlesztési irányok kijelölése,
- a résztvevőknél meglévő jó gyakorlatok felmérése, összehangolása, terjesztése,
- a klímaváltozással kapcsolatos hírek, fejlesztési lehetőségek eljuttatása a helyi szereplők számára,
- klímaváltozás mérséklésével, ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos elérhető pályázatok, forrásbevonási lehetőségek megismerése,
- klímaváltozással kapcsolatos rendezvénynaptárhoz információk megosztása;

Szakmai, technikai részletek: A fenti célok elérése érdekében a Nógrád Megyei Éghajlatváltozási Platform munkájába alábbi szereplőket tervezzük bevonni:

- Magyar Kereskedelmi és Iparkamara megyei képviselője,
- Nemzeti Agrárkamara megyei képviselője,
- Nemzeti Pedagógus Kar megyei képviselője,
- Magyar Tudományos Akadémia regionális kutatóintézetének vagy regionális bizottságának képviselője,
- környezetvédelmi, energetikai helyi civil szervezetek megyei képviselője
- Megyei Közgyűlés képviselője
- Országos Klímareferens Hálózat képviselője
- Klímabarát Települések Szövetségének képviselője
- a megyei klímastratégiát megvalósító szervezet képviselője.

A Nógrád Megyei Éghajlatváltozási Platform szakmai koordinációs és konzultációs feladatait a Nógrád Megyei Önkormányzat Platform Titkársága látja majd el. A program indításával egy időben megkezdjük – külső szakértő bevonásával – a Nógrád Megyei Klímastratégia kidolgozását. A klímastratégia elkészítése és a Platform működtetése során folyamatosan együttműködünk a Klímabarát Települések Szövetségével.

A Platform összejöveteleire minimum negyedévente kerül sor. Az első mérföldkő eléréséig megtörténik a Platform résztvevői részéről a konkrét személyek delegálása, egyeztetésre kerülnek az alakuló ülés részletei, és lebonyolításra kerül a Platform alakuló ülése. A tervek szerint a Klímastratégia adott állapota, valamint a fenntartási időszakban az esetleges felülvizsgálata minden Platform ülés állandó napirendje lesz. 2018 első negyedévi ülésén pedig mindenképp sor kerül az addigra elkészült megyei klímastratégia kapcsán egy egységes Platform vélemény kialakítására.

A szervezés technikai részleteiért (meghívók, helyszín, technikai eszközök) és a megbeszélés szakmai tartalmáért a 2 fős Platform Titkárság felel. A Platform üléséről minden alkalommal emlékeztető készül, amely megküldésre kerül a tagok számára. A fentiekén túl a résztvevők bevonásával elkészítésre kerül minimum 3 elektronikus levelező lista, valamint havi rendszerességgel egy hírlevél. Ezen kívül a szakmai kollégák on-line tanácsadást biztosítanak a Platform résztvevőinek, de egyéb térségi szereplőknek, lakosoknak az e-mailben érkező kérdések, felvetések megválaszolásával, kezelésével, valamint feltöltik a honlapon is elérhető klímabarát rendezvénynaptárt tartalommal, vonatkozó rendezvényekkel, részben a Platform résztvevőitől kapott információk alapján.

Működésének hatásai: A Platform felelősségi és jogköre egyrészt a projektgazda felé teljes, másrészt a projekt teljes egészére kihatással van, befolyásolja a szemléletformáló akciók sikerességét, és a megfelelő tartalmú klímastratégia elkészültét is.

A projekt hatására a térség szakmai szereplői közötti együttműködés javul, a résztvevők klímaváltozáshoz való alkalmazkodási képessége fejlődik. Hosszú távú hatás a klímaadaptációs, és klímaváltozást megelőző szempontok érvényesítése a megyei szintű területfejlesztések és a települési szintű várostervezés során.

Szakmai koncepció: Az online tanácsadási tevékenység célja a megyei klímastratégia munkaverziójának minél szélesebb körben történő megismertetése, a megyei szereplők aktív bevonása a stratégiaalkotási folyamatba, a fejlesztési igények, elképzelések felmérése, a vélemények, javaslatok összegyűjtése, megvitatása. A szakmai anyagok megismertetésén és az aktív párbeszédese folyamaton keresztül elérni kívánt cél a klímaváltozás hatásainak bemutatásán, illetve a felmerülő kihívások ismertetésén túl a szükséges intézkedések, beavatkozási irányok közösen történő meghatározása.

A célcsoport meglehetősen széles, beletartoznak a települési önkormányzatok, oktatási intézmények, civil szervezetek, vállalkozások, továbbá a lakosság témára fogékony tagjai is.

További cél, hogy a témában felmerülő konkrét kérdéseikkel, felvetéseikkel a megyei szereplők kompetens szakértőkhöz tudjanak fordulni, azokra gyors és adekvát válaszokat kapjanak.

Szakmai-technikai részletek: Az online tanácsadással kapcsolatos koordinációs feladatokat a megyei éghajlat-változási platform szakmai koordinációs és konzultációs feladatainak keretében a Nógrád Megyei Önkormányzat által működtetett Titkárság látja el. A Titkárság egy főállású (8 órában foglalkoztatott) és egy rész munkaidős (6 órában foglalkoztatott) klímavédelmi, fenntarthatósági szakemberből áll.

A Titkárság elektronikus levelezési listákat állít össze az egyes célcsoportok vonatkozásában, melyekben szerepelnek a megye települési vezetői, témában érintett civil szervezetei, vállalkozásai, valamint oktatási intézményei. A levelezési listák a projekt megvalósítási és fenntartási időszakában igény szerint dinamikusan bővíthetők.

A levelezési listákon szereplők részére havi rendszerességgel hírlevelek kerülnek kiküldésre. A hírlevelek tartalmi összeállítását, valamint az e-mailen történő kiküldést a projekt menedzsmint szervezet vezetőjének irányításával végzi a Titkárság. Az egyes hírlevelekben szerepelni fognak a megvalósult projektrendezvények, projektesemények összefoglalói, valamint a következő időszakban várható rendezvények legfontosabb adatai (helyszínek, időpontok, főbb programok).

Annak érdekében, hogy a projekt keretében megrendezésre kerülő eseményekről minél többen értesüljenek, a Titkárság a Nógrád Megyei Önkormányzat facebook oldalán is bejegyzést tesz közzé néhány nappal az egyes események időpontja előtt.

A kapcsolattfelvétel megkönnyítése érdekében a Titkárság működésének megkezdésére vonatkozó tájékoztató feltüntetésre kerül a Nógrád Megyei Önkormányzat honlapján, továbbá a facebook oldalon is. Ezekon a felületeken, valamint a havi hírlevelekben egyaránt szerepeltetjük a Titkárság dolgozóinak e-mailés elérhetőségét, melyre várjuk a téma iránt érdeklődők felvetéseit, észrevételeit. Az e-mailen beérkezett kérdésekre a Titkárság munkatársai a lehető legrövidebb időn belül igyekeznek válaszolni. Amennyiben a kérdés megválaszolásához külső szervezet, vagy szakértő bevonása szükséges, ennek ügyintézésével egyidejűleg tájékoztatják a kérdés feltevőjét az egyeztetési folyamatról. A tudásmegosztás érdekében a vélhetően szélesebb kör érdeklődésére számot tartó témákról az aktuális hírlevélben is beszámol a Titkárság.

Hatás: Az internetes felületek működtetésén, a rendszeres információ-megosztáson, az online tanácsadáson, illetve konzultáción keresztül biztosítható leginkább a gyors információáramlás az érintett felek között, ami a projekt hatékony megvalósításának érdekében a teljes megvalósítási időszakban kiemelten fontos, különösen a stratégiai dokumentum véleményezési szakaszában.

A szolgáltatás további pozitív hozadéka, hogy a témában leginkább érintett szervezetek jobban megismerik egymást, egymás eddigi és tervezett munkáját, így biztosítható a tapasztalatok megosztása, valamint a tevékenységek összehangolása. A jó példák, jó gyakorlatok is könnyebben kerülnek felszínre a folyamatos párbeszéd során, azok szélesebb körben történő bemutatásával további jó kezdeményezéseket, projekteket tudunk indukálni.

5.8.4. Tájékoztatás, nyilvánosság

Kedvezményezett vállalja, hogy a projekttel kapcsolatos szakmai kommunikációja során – saját arculati elemei mellett - folyamatosan használja a Széchenyi 2020 kedvezményezetti infóblokkot. Az Arculati Kézikönyvben rögzített előírásoknak megfelelően az alkalmazásra kerülő infóblokk az alábbi elemeket tartalmazza:

- Széchenyi 2020 logó
- Magyar Kormány logó
- Európai Unió zászlója
- Támogatási alap szöveges megjelenítése magyar nyelven („Kohéziós Alap”)
- „Befektetés a jövőbe” szlogen

A felsorolt elemekből álló infóblokk megjelenik minden, a Kedvezményezett által készített kommunikációs anyagon (általános kiadványokon, szórólapokon, meghívókon, mappákon, jegyzetöbökön, fizetett sajtóhirdetéseken, médiamegjelenésekben, badge-eken, ültetőablakon, szóróajándékokon, prezentációs anyagokon, kiállítási installációkon) az Arculati Kézikönyvben előírt helyen, formátumban (álló vagy fekvő), színben és méretben, a letölthető sablonok szerint.

A kötelező tájékoztatási és nyilvánosság biztosítási feladatok ellátása az Általános Útmutató vonatkozó fejezete, az Arculati Kézikönyv, valamint a Széchenyi 2020 Kedvezményezettek Tájékoztatási Kötelezettségei Útmutató „KTK 2020” c. dokumentum előírásainak figyelembe vételével történik.

A következő táblázat tartalmazza a projekt előkészítési, megvalósítási és megvalósítást követő szakaszában alkalmazni kívánt kommunikációs eszközöket a projektre (150 millió forint támogatási összeg alatti egyéb fejlesztés) érvényes kommunikációs csomagnak megfelelően, feltüntetve az egyes eszközök tervezett célértékét, továbbá - a költségkorlátok figyelembe vételével - elszámolni tervezett bruttó költségét. Tekintettel arra, hogy a projekthez kapcsolódó tájékoztató (aloldal) létrehozása és működtetése nem kerül kiszereződésre (a Nógrád Megyei Önkormányzat Hivatalának illetékes munkatársai látják el ezeket a feladatokat), erre a tevékenységre nem tervezünk költséget elszámolni.

5. sz.. táblázat
Kötelező nyilvánosság biztosítására használt eszközök

A projekt előkészítő szakasza során használt kommunikációs eszközök	Igen	Nem	Célérték (darab)	(Tervezett) költség (bruttó Ft)
Kommunikációs terv készítése		X		
Meglévő honlapon a projekthez kapcsolódó tájékoztató (aloldal) létrehozása és folyamatos működtetése és frissítése	X		1	0
A projekt megvalósító szakasza során használt kommunikációs eszközök	Igen	Nem	Célérték (darab)	(Tervezett) költség (bruttó Ft)
Sajtóközlemény kiküldése a projekt indításáról és a sajtómegjelenések összegyűjtése		X		
A beruházás helyszínén C típusú tábla elkészítése és elhelyezése	X		1	10 000
Fotódokumentáció készítése	X		1	50 000
A projekt megvalósítását követően használt kommunikációs eszközök	Igen	Nem	Célérték (darab)	(Tervezett) költség (bruttó Ft)
Sajtóközlemény kiküldése a projekt zárásáról és a sajtómegjelenések összegyűjtése		X		
TÉRKÉPTÉR feltöltése a projekthez kapcsolódó tartalommal	X		1	0

Honlap-fejlesztés

Szakmai koncepció: A Nógrád Megyei Önkormányzat által működtetett www.nograd.hu oldalon a kötelező tájékoztató és nyilvánosság biztosítási tevékenység keretén belül aloldal kialakítására kerül sor. Az aloldalon Kedvezményezett szerepelteti a projektre vonatkozó aktuális információkat, és a projekt pénzügyi zárásáig naprakészen tartja az adatokat. Az aloldalra feltöltésre kerül az elkészült klímastratégia egyeztetési változata, illetve a Közgyűlés általi elfogadást követően a végleges Nógrád Megyei Klímastratégia. A főoldalon található Eseménynaptáron és az aloldalon egyaránt láthatóvá válnak a tervezett rendezvények.

Szakmai-technikai részletek: Az európai uniós támogatásból megvalósuló fejlesztésre vonatkozó információkat tartalmazó aloldal a főoldalon belül jól látható helyen válik elérhetővé: a főoldal felső menüsávjának középső részén elhelyezésre kerülő Pályázatok menü belüli Klímastratégia kidolgozása almenü pontra kattintva nyílik meg.

Az Arculati Kézikönyv előírásainak megfelelően az aloldalon bemutatásra kerülnek a projektre vonatkozó alábbi információk:

- kedvezményezett neve;
- projekt azonosító száma,
- projekt címe;
- szerződött támogatási összeg;
- támogatás mértéke (%-ban);
- projekt tartalmának bemutatása;
- projekt tervezett befejezési dátuma (megvalósítást követően aktualizálva a tényleges befejezés dátumára);

Fentiekén túl, a megyei éghajlatváltozási platform megalakulásával, üléseivel kapcsolatos információk, a platform működését koordináló Titkárság felállításának ténye, valamint a szakmai közreműködők elérhetősége is feltüntetésre kerül az aloldalon. Feltöltésre kerül az aloldalra a klímastratégia véleményezési és végleges változata, továbbá a havi hírlevelek is.

Az aloldal létrehozása - a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal illetékes munkatársainak közreműködésével - az első mérföldkő során megvalósul. Az oldal tartalma ezt követően rendszeresen frissítésre kerül az egyes eseményekre vonatkozó információkkal: megrendezés előtt a rendezvény helyszíne, időpontja, tervezett tematikája, megrendezést követően a rendezvényről készült rövid összefoglaló és néhány fotó kerül feltöltésre a felületre. Az egyes események a főoldalon megtalálható Eseménynaptáron is megjelennek, a kurzort a színes háttérű dátumra állítva szövegbuborékban megjelenik az aktuális naphoz kapcsolódó esemény neve, rákattintva pedig az esemény részleteit láthatjuk, az aloldal megfelelő helyére mutató linkkel.

Hatás: Az aloldal létrehozásával és működtetésével összeszedett és mindig aktuális információkat tudunk eljuttatni a projektre vonatkozóan egy széles réteg számára, ezzel segítve a klímastratégia készítésének egyeztetési folyamatát. A szakmai közreműködők elérhetőségeinek nyilvánossá tételével megvalósulhat a folyamatos kommunikáció a felek között, hiszen az érdeklődők így nem csak az egyes rendezvényeken, hanem közvetlenül is el tudják juttatni felmerülő kérdéseiket, ötleteiket, javaslataikat a projekt szakértőinek.

5.8.5. Projektmenedzsment költségek

Jelen projektben a projektmenedzsmenti feladatokat 2 fő munkavállaló látja el célfeladat keretében. A geográfus végzettségű kolléga főbb feladatai:

- Szakértőként részvétel a projekttel kapcsolatos beszerzések előkészítésében, lebonyolításában
- Időszaki kifizetési kérelmek szakmai anyagának (szakmai beszámoló) összeállítása,
- Időközi kifizetési kérelmek dokumentációjának összeállítása és nyomon követése,
- Részvétel a projekttel kapcsolatos tájékoztatások szervezésében,
- A projekt keretébe tartozó tevékenységek tervezése, ütemezése,
- Támogatási szerződés esetleges módosításának előkészítése,
- Szakértőként részvétel a helyszíni ellenőrzéseken,
- A projekt szakmai támogatása, döntések előkészítésében való részvétel,
- A megvalósításban résztvevő vállalkozások tevékenységének koordinálása,
- A Közreműködő Szervezet, az Irányító Hatóság és a Nógrád Megyei Önkormányzat közötti közvetítés, információk eljuttatása, illetve azok operatív feladatokra bontása,
- A Platform működésének figyelemmel kísérése
- A projektfejlesztés és megvalósítás időszaka alatt is folyamatos kapcsolattartás a projekt szakmai megvalósítóival
- Záró kifizetési kérelem szakmai tartalmának készítése,

- A projekt záró dokumentációjának összeállítása.

A pénzügyi végzettségű projektasszisztens legfontosabb feladatai:

- A projektfejlesztés és megvalósítás során felmerülő pénzügyi kérdések tisztázásában segítségnyújtás a projektmenedzser részére
- Támogatási előleg lehívásának előkészítése, dokumentáció összeállítása,
- Időszaki kifizetési kérelmek (előleg elszámolás) pénzügyi dokumentációjának (pénzügyi beszámoló) összeállítása,
- Záró pénzügyi elszámolás dokumentációjának összeállítása, elkészítése,

5.8.6. Nem elszámolható költségek

Nem releváns.

6. Monitoring mutatók (eredmény és output indikátorok)

A monitoring az átláthatóság biztosításának egyik legfőbb eszköze, folyamatos adatgyűjtésen alapul, a tevékenység egyik kifejezett célja, az előzetesen kitűzött célok számszerűsítése, amikor egyes programokhoz, intézkedésekhez a kiindulási és célérték meghatározásával számszerűsített indikátorokat rendelnek. A mutató tartalmát tekintve ugyanazt kell, hogy jelentse a döntéshozóknak, a nyilvánosságnak, a projektmenedzsmentnek, azaz pontosan kell tükröznie a vizsgált, mért fogalmat (érvényesség). Mindazonáltal az indikátoroknak objektíven ellenőrizhetőnek és megbízhatóknak kell lenniük, ami azt jelenti, hogy a különböző vizsgálódók számára a projekt eredményeire nézve mindenképpen ugyanarra a következtetésre kell jutniuk.

Az indikátor a KEHOP által támogatott klímastratégia (ezen belül a megelőző környezetvédelemre összpontosító) kampányokban aktív módon résztvevők számát méri. Az aktív részvétel minden esetben valamilyen, a szemléletformálás témáját tükröző, a szakmai üzenet elmélyítését segítő, a célcsoporti sajátosságoknak megfelelő kampánytermék (rajz, fotó vagy egyéb alkotás pl. kitöltött teszt feladatlap, vagy egyéb feladatok megoldása, élménybeszámoló, ötletpályázat, stb.) létrehozását jelenti.

Jelen projekt esetében a meghatározott kötelező indikátor minden megye tekintetében 2000 főben került meghatározásra, melynek célértékét 2018-ig kell teljesíteni.

Mutató	Mértékegység	Bázisérték	Célérték (2016)	Célérték (2017)	Célérték (2018)	Célérték összesen (2018-ra)
Klíma-alkalmazkodással kapcsolatos szemléletformálási akciókban aktívan résztvevő lakosság száma	fő	0	0	1750	250	2000/megyei projekt

A pályázati felhívásban szereplő indikátorokhoz pontos célértéket kell rendelni, ezen felül a további indikátorok is meghatározhatók, a részletes projektjavaslat tartalmának megvalósulásával létrejövő eredmények szerint.

A MT 5. fejezet 2. pontjában meghatározott szerkezet szerint minden részfeladat számszerűsíthető, konkrét outputját, melyek külső tényezőktől nem, vagy csak elhanyagolható mértékben függenek, ezért alkalmasak arra, hogy a pályázatban vállalt tevékenységek előrehaladását, illetve megvalósulását igazolják, mérhető és számon kérhető módon. A kiindulási érték minden esetben 0, az indikátor a fejlesztés következtében előálló változásokat mutatja be. Ennek megfelelően az egyes naptári évek végén várható indikátor értékek szerepeltetendők a táblázatban.

A kötelező indikátoron túl az alábbi output indikátorok várhatóak a projektnél:

- 4 db figyelemfelkeltő akció a lakosság részére;
- 3 db workshop;
- 1 db megyei éghajlatváltozási platform;
- 1 db megyei klímastratégia;
- klímastratégiával rendelkező települések összesített lakosság száma;
- nyomtatott információs anyagok, szórólapok, tematikus tájékoztató kiadványok.

A feladat megnevezése és megjelölése (sorszámmal)	Az output indikátor megnevezése	Mértékegység	Kiindulási érték	Indikátor érték			
				2016	2017	2018	Összesen
Projekt fejlesztés							
1.1. MT készítése	szakmai anyagok oldalszáma	oldal	0	0	60	0	95
Projekt megvalósítás							
2.1. Konferencia	darabszám	db	0	0	1	1	2
2.1.1. Meghívó készítése	darabszám	db	0	0	50	50	100
2.1.2. Kiadványok készítése	darabszám	db	0	0	200	0	200
2.1.3. Résztevők	létszám	fő	0	0	50	50	100
2.1.4. Média megjelenés	darabszám	db	0	0	2	2	4
3.1. Workshop	darabszám	db	0	0	3	0	3
3.1.1 Meghívó készítése	darabszám	db	0	0	100	0	100
3.1.2. Kiadványok készítése	darabszám	db	0	0	0	0	0
3.1.3. Résztevők	létszám	fő	0	0	150	0	150
3.1.4. Média megjelenés	darabszám	db	0	0	3	0	3
4.1. Figyelemfelkeltő akció	darabszám	db	0	0	3	1	4
4.1.1. Kiadványok készítése	darabszám	db	0	0	1800	200	2000
4.1.2. Résztevők	létszám	fő	0	0	1800	200	2000
platform létrehozása	darabszám	db	0	0	1	0	1
klímastratégia	darabszám	db	0	0	0	1	1

7. A Projekt megvalósítási terve, ütemezés

A projekt megvalósítását 18 hónapra tervezzük, 2016. decembertől 2018. júniusig terjedő időszakban. Az egyes feladatok ütemezését, egymásra épülését a mellékelt Gantt-diagramon mutatjuk be.

		Megvalósítás																								
Tevékenységek	Tevékenység kezdete év/hó/nap	Tevékenység vége év/hó/nap	2016. év												2017. év						2018. év					
			XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.					
1	Megalapozó tanulmány	2016.06.01	2016.06.29																							
2	Projektmenedzsment tevékenység	2016.12.01	2018.05.31	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				
3	Kötelező kommunikációs tevékenységek	2016.12.01	2018.05.31	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				
4	Szakmai megvalósítás	2016.12.01	2018.05.31	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				
5	Közbeszerzés lefolytatása	2016.12.01	2017.03.31	x	x	x	x																			
6	Települések kiválasztásának eljárásrendjének megalkotása	2016.12.01	2017.05.31	x	x	x	x	x	x																	
7	Megalapozó konferencia	2016.12.01	2017.06.30	x	x	x	x	x	x	x																
8	Mérőföldkö 1.	2016.12.01	2017.05.31	x	x	x	x	x	x	x																
9	Megyei éghajlatváltozási platform létrehozása	2016.12.01	2017.07.31	x	x	x	x	x	x	x	x															
10	Workshopok	2017.05.01	2018.02.27							x											x					
11	Figyelemfelkeltő akciók lebonyolítása	2017.05.01	2018.04.30							x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				
12	Megyei klímastratégia megalkotása, elfogadása	2017.05.01	2018.04.30							x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				
13	Mérőföldkö 2.	2017.06.01	2017.07.31							x	x															
14	Megyei éghajlatváltozási platform létrehozása működtetése	2017.08.01	2018.05.31																							
15	Mérőföldkö 3.	2017.08.01	2018.01.31																							
16	Klímastratégiát megvitató konferencia	2018.01.01	2018.01.31																							
17	Mérőföldkö 4.	2018.02.01	2018.04.30																							
18	Mérőföldkö 5.	2018.05.01	2018.05.31																							

A közbeszerzési tervvel és az előkészítés ütemtervével összhangban, elkészítettük a kifizetési ütemtervet.

Szerződés VAGY Tevékenység ⁺ megnevezése		I. év [nettó Ft]		II. év [nettó Ft]	Összesen [nettó Ft]
		I. félév	II. félév	I. félév	
Projekt megvalósítás					
1	Megvalósíthatósági tanulmány	1 181 102	-	-	1 181 102
2	Projektmenedzsment tevékenység	250 000	250 000	250 000	750 000
3	Kötelező kommunikációs tevékenység	39 370	39 370	39 370	118 110
4	Szakmai megvalósítás	1 924 000	859 223	859 222	3 642 445
5	Közbeszerzés lefolytatása	236 000			236 000
6	Megalapozó konferencia	800 000			800 000
7	Klímastratégiát megvitató konferencia	-	-	1 000 000	1 000 000
8	Workshopok	500 000	500 000	500 000	1 500 000
9	Figyelemfelkeltő akciók lebonyolítása	1 666 850	3 333 700	1 666 850	6 667 400
10	Megyei klímastratégia megalkotása, elfogadása	-	7 995 000	-	7 995 000
11	Megyei éghajlatváltozási platform (anyagköltség, utazási költség, rezszi, egyéb)		350 000	388 100	738 100
					24 628 157

8. A Projekt tervezett költségvetése

A pénzügyi vizsgálat időhorizontja 2016. december 1. – 2018. június 30.

A projekt fizikai zárásának dátuma 2018. június 30.

A likviditás biztosítása érdekében a Nógrád Megyei Önkormányzat a maximálisan igényelhető előleget már igénybe vette, mely az Önkormányzat számláján elkülönítetten rendelkezésre áll. A támogatási előleggel kalkulálva a záró elszámolás benyújtásakor (kifizetési kérelemmel) már teljes egészében az előleg elszámolása történik.

SSZ	kölcségtípus	nettó összeg	ÁFA	bruttó összeg
1	Projekt előkészítés kölcségei, 5 %	1 181 102 Ft	318 898 Ft	1 500 000 Ft
2	Közbeszerzés kölcsége, 1 %	236 000 Ft	63 720 Ft	299 720 Ft
3	Egyéb szakértői szolgáltatási kölcségek	7 995 000 Ft	2 158 650 Ft	10 153 650 Ft
4	Marketing kölcségek I. (rendezvényszervezés, kommunikáció)	9 967 400 Ft	2 691 198 Ft	12 658 598 Ft
5	Kötelezően előírt nyilvánosság biztosításának kölcség, 0,5 %	118 110 Ft	31 890 Ft	150 000 Ft
6	Egyéb szolgáltatási kölcség (közjegyző, bank, illeték...)	240 000 Ft	0 Ft	240 000 Ft
7	Szakmai megvalósításhoz kapcsolódó személyi jellegű ráfordítás (br. Munkabér, járulék, adó, személyi jellegű kifizetések)	3 642 445 Ft	0 Ft	3 642 445 Ft
8	Szakmai megvalósításhoz kapcsolódó útkölcség, kiküldetési kölcség	100 000 Ft		100 000 Ft
9	Szakmai megvalósításhoz kapcsolódó anyagkölcség	280 000 Ft	75 600 Ft	355 600 Ft
10	Projektmenedzsment személyi jellegű ráfordítása, 2,5 % (br. Munkabér, járulék, adó, személyi jellegű kifizetések)	750 000 Ft	0 Ft	750 000 Ft
11	Általános (rezsi) kölcség, 0,5 %	118 100 Ft	31 887 Ft	149 987 Ft
Mindösszesen		24 628 157 Ft	5 371 842 Ft	30 000 000 Ft

Jelen projekt minden kölcségtétele megfelel a támogatási felhívásban szereplő százalékos korlátnak

	Tevékenység megnevezése	A tevékenység kölcsége	Az összes elszámolható kölcségre vetített kölcségkorlát
1	Kötelező nyilvánosság	150 000 Ft	150 000 Ft
2	Projektmenedzser és pénzügyi vezető bére	750 000 Ft	750 000 Ft
3	Megvalósíthatósági tanulmány elkészítése (projekt előkészítés kölcsége)	1 500 000 Ft	1 500 000 Ft
4	Általános rezsi kölcség	150 000 Ft	150 000 Ft

A költségek indoklása

A projektben tervezhető, a projekt megvalósításához kapcsolódó költségeket, a megadott lehetőséget kihasználva terveztük (projekt előkészítés, közbeszerzés, nyilvánosság, projektmenedzsment és általános költségek). Figyelemmel a projekt hosszú időszakára és a feladatok körére, ezt indokoltnak tartjuk.

– Rendezvények lebonyolításának költségei:

A klímastratégia kidolgozásának részét képezi

2 darab konferencia, a 3 darab workshop és a 4 darab figyelemfelkeltő akció rendezvények megszervezése, a rendezvények lebonyolításához szükséges engedélyek beszerzése, a rendezvényeszközök szállítása

– Marketingeszközök fejlesztése:

A klímastratégia kidolgozásának részét képezi

Konferenciák célcsoportjainak kiértékelése, a közvélemény a konferenciákon történt egyeztetésekkel való megismertetése média megjelenések segítségével. A workshop-ok célcsoportjainak kiértékelése, az előadók meghívása és a workshop-on létrehozott klímastratégiák, beavatkozási tervek tudásmegosztása a megye további vállalataival és önkormányzataival média megjelenések segítségével. A figyelemfelkeltő akció reklámkampánya és beharangozója, kiadványok, rendezvényi tájékoztatók elkészítése, terjesztése. Fotó- és videó dokumentáció készítése, sajtótájékoztatók lebonyolítása

– Klímastratégia kidolgozása (szolgáltatás):

A szakmai kompetenciák sokrétűsége valamint a tanulmány elkészítéséhez szükséges kapacitás indokolja a külső szolgáltatás igénybevételét.

A Klímabarát Települések Szövetsége által kiadott módszertani útmutató alapján elkészített klímastratégia, mely megfelel az útmutatóban, valamint a KEHOP-1.2.0-15 számú pályázati felhívásban foglalt tartalmi és formai követelményeknek. Együttműködés a Klímabarát Települések Szövetségével.

– Szakmai megvalósító bére:

A projekt ezen költsége tartalmazza a titkársági, klímaszakértői és szakmai megvalósítói feladatok ellátásának bér- és járulék költségét.

– Kötelező nyilvánosság:

Széchenyi 2020 arculati kézikönyvnek megfelelő kötelezően előírt nyilvánosság biztosítása

- 1) Az ajánlatkérő működő honlapjához a projekthez kapcsolódó tájékoztató megjelenítése és folyamatos frissítés a projekt zárásáig. A tájékoztatási kötelezettségek arculati előírásainak megfelelően a weboldal tartalmának összeállítása. Az ügyfél webmesterével való együttműködve a tartalom illesztése az ügyfél weboldalába, ezt követően a webmester támogatásával a tartalom folyamatos frissítése. Eredménye a projekt előrehaladását, eseményeit bemutató, folyamatosan frissülő tartalmú weboldal a projekt zárásáig.

- 2) A beruházás helyszínén „C” típusú tájékoztatótábla elkészítése és elhelyezése. Eredménye egy darab, az arculati kézikönyvnek megfelelő formájú, tartalmú C típusú tábla kihelyezése a megvalósítás helyszínén.
- 3) Kommunikációs célra alkalmas fotódokumentáció készítése a projekt teljes ideje alatt. Eredménye a projekt eseményeit bemutató, publikálásra alkalmas fotódokumentáció.
- 4) Térkép feltöltése a projekthez kapcsolódó tartalommal. Eredménye a megfelelő szöveges- és médiatartalommal feltöltött TÉRKÉPTÉR.

Tevékenység	Mennyiség egység	Mennyiség	Egységár Forint	Nettó ár Forint	Áfa 27 % Forint	Bruttó Ár Forint
A kedvezményezett működő honlapján a projekthez kapcsolódó tájékoztató (esetleg aloldal) megjelenítése és folyamatos frissítése a projekt időtartama alatt	weboldal	1	66929	66929	18071	85000
A beruházás helyszínén „C” típusú tájékoztató tábla kihelyezése	db	1	7874	7874	2 126	10000
Kommunikációs célra alkalmas fotódokumentáció készítése	db	1	39370	39370	10630	50000
TÉRKÉPTÉR feltöltése a projekthez kapcsolódó tartalommal	db	1	3937	3937	1063	5000
Összesen	-	-	-	118 110	31 890	150 000

- Projektmenedzser és pénzügyi vezető bére:
A projektmenedzser és a pénzügyi feladatok ellátásáért felelős szakemberek bére és járulécai, akik feladatainak részletezése a megvalósíthatósági tanulmány 2.2 pontjában került kifejtésre
- Megvalósíthatósági tanulmány elkészítése:
A felhívás mellékletét képező útmutató alapján elkészült megvalósíthatósági tanulmány elkészítése
- Általános rezsi költség:
A működéshez szükséges kommunikációs és postaforgalmi szolgáltatások költségét.

Az elvégzendő feladatok kapcsán a kommunikációnak kiemelkedő szerepe van az ehhez kapcsolódó feladatokat és eredményeket az alábbiakban soroljuk fel:

Kisebbségi költséget terveztünk a megvalósításhoz kapcsolódó, alábbi tevékenységekre: egyéb szolgáltatás (bankköltség), szakmai megvalósításhoz kapcsolódó úti- és anyagköltség.

Szakmai megvalósításhoz kapcsolódó személyi jellegű ráfordítás (br. Munkabér, járulék, adó, személyi jellegű kifizetések) tevékenységre a projektben 2 fő rész munkaidőben történő feladatvégzését tervezzük (szakmai vezető, pénzügyi vezető).

A projekt két fő tevékenységét külső szakértő bevonásával kívánjuk megvalósítani, meghívásos eljárás keretein belül választunk ki. Előzetesen piackutatást végeztünk ezen tevékenységek megvalósítására és ennek alapján állítottuk be a díjakat a költségvetésbe.

A két tevékenység tartalmát a közbeszerzési táblázat foglalja magában.

9. A Projekt közbeszerzési/beszerzési ütemterve

A megvalósítási feladatokra közbeszerzési/beszerzési tervet készítettünk.

Tervezett közbeszerzéseket/beszerzéseket:

Tender neve	Részajánlat	(Köz)beszerzési eljárás típusa	Tender tartalma (tevékenységek felsorolása)	Becsült költség [nettó Ft]			Tervezett ütemezés [év. hó]					
				összes	önrész	támogatás	tender dokumentáció kidolgozása	IH jóváhagyás	ME KFF jóváhagyás	ajánlati fellévás megjelenése	Ajánlatok értékelése	Szerződéskötés
Megyei klímasztratégia kidolgozása térségi szereplők bevonásával	-	meghívásos eljárás	A stratégia megalapozását szolgáló adatok, dokumentumok összegyűjtése, szakértői interjúk lebonyolítása, felmérések, kiemelt adatbázisok, kutatások, tanulmányok készítése	7995000	0	7995000	2017.01. hó	nem releváns	nem releváns	2017.02. hó	2017.03. hó	2017.04. hó
Marketing és kommunikációs feladatok ellátása	-	meghívásos eljárás	Klímasztratégiák elkészítéséhez és megismertetéséhez kapcsolódó szakmai rendezvények szervezése és lebonyolítása: konferenciák, workshopok, valamint lakossági szemléletformáló akció, ötletpörce, lakossági rendezvények, tudástranszfer szervezése	9967400	0	9967400	2017.01. hó	nem releváns	nem releváns	2017.02. hó	2017.03. hó	2017.04. hó
közbeszerzési eljárás lefolytatása	-	három árajánlat	közbeszerzési eljárás lebonyolításának költsége	236000	0	236000	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	2016.12. hó
általános rezsiköltség	-	tapasztalat/ becslés alapján	A projekt megvalósítása során felmerülő rezsiköltségek a projekt teljes ideje alatt	118100	0	118100	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns
kötelező nyilvánosság	-	három árajánlat	kötelező nyilvánosság elemeinek biztosítása	118110	0	118110	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	2016.12. hó
megvalósíthatósági tanulmány elkészítésének költsége	-	három árajánlat	A projekt megalapozását nyújtó megvalósíthatósági tanulmány elkészítése	1181102	0	1181102	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	2016.12. hó
Szakmai tevékenységhez kapcsolódó szolgáltatás	-	tapasztalat/ becslés alapján	egyéb a projekt megvalósításához felmerülő költségek: bankköltség, közjegyzői és jogi költségek	240000	0	24000	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns
Szakmai megvalósításhoz kapcsolódó utiköltség	-	tapasztalat/ becslés alapján	szakmai megvalósítók utazásának költsége	100000	0	100000	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns
Szakmai megvalósításához kapcsolódó anyagköltség	-	tapasztalat/ becslés alapján	szakmai megvalósítás során felmerülő anyagköltségek összege a projekt teljes idejére	280000	0	280000	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns

10. Horizontális (esélyegyenlőségi és fenntarthatósági) szempontok érvényesülése a projektgazda szervezetére és a projektre

10.1. Esélyegyenlőség és fenntartható fejlődés érvényesítése a pályázó szervezetre vonatkozóan

Esélyegyenlőségi szempont	Szempont típusa	A pályázat benyújtásakor érvényes érték (I/N)	A projekt fizikai befejezésekor várható érték (I)
Esélyegyenlőségi terv (foglalkoztatási ET) megléte	szervezeti szinten értelmezendő	I	I

Az Esélyegyenlőségi Terv elkészítése a Nógrád Megyei Önkormányzat vállalt kötelezettség volt. Az Esélyegyenlőségi Terv hatálya kiterjed a Munkáltatóra és a munkáltatóval jogviszonyban állókra.

A Munkáltató a foglalkoztatottak érdekeit figyelembe véve, olyan munkafeltételeket biztosít és munkakörülményeket teremt, amelyek hozzájárulnak az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség törvényben megfogalmazott munkahelyi megvalósulásához.

Társadalmi fenntarthatósági szempont megnevezése	Szempont típusa	A projekt fizikai befejezésekor várható érték (I/N)
A szervezeti felelősségi rendszer áttekinthető és naprakész közzététele	szervezeti szinten értelmezendő	I

A Nógrád Megyei Önkormányzat és Hivatala törvény által is meghatározott, kötelezően elkészítendő szabályzatok alapján működik, melyben egyértelmű, áttekinthető és naprakész a szervezeti felelősségi rendszer. A Nógrád Megyei Önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzatáról (SZMSZ) kitér minden egyes részletre, és a projektgazda honlapján (www.nograd.hu) mindenki számára hozzáférhető. A dokumentum meghatározza az önkormányzat jogait, feladat- és hatáskörét, a Közgyűlés tisztségviselőinek és tagjainak körét, működési rendjét. Kimondja, hogy az Önkormányzati Hivatal ellátja a megyei önkormányzat működésével, valamint a közigazgatási ügyek döntésre való előkészítésével, végrehajtásával kapcsolatos feladatokat, fentiek alapján a jelen projekthez kapcsolódó projekt menedzsment feladatokat.

10.2. Esélyegyenlőség és fenntartható fejlődés érvényesítése a projektekre vonatkozóan

10.2.1. Fenntarthatósági szempontok

A szemléletformálási rendezvények során ügyelünk arra, hogy minél kisebb környezeti terheléssel járjon. Így a rendezvényekre utazó szakértő csapat telekocsiban utazik az egyes helyszínekre, hogy kizárólag egy jármű károsanyag kibocsátása terhelje a környezetet.

A programok során elsősorban kis energiaigényű, vagy megújuló energiát felhasználó berendezéseket tervezünk használni.

A klímastratégia készítése során egyértelműen törekszünk a fenntarthatóság elveinek legmagasabb szintű betartására. A stratégiakészítés során elektronikus kapcsolattartás történik, a stratégia tervezetének, valamint a tervezett tematikus kiadvány nyomtatását csak véglegesítést követően javasoljuk, környezetbarát eszközök segítségével (újrahasznosított papír), csökkentve ezáltal az elhasznált papír mennyiségét.

A rendezvények, így a konferenciák és workshopok során szintén a fenntarthatóság elveit követjük, a környezetbarát technikai és a catering elemek és költséghatékony termékek használatával.

A szemléletformáló rendezvények során elsődleges szempont, hogy kis ökológiai lábnyommal bíró élelmiszereket szolgáljunk fel.

10.2.2. Esélyegyenlőségi szempontok

A szemléletformálási rendezvényeket úgy terveztük, hogy a megye olyan településére is eljussunk, ahol magasabb a hátrányosabb helyzetű családok aránya. A programjainkat úgy készítjük el, hogy az alacsonyabb végzettségű, szegregáltabb társadalmi réteg is megtalálja a számára hasznos információt. (Nem kizárólag drága technológiai lehetőségeket mutatunk be, hanem apróbb az életvitelbe illeszthető megoldásokat, mely az adott célcsoport rezsiájának – és ezáltal károsanyag kibocsátásának – csökkentéséhez is hozzájárul. A programjainkkal olyan járásokba is ellátogatunk, ahol nagyobb a roma közösség, és mellyel várhatóan nagyobb a programban megszólított kisebbség aránya.

Rendezvényeink szervezése során kiemelten figyelünk arra, hogy mozgásukban korlátozottak is részt tudjanak rajta venni, így a helyszínválasztás során előnyben részesítjük az akadálymentesített helyszíneket (pl. workshopok).

A megyei klímastratégia egészének egyik legfontosabb pillére, hogy mindenki számára hozzáférhető legyen, valamint minden társadalmi csoport magáénak érezze a problémakört, a hatások csökkentésének fontosságát, élhető környezetük biztosítását. Ugyanis a jelenség mindenkire hat, függetlenül társadalmi csoportoktól, a sérülékenységek és adaptációs lehetőségek viszont egyértelműen különbözőek. Gondoljunk az idős és fiatal korosztályra, az alacsony státusúakra, szegregált területeken élőkre, várandósokra, vagy hátrányos helyzetű csoportokra. Ezért a projekt célja, hogy olyan intézkedéseket alkosson, amelyek egyenlő esélyeket biztosítanak az itt élők számára az alkalmazkodáshoz, valamint ne tegyen különbséget az egyes társadalmi csoportok között.

A projekt megvalósítása során külön figyelmet szentelünk az esélyegyenlőség és a fenntartható fejlődés szempontjainak. Alapvető elkötelezettségünk a diszkrimináció tilalma (egyenlő bánásmód elve) vagyis, hogy senkit nem érhet hátrány azért, mert rendelkezik valamilyen tulajdonsággal, akár nem, életkor, etnikai hovatartozás, betegség, fogyatékoság vagy a szociális helyzete miatt a projekt tervezése és végrehajtása során, mind a Pályázó szervezetén belül, mind a projektbe bevont célcsoport tagjaira vonatkozóan.

A projekt megvalósítása során nem tervezünk olyan tevékenységeket, amelyek a nemek közötti esélyegyenlőség szempontjából hátrányosan érinthetné a résztvevőket.

Azon személyek, akik érzékszervi, így különösen látásszervi, hallásszervi, értelmi képességeit jelentős mértékben vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során, esélyeik javítása érdekében, minél hatékonyabban próbáljuk elérni őket a projekttel kapcsolatos információkkal, javítva hozzáférésüket az elérhető szolgáltatásokhoz. A tájékoztatás területén figyelünk arra, hogy az érzékszervi fogyatékosok számára a projekttel kapcsolatos információk elérhetőek legyenek.

Továbbá alapvető elkötelezettségünk a diszkrimináció tilalma (egyenlő bánásmód elve).

Amellett, hogy a projekt során nem alkalmazunk diszkriminatív gyakorlatot (például romák és nem romák, férfiak és nők között), alapvető törekvésünk az is, hogy a nyújtott szolgáltatásokat igénybevevők között sem teszünk különbséget sem faji, sem nemi alapon.

Az esélyegyenlőség alapja a diszkriminációmentesség: sem a menedzsment, sem pedig a projektbe bevont célcsoport tagjai közül meghatározott tulajdonság miatt senkit hátrány nem érhet. Ezen felül mind a menedzsmentben, mind a projekt végrehajtása során törekszünk elősegíteni, hogy javuljon a célcsoportba tartozók hozzáférése a projekt által biztosított szolgáltatásokhoz.

Nógrád Megye Önkormányzata Esélyegyenlőségi Terve biztosítja a köztisztviselők és munkavállalók számára az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését. Amely kiterjed a munkavállalás megkezdése előtt és alatt minden foglalkoztatottra. Az Esélyegyenlőségi Terv az érintett csoportok helyzetének elemzésével felméri a munkavállalók valós helyzetét, helyzetük alakulását figyelemmel kíséri és elősegíti az esélyegyenlőségi célok megvalósulását, ezentúl intézményesen orvosolja az ezzel kapcsolatos sérelmeket.

Az Esélyegyenlőségi Terv kiemelt figyelmet fordít a hátrányos helyzetű csoportokra úgy, mint a nők, negyven év feletti munkavállalók, tíz éven aluli gyermeket nevelő kollégák. A munkáltató számára fontos az emberi méltóság és személyiségi jogok tiszteletben tartása, ezért olyan munkakövetelményeket, feltételeket alakít ki, amely szükséges az alapvető értékek megőrzéséhez. A munkavégzés körülményei és munkavédelem is hangsúlyos, ezért a munkakörülmények kialakításánál kialakításra kerültek a megfelelő munkabiztonsági körülmények.

Az esélyegyenlőség biztosítása terén a pályázatnak figyelembe kell venni bizonyos általános követelményeket. Ezen feltételek kiterjednek a pályázóra, a projekt által érintett csoportokra a megvalósítás teljes ideje alatt.

Az esélyegyenlőség javítása a projekt során célcsoport képviselőinek bevonásával a tervezés, elkészítés és lebonyolítás folyamán történik. A képviselők megkérdezésével a számukra alkalmas elemek beépülnek, és a megfelelő módon valósulnak meg a projektben. A programmal kapcsolatos információk közzététele a fogyatékkal élők számára is elérhető módon és formában történik, ezentúl azokra a csoportokra is figyelem fordul, amelyek nem rendelkeznek internet elérhetőséggel és ismerettel. A rendezvény helyszínének kiválasztásánál a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés fontos szempont.

A fentiek megvalósításában segítséget nyújt a „Nógrád Megyei Család, Esélyteremtési és Önkéntes Ház”, amely romák, fogyatékossgal élők, gyermekek, idősek, nők, hátrányos helyzetű térségben élők támogatásával foglalkozik.

A projekt tevékenységéből adódóan alapjaiban járul hozzá fenntartható fejlődéshez az ezzel kapcsolatos ismeretek átadásához. A megvalósítás során elsősorban az elektronikus felületeket használjuk a kommunikációs feladatokhoz. Nyomtatott kiadványokat csak indokolt mennyiségben adunk át a résztvevőknek.

A rendezvények során biztosítjuk a hulladékok szelektív kezelését és a programok során felhívjuk a résztvevők figyelmét környezeti hatások csökkentésének szükségességére.

A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket.

A környezeti fenntarthatóság azt jelenti, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg meg nem sértjük annak eltartó-képességét.

A beszerzésnél előnyben részesítjük az adott termék vagy szolgáltatás környezetbarát változatát, figyelünk arra, hogy a termékek lehetőség szerint minél több újrahasznosítható komponenszt tartalmazzanak, szerkezetükből adódóan pedig maguk is minél könnyebben újrahasznosíthatóak legyenek. Kerüljük azokat az anyagokat, melyek károsak a környezet vagy a felhasználó egészségére. Vállaljuk, hogy már az ajánlatkérés tárgyában jelöljük a környezetvédelmi szempontok előnyben részesítését. Törekszünk arra, hogy csak olyan eszközöket vásároljunk, amelyek vagy környezetvédelmi védjeggyel, vagy a termékismertetőből, szerződési-szállítási feltételekből egyértelműen megállapítható környezetvédő funkcióval rendelkeznek.

Tovább a fentiekén túlmenően törekszünk a projekt előkészítése és megvalósítása során a környezetünk óvására, ennek érdekében igyekszünk a beszerzésekkel kapcsolatos döntésekben az ár és a minőség mellett a szolgáltatás környezeti terhelését is figyelembe venni (zöld beszerzés).

A Zöld Iroda programnak megfelelő irodai berendezésre való törekvés: a kommunikációs útvonalak figyelembevételével, valamint a munkatársak fizikai és lelki szükségleteinek szem előtt tartásával alakítjuk ki az irodai környezetet, a bútorokon kívül ügyelünk még a zajjal járó berendezések – nyomtató, fax, fénymásoló gép – elhelyezésére is, legyenek mindenki számára könnyen megközelíthetők, mégse zavarjanak senkit a munkavégzésben.

Az irodai munkák során az újra hasznosított papír használatára törekszünk, a papírfogyasztás csökkentése érdekében pedig preferáljuk a kétoldalas nyomtatást.

Papír-és hulladék-kímélő adatkezelési technológiák preferálása: igyekszünk a lehető legjobban elkerülni a hulladékok keletkezését, illetve felhalmozódását. A keletkezett hulladékokat pedig másodnyersanyagként próbáljuk hasznosítani.

Kiemelendő, hogy az irodában keletkező hulladékok megfelelő kezelése nemcsak környezetvédelmi szempontból fontos, hanem az alkalmazottak környezettudatosságának növelése miatt is, hiszen a dolgozók a munkahelyen megszokott jó gyakorlatokat átültethetik magánéletükbe is.

Világítás tekintetében két fontos energiatakarékossági pont van, melyeknek törekszünk a betartására: egyrészt megpróbálunk minél alacsonyabb fogyasztású eszközöket beszerezni, másrészt pedig törekszünk a természetes fény arányának maximalizálására.

Preferáljuk, hogy a munkavállalók autó helyett tömegközlekedéssel járjanak be dolgozni.

11. Kockázatkezelés

A projekt előkészítése és megvalósítás során felmerülő kockázatok tervezése, megelőzése és kezelése döntő részben a projekt menedzsment feladata, amelyhez a megfelelő szakemberek rendelkezésre állása egy megvalósult előfeltétel, ahogy a megvalósíthatósági tanulmány vonatkozó fejezetében ez bemutatásra is került. A projektmenedzser részt vesz már a megvalósíthatósági tanulmány elkészítésében is, így már ezen fázisban is foglalkozik a várható kockázatokkal, azokra adott lehetséges reakciókkal.

A projekt lehetséges kockázatai a következők:

- Műszaki kockázatok (előkészítés, kivitelezés kockázatai, meghibásodások, technikai károk)
 - Szakmai háttéranyag (Nógrád Megyei Klímastratégia) nem a megfelelő ütemben, határidőben készül el
 - Szakmai háttéranyag nem a Támogató elvárásainak megfelelő tartalommal készül el
- Jogi szempont (kapcsolódó jogszabályi környezet, szabványok változása, kibocsátási határértékek változása, stb.)
 - Jogsabályi környezet változása, szabványok változása
 - Jogi problémák a beszerzések lebonyolítása során
- Társadalmi szempont (lakossági ellenállás, közvélemény stb.)
 - Lakossági ellenállás: nem tapasztalható ellenállás
 - Lakosság érdektelensége a projekt iránt
- Pénzügyi-gazdasági fenntarthatósági szempont (fizetési hajlandóság, üzemeltető kiválasztása)
 - Projektgazda pénzügyi stabilitásának hiánya
 - Projekt-előkészítésre és megvalósításra tervezett költségek túl-, vagy alulbecslése
 - Be nem tervezett feladatok forrásigénye
- Intézményi szempont (új szereplők belépése a folyamatba, tervezett üzemeltetői struktúra változása a vizsgált időtávon, közbeszerzés, közigazgatási átalakítás hatásai stb.)
 - Konfliktushelyzet az érintettek között
 - Nem megfelelő projekt menedzsment szervezet működése
 - Támogatási szerződés szerinti feladatok csúszása, határidők betartása
 - Kulcs munkatársak, fontos vezetők hirtelen kilépnek, megbetegedése

6. sz. táblázat

A kockázati bekövetkezési valószínűsége és azok esetleges hatása a projektre

Kockázatok típusa	Bekövetkezési valószínűsége	Projektre gyakorolt hatása
Műszaki kockázatok		
Szakmai, technológiai kockázat	Minimális	Nagy
Jogi kockázatok		
Jogsabályi környezet változása	Közepes	Nagy
Jogi problémák a beszerzések során	Minimális	Nagy
Társadalmi kockázatok		
Lakossági ellenállás	Minimális	Nagy
Lakosság érdektelensége a projekt iránt	Minimális	Nagy
Pénzügyi-gazdasági kockázatok		
Finanszírozási kockázatok	Minimális	Nagy
Projekt-előkészítésre tervezett költségek eltérése	Minimális	Nagy
Be nem tervezett feladatok forrásigénye	Minimális	Nagy
Intézményi kockázatok		
Humán erőforrás változás	Közepes	Közepes
Nem megfelelő projektmenedzsment szervezet	Minimális	Nagy
Támogatási szerződés szerinti feladatok csúszása	Minimális	Közepes

A belső kockázatok bekövetkezési valószínűségének alacsony szinten tartását szolgálja a megfelelően felkészült és motivált szakember gárda biztosítása, az átgondolt finanszírozási terv készítés, a támogatási előleg igénylése, és a megfelelő kommunikációs technikák alkalmazása.

A Nógrád Megyei Éghajlatváltozási Platform résztvevői olyan mértékben érintettek és elkötelezettek a klíma változás témakörében, hogy az ő érdektelenségük szinte teljesen kizárható, együttműködésükből eredő konfliktusos kockázatokat pedig a projektmenedzsment feladata kezelni.

A külső kockázatok megelőzésére, nevükből is adódóan, a projektmenedzsment szervezetnek nincs ráhatása, azonban kezelésükre előzetesen felkészült, ahogy a beavatkozási terv is mutatja. Fontos cél a beavatkozás során a tapasztalatok visszacsatolása, a későbbiekben bekövetkező változások (kockázatok) gyorsabb és hatékonyabb kezelése érdekében.

Azonosítás:

A projektmenedzsment feladata a kockázatok bekövetkezésének minél gyorsabb felismerése. Ehhez az alábbi eszközök, módszerek állnak rendelkezésre:

- folyamatos jogszabályfigyelés,
- beszerzési folyamatokban a szakmai szempontok biztosítása, elvárások, kritériumok pontos megfogalmazása a megfelelő külső szereplők kiválasztása érdekében,
- napi szintű kapcsolattartás a projektben résztvevőkkel, Támogatóval,
- projektben résztvevők motiválása,
- szervezeten belüli folyamatok nyomon követése,
- ütemterv, költségek folyamatos aktualizálása, követése, szükség esetén módosítása.

A gyakran változó jogi környezetben a vonatkozó előírások, jogszabályok változásának bekövetkezési valószínűsége közepes, projektre gyakorolt hatása magas, így ez tekinthető az egyik legnagyobb külső kockázati tényezőnek.

Az előkészítési szakasz során a projekt egyes tevékenységeinek elvégzésére megfelelő szaktudású szerződött feleket választunk ki, így minden területen magas szakmai hozzáértéssel és tapasztalattal az esetleges hibák, kockázatok bekövetkezési valószínűsége így alacsony. A műszaki kockázatok tekintetében a nem megfelelő szakmai dokumentum (Nógrád Megyei Klímastratégia) fontos kockázati tényező lehet. Bekövetkezési gyakoriságuk közepes, a projektre gyakorolt hatásuk nagy.

Analizálás:

A változások elemzése történhet eseti menedzsment megbeszéléseken, de szükség esetén rendkívüli egyeztetést is kezdeményezhet a projektmenedzser az érintett szakértőkkel.

Az elemzés során figyelembe kell venni:

- külső vagy belső kockázatról van-e szó,
- korábban bekövetkezett-e már hasonló esemény, milyen cselekvéseket hajtottunk végre és ezeknek mi lett az eredménye,
- amennyiben nem következett be ilyen a projekttel kapcsolatban, a projektben résztvevők szakmai előéletében történt-e hasonló, mik a tapasztalatok;

Vizsgálni kell a bekövetkező tényező konkrét következményeit:

- a projekt tartalmára,
- a projekt ütemtervére,
- a projekt finanszírozási helyzetére,
- az érintett szereplőkre,

Javaslatétel:

A konszenzusos javaslat a cél, mérlegelve azonban, hogy a konszenzus kialakításának időigénye, és a bekövetkezett változásra adott reakció sürgőssége milyen viszonyban áll egymással.

A javaslatban meg kell határozni a végrehajtandó feladatot, a végrehajtásban résztvevőket, a szükséges további erőforrásokat (egyéb szereplő, szakértő, belső munkatárs, tárgyi eszköz, finanszírozási forrás), a végrehajtás határidejét, a visszacsatolás módját.

Néhány lehetséges tevékenységi javaslat adott kockázat bekövetkezése esetén:

Jogszabály változás: projekt tartalom módosítása, módosítás egyeztetése Támogatóval, szükség esetén támogatási szerződés módosítása

Beszerezések csúszása: beszerzési eljárás felülvizsgálata, lehetséges ajánlattevők körének kibővítése

Lakosság érdektelensége: új kommunikációs eszköz bevonása, vállalkozási szerződés módosítása, projekt tartalom módosítása, támogatási szerződés módosítása, többlet forrás átcsoportosítása

Nem megfelelő szakmai dokumentum: szakértő tájékoztatása Támogató kifogásairól, egyeztetések a módosításokról, változtatás nyomon követése, Támogatóval való egyeztetése

Többletköltség felmerülése: elszámolhatóság vizsgálata, projekt költségvetésében átcsoportosítási lehetőség megkeresése, szükséges támogatási szerződés módosítás kezdeményezése

Döntés:

A Nógrád Megyei Önkormányzatnak, mint kedvezményezettnek a legfőbb döntéshozó szerve a Közgyűlés, a szervezet képviselőjére feljogosított személy a Közgyűlés elnöke. Képviselői jogköre önálló, hatásköre teljeskörű a Közgyűlés által átruházott hatáskörök vonatkozásában, melyet a Szervezeti és Működési Szabályzat taglal részletesen. A döntés előkészítésben részt vesz a megyei főjegyző, mint az Önkormányzati Hivatal működésének szervezője, a közgyűlésen tanácskozási joggal részt vevő személy.

Végrehajtás:

A végrehajtás elsődleges felelőse a projektmenedzser, szükség esetén a pénzügyi vezető segítségének igénybevitelével. A végrehajtásnak a döntéshozók által megadott határidőig kell megtörténnie, amennyiben ez valamilyen akadályba ütközik, akkor haladéktalanul újabb javaslattétel és döntés szükséges.

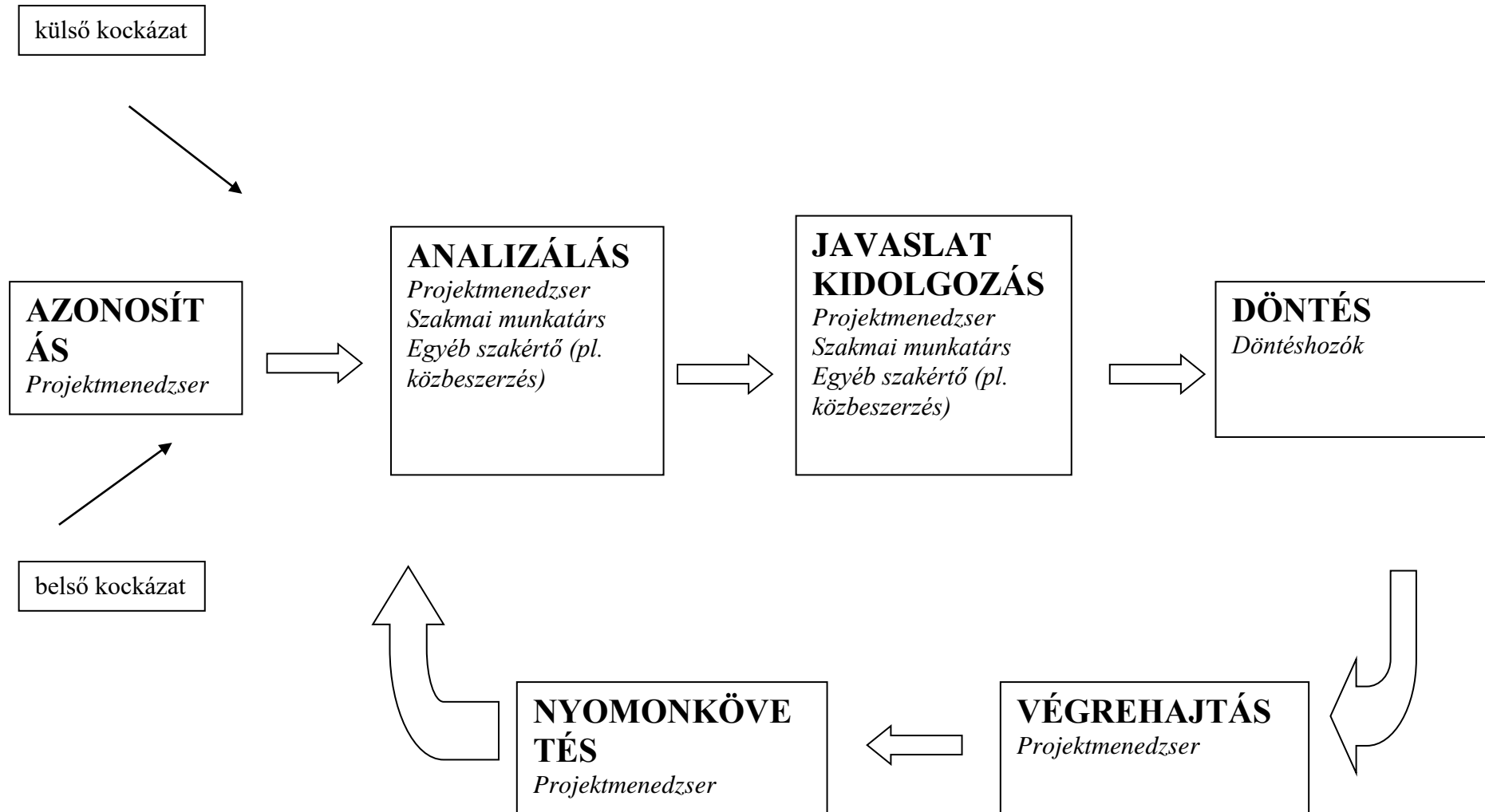
Nyomon követés:

A végrehajtott cselekmény tapasztalatait be kell építeni a projektbe, hasznosítani, illetve amennyiben nem vezetett eredményre, azonnal újabb javaslattétellel és döntéssel szükséges beavatkozni.

Rendelkezésre álló eszközök, vagyontárgyak

A Platform Iroda működéséhez szükséges irodai anyagok a projekt keretében beszerzésre kerülnek, az egyéb irodai infrastruktúra, informatikai háttér a projekt gazdánál rendelkezésre áll.

27. sz. ábra
Beavatkozási terv

A projekt eredményes megvalósítása, a klímastratégia kidolgozása, a megye szereplőinek érzékenyítéséhez és aktív részvételéhez kötött, így a legfőbb kockázati tényező a térségi szereplők viszonyulásban, érdeklődésben rejlik. A megfelelő számú, ambiciózus és szakmailag felkészült szakember (települési önkormányzatok, oktatási és egyéb jelentősebb önkormányzati intézmények képviselői, környezetvédelmi szakemberek, stb.) kiválasztása érdekében a projekt nagy hangsúlyt fektet a cselekvési ütemtervben a megalapozásra és a jelzett kommunikációra.

A klímaváltozás kapcsán a lakosság a globális problémákra gondol, ami az egész világ klímájának változását jelenti, azonban nem gondol arra, hogy a klímaváltozás hatásai, a természeti kockázatok, helyi és napi szinten is jelentkeznek és kellő időben fel kell készülni rá. Ezért a projekt célzott, direkt és indirekt technikákkal igyekszik rávilágítani a részvétel egyértelmű előnyeire a célcsoport körében.

Kockázatot jelent továbbá a figyelemfelkeltő akció során a visszajelzések megfelelő regisztrálása és értékelése, melyet a projekt hatékonysága érdekében a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal Titkársága (2 fő alkalmazott) felelősségteljesen kezel és megteszi a szükséges lépéseket esetleges hiányosságok pótlására.

	Alacsony	Közepes	Magas	Kezelés
A készítése során jelentkező releváns adatok rendelkezésre állása.	+			A projekt előkészítése során nagy hangsúlyt helyeztünk az előkészítésre, ehhez megfelelő szakemberek, regionális klímareferensek biztosítják a segítséget.
A lakosság inaktivitása a rendezvényeken, a szemléletformálási akciók során.		+		A helyi lakosság érzékeli a klímaváltozás problematikáját és jelenlétét, de globális jelenségként fogják fel általában, vagyis az egyéni felelősségvállalás alacsony szinten van. Megfelelő, szakmailag korrekt és egyben játékos, csoportspecifikus kommunikációval egyértelműen növelhető az aktivitás és a figyelemfelkeltés, ezzel kezelhető a kockázat.
A térségi szereplők bevonása, különös tekintettel a gazdasági és civil szervezetekre.	+			Folyamatos és megfelelő kommunikációval, kapcsolattartással, érintettségük feltárásával szoros együttműködés alakítható ki a térségi szereplőkkel. Az oktatási, szociális intézményekkel a kapcsolatfelvétel a helyi önkormányzatok segítségével történik.

12. Fenntartás

A projekt keretében elkészülő aloldal a projekt gazda honlapján a Nógrád Megyei Önkormányzat üzemeltetésében működik tovább, és folyamatosan frissítésre kerül, például a szintén tovább működő Éghajlatváltozási Platformmal kapcsolatos információkkal, eseményekkel.

A Nógrád Megyei Éghajlatváltozási Platform fenntartási időszakban való működtetését a Nógrád Megyei Önkormányzat biztosítja, vállalva évente legalább egy megbeszélés összehívását és lebonyolítását. Ennek jelentős költsége nincs, a meghívók, postázás költségét az Önkormányzat költségvetéséből biztosítja, a megbeszélés az Önkormányzat épületében lebonyolítható.

A projekt eredményeként elkészült stratégiák, kommunikációs és képzési anyagok stb. további felhasználását és szakszerű tárolását a fenntartási időszakban és azt követően is a Nógrád Megyei Önkormányzati Hivatal biztosítja, ezeket a honlapon elérhetővé teszi, későbbi szemléletformálási akcióiban felhasználja.

A fenntartási időszakot követően a megyei éghajlatváltozási platformot az alábbi lehetőségek mentén kívánjuk hosszútávon működtetni:

1. A projekt lezárását követő fenntartási időszakban a Nógrád Megyei Önkormányzat továbbra is biztosítja a projekt keretében kialakított klíma honlap működését és azon keresztül az éghajlatváltozáshoz kötődő területeken tervezett és megvalósuló kezdeményezések megvalósulásának szakértői támogatását.
2. A fenntartási időszakban vállalt feladatot, a megyei éghajlatváltozási platform működését biztosítjuk. A fenntartási kötelezettség végén egy alkalommal záró fenntartási jelentést nyújtunk be. A projekttel kapcsolatos minden dokumentumot elkülönítetten kell nyilvántartanunk, és legalább 2023. december 31-ig megőriznünk. A projekt fenntarthatóságát szakmai és a pénzügyi fenntarthatóság feltételeinek együttes megteremtésével biztosítjuk.
3. Mindenképp alapozni kívánunk azokra a megyei klímareferens szakemberekre, akik az EGT Alap pályázati támogatásával, egy ingyenes és komplex képzési programon vettek részt 2015 novembere és 2016 márciusa között. Salgótarjánban 2015. december elején indult el a képzéssorozat (külső szakértők szervezésével és vezetésével), amely során a résztvevők (mintegy 15 fő) – többségében Önkormányzati szakemberek –, a klímaváltozással és annak magyarországi hatásaival, egy-egy ország, régió vagy éppen település sebezhetőségének mérésével és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás rugalmasságának lehetséges fokozásával, a települési klímaváltozási stratégia készítésének lépéseivel, a projektekhez, pályázatokhoz tartozó pénzügyi és technikai ismeretekkel, valamint a projektekhez kapcsolódó kommunikáció eszközeivel ismerkedhetnek meg. A képzés sikerességét igazolja, hogy a tervezett egy csoport helyett egy másik elindulására is volt lehetőségünk.

A csoport minden résztvevőjéről elmondhatjuk, hogy saját településükön aktív szerepet betöltő emberek, a környezetvédelemben, illetve az ott lakók szemléletformálásában. Tekintettel, hogy a megye különböző településeiről érkező egyénekről van szó, gyakorlatilag létre lehet hozni egy a megyét lefedő kis hálózatot, mely így a platform működését biztosítani tudná.

4. Jelen projektbe bevont településekkel szintén szeretnénk az aktív kapcsolatot fenntartani. Ebben segítségünkre lehetnek azok a szakmai szervezetek, melyek a platform kialakításában is részt vettek. A kiválasztott települések jó példaként szolgálhatnak megyénkben a többiek számára. Az ezekben

elindított szemléletformálást más „testvér településeknek” is át lehetne adni szélesítve ezzel a „hálózat” körét.

5. Önkormányzatunk minden évben megtartja az immáron hagyományosnak számító Megyenapot, ahol színes, változatos programokkal várjuk az odalátogatókat. A rendezvényen szórólapokkal, tanácsadással lehetne tájékoztatni az embereket a megye, az ország aktuális éghajlati és környezetvédelmi problémáiról.
6. A kialakított titkárság, mint koordináló szervezet a projekt zárását követően is működne tovább, működtetné a honlapot, és kapcsolatot tartana a Klímabarát Települések Szövetségével.
7. A projekt zárását követően biztosítjuk a fejlesztések eredményeinek fenntartását, a létrejött tartalmak szükséges aktualizálást, fejlesztett tartalmak szerzői kéziratát digitális, szerkeszthető formában történő megőrzését, kidolgozott szemléletformálási program indokolt évenkénti aktualizálását, Megyei Éghajlatváltozási Platform további működését.

3. 13. Kötelező mellékletek

A PMT kötelező mellékletét képezik az alábbi dokumentumok:

GANTT-táblázat:

		Megvalósítás																					
Tevékenységek	Tevékenység kezdete év/hó/nap	Tevékenység vége év/hó/nap	2016. év																				
			XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.								
1	Megalapozó tanulmány	2016.06.01	2016.06.29																				
2	Projektmenedzsment tevékenység	2016.12.01	2018.05.31	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3	Kötelező kommunikációs tevékenységek	2016.12.01	2018.05.31	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4	Szakmai megvalósítás	2016.12.01	2018.05.31	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5	Közbeszerzés lefolytatása	2016.12.01	2017.03.31	x	x	x	x																
6	Települések kiválasztásának eljárásrendjének megalkotása	2016.12.01	2017.05.31	x	x	x	x	x	x														
7	Megalapozó konferencia	2016.12.01	2017.06.30	x	x	x	x	x	x														
8	Mérőldkő 1. Megyei éghajlatváltozási platform létrehozása	2016.12.01	2017.05.31	x	x	x	x	x	x	x													
9	Workshopok	2017.05.01	2018.02.27																				
10	Figyelemfelkeltő akciók lebonyolítása	2017.05.01	2018.04.30																				
11	Megyei klímastratégia megalkotása, elfogadása	2017.05.01	2018.04.30																				
12	Mérőldkő 2. Megyei éghajlatváltozási platform létrehozása működtetése	2017.05.01	2018.04.30																				
13	Mérőldkő 3.	2017.06.01	2017.07.31																				
14	Klímastratégiát megvitató konferencia	2017.08.01	2018.05.31																				
15	Mérőldkő 4.	2017.08.01	2018.01.31																				
16	Mérőldkő 5.	2018.01.01	2018.01.31																				
17	Mérőldkő 4.	2018.02.01	2018.04.30																				
18	Mérőldkő 5.	2018.05.01	2018.05.31																				

Kifizetési ütemterv

Szerződés VAGY Tevékenység * megnevezése	I. év [nettó Ft]		II. év [nettó Ft]	Összesen [nettó Ft]
	I. félév	II. félév	I. félév	
	Projekt megvalósítás			
1 Megvalósíthatósági tanulmány	1 181 102	-	-	1 181 102
2 Projektmenedzsment tevékenység	250 000	250 000	250 000	750 000
3 Kötelező kommunikációs tevékenység	39 370	39 370	39 370	118 110
4 Szakmai megvalósítás	1 924 000	859 223	859 222	3 642 445
5 Közbeszerzés lefolytatása	236 000			236 000
6 Megalapozó konferencia	800 000			800 000
7 Klímastartégiát megvitató konferencia	-	-	1 000 000	1 000 000
8 Workshopok	500 000	500 000	500 000	1 500 000
9 Figyelemfelkeltő akciók lebonyolítása	1 666 850	3 333 700	1 666 850	6 667 400
10 Megyei klímastatégia megalkotása, elfogadása	-	7 995 000	-	7 995 000
11 Megyei éghajlatváltozási platform (anyagköltség, utazási költség, rezi, egyéb)		350 000	388 100	738 100
				24 628 157

Közbeszerzési ütemező

Tender neve	Rész-ajánlat	(Köz)beszerzési eljárás típusa	Tender tartalma (tevékenységek felsorolása)	Beesült költség [nettó Ft]			Tervezett ütemezés [év. hó]					
				összes	önrész	támogatás	tender dokumentáció kidolgozása	III jóváhagyás	MEKFF jóváhagyás	ajánlati felhívás megjelenése	Ajánlatok értékelése	Szerződéskötés
Megyei klímastatégia kidolgozása térségi szereplők bevonásával	-	meghívásos eljárás	A stratégia megalapozását szolgáló adatok, dokumentumok összegyűjtése, szakértői interjúk lebonyolítása, felmérések, kimutatások, adatbázisok, kutatások, tanulmányok készítése	7995000	0	7995000	2017.01. hó	nem releváns	nem releváns	2017.02. hó	2017.03. hó	2017.04. hó
Marketing és kommunikációs feladatok ellátása	-	meghívásos eljárás	Klímastartégiák elkészítéséhez és megismertetéséhez kapcsolódó szakmai rendezvények szervezése és lebonyolítása: konferenciák, workshopok, valamint lakossági szemléletformáló akció, ötletbörze, lakossági rendezvények, tudástranzfer szervezése	9967400	0	9967400	2017.01. hó	nem releváns	nem releváns	2017.02. hó	2017.03. hó	2017.04. hó
közbeszerzési eljárás lefolytatása	-	három árajánlat	közbeszerzési eljárás lebonyolításának költsége	236000	0	236000	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	2016. 12. hó
általános rezsiköltség	-	tapasztalat/beeslés alapján	A projekt megvalósítása során felmerülő rezsiköltségek a projekt teljes ideje alatt.	118100	0	118100	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns
kötelező nyilvánosság	-	három árajánlat	kötelező nyilvánosság elemeinek biztosítása	118110	0	118110	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	2016. 12. hó
megvalósíthatósági tanulmány elkészítésének költsége	-	három árajánlat	A projekt megalapozását nyújtó megvalósíthatósági tanulmány elkészítése.	1181102	0	1181102	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	2016.12. hó
Szakmai tevékenységhez kapcsolódó szolgáltatás	-	tapasztalat/beeslés alapján	egyéb a projekt megvalósításához felmerülő költségek: bankköltség, közjegyzői és jogi költségek	240000	0	24000	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns
Szakmai megvalósításhoz kapcsolódó utiköltség	-	tapasztalat/beeslés alapján	szakmai megvalósítók utazásának költsége	100000	0	100000	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns
Szakmai megvalósításhoz kapcsolódó anyagköltség	-	tapasztalat/beeslés alapján	szakmai megvalósítás során felmerülő anyagköltségek összege a projekt teljes idejére	280000	0	280000	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns	nem releváns